

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Barbara Šivec

Problematika pristojnosti ožjih delov občin v Sloveniji

Magistrsko delo

Ljubljana, 2016

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Barbara Šivec

Mentorica: doc. dr. Simona Kukovič

Problematika pristojnosti ožjih delov občin v Sloveniji

Magistrsko delo

Ljubljana, 2016

Najprej bi se rada zahvalila vsem, ki so si kljub svojim službenim obveznostim in natrpanim urnikom vzeli čas in sodelovali v raziskavi. Hvala vam.

Posebna zahvala gre mentorici doc. dr. Simoni Kukovič za vso pomoč, strokovne nasvete in usmeritve. Brez vas mi ne bi uspelo. Iskrena hvala.

Hvala Franciju in Brini za vso njuno ljubezen in podporo, ko sem jo najbolj potrebovala.

Problematika pristojnosti ožjih delov občin v Sloveniji

Občine v Sloveniji so v začetku devetdesetih let doživele precej sprememb. Z ratifikacijo Evropske listine o lokalni samoupravi (1996), ki podpisnicam narekuje upoštevanje temeljnih načel demokracije, kot so decentralizacija in subsidiarnost, se je v Sloveniji pričela izvajati reforma lokalne samouprave. Nova ustava in Zakon o lokalni samoupravi (1993; 2007) sta občine dvignila iz prejšnjega stanja in jim dodelila ključno vlogo v sistemu lokalne samouprave. Temeljna enota lokalne samouprave je postala občina. V prejšnjem, komunalnem sistemu, je bilo stanje namreč drugačno. Ključno vlogo so igrale krajevne skupnosti, ki so bile ustavne kategorije in so opravljale večino lokalnih nalog. Nov zakon pa je prinesel tudi novo vlogo ožjih delov občin. »Strokovnjaki iz Sveta Evrope so že leta 1993 predlagali, da bi razdelitev slovenskih občin v soseske, četrti in vasi lahko koristila povečanju sodelovanja državljanov in opravljanju nalog izrecno krajevne narave« (Brezovšek in Haček 2005, 178). Vendar pa se je reforma lokalne samouprave odvijala zelo hitro in s tem tudi spremembe, zato je nastala zmeda v ureditvi ožjih delov občin. Zakon o lokalni samoupravi, ki je bil sprejet leta 1993, se je v določilih o ureditvi ožjih delov občin zgledoval po ureditvi iz prejšnjega sistema. Kmalu pa so se pokazale potrebe po spremembah, zato je bilo vse do danes sprejetih veliko novel zakona, ki jih občine niso uspele sproti vnašati v občinske akte. Tako obstaja precej razlik v ureditvi ožjih delov, saj določene občine nimajo niti statutov usklajenih z zakonodajo, medtem ko druge regulirajo delovanje in financiranje ožjih delov občine z različnimi občinskimi akti, ki natančno opredeljujejo pristojnosti ožjih delov občin. Poleg tega v Sloveniji obstaja precej veliko število ožjih delov občin, ki so se v večjem delu preoblikovali iz prejšnjih krajevnih skupnosti in so si zelo različni. Ponekod jih sploh ni, drugod pa imajo ožji deli občin pomembne pristojnosti, status pravne osebe, svoj tekoči račun in celo zaposlene uslužbenke. Zato smo v magistrskem delu raziskovali problematiko pristojnosti ožjih delov v Sloveniji. Glavni cilj pa je bil ugotoviti, zakaj prihaja do razlik v ureditvah ožjih delov občin. V raziskavi, ki je bila izvedena, se je izkazalo, da se občine in stroka ne strinjajo v vsem, kar seveda predstavlja precejšnja težava v ureditvi celotnega sistema. Tako si na primer občine želijo, da bi se določila v zakonu poenotila, stroka pa temu nasprotuje, saj bi s tem posegali v njihovo ustavno pravico, da same urejajo svoje zadeve. Poleg tega so si občine med sabo zelo različne in je prav, da uredijo delovanje in financiranje ožjih delov občine tako, kot njim najbolj ustreza. Kot glavni problem pa se je izkazalo različno dožemanje ožjih delov občin, ki jih v večini obravnavamo kot »pomanjšane občine«, kar pa z vidika stroke ni sprejemljivo. Ožji deli občin v Sloveniji namreč niso oblika oblasti, ampak oblika participacije prebivalcev v odločanju o lokalnih zadevah.

Ključne besede: decentralizacija, sub-decentralizacija, participacija, ožji deli občin, pristojnosti.

The issue of narrower parts of municipalities jurisdiction in Slovenia

At the beginning of the 1990s Slovenian municipalities underwent several changes. With the ratification of the European Charter of Local Self-Government (1996), which requires signatories to respect the fundamental democratic principles such as decentralization and subsidiarity, Slovenia started to implement the reform of local government. The new Constitution and the Local Government Act (1993; 2007) have raised the municipalities from the previous situation and gave them a key role in the system of local government. Municipality became the basic unit of local government. In the former, the communal system, the situation was namely much different. The key role was played by sub-local communities, called "krajevna skupnost", which were constitutional category and performed the majority of local functions. The new legislation also brought new role for narrower parts of municipalities. "Experts from the Council of Europe suggested already in 1993 that the internal division of Slovenian municipalities to the neighbourhoods, districts and villages could increase the participation of citizens and carrying out the tasks specifically to the sub-local nature" (Brezovšek and Haček 2005, 178). However, the reform of local government took place very quickly, and this also brought substantial confusion in the organization of the narrower parts of the municipalities. The Local Government Act, which was adopted in 1993, closely followed previous system in terms of the organization of the narrower parts of municipalities. However, soon came the need for change, and many amendments of the normative framework followed, that municipalities were not able to keep implementing into their own municipal acts. Therefore there are many differences in the organization of the narrower municipal parts, as certain municipalities have never harmonized their statutes with the law, while others regulate the operation and financing of the narrower parts of a municipality with various municipal acts, which clearly define the powers of the narrower parts of the municipalities. Moreover, in Slovenia there are quite a large number of sub-municipal units, which have for the most part transformed from previous sub-local communities and are very diverse. In some parts of the country they are non-existent, while elsewhere they have larger jurisdictions, the status of a legal person, current account and even staff. Therefore, in our master thesis we have analysed the issue of the competences of the narrower municipal parts. The main objective was to determine why there are differences in the organization of the narrower parts of the municipalities. The study, which was carried out, showed that the municipalities and the experts many times disagree, and this can represent a significant problem in the organization of the municipal system. So for example, municipalities want the provisions in the normative framework to unify; but experts do not agree, as this would interfere with municipal constitutional rights to regulate their own affairs. In addition, municipalities are very diverse and should have the possibility to regulate the operation and financing of the narrower parts of a municipality as they wish. Different perception of the sub-municipal units turned out to be main problem. Sub-municipal units are often regarded as a "miniature municipalities", but from the perspective of the experts this is not acceptable. Sub-municipal units in Slovenia are not a form of government, but merely the form of popular participation in the decision-making on local matters.

Key words: decentralisation, sub-decentralisation, participation, narrower parts of municipalities, jurisdiction.

KAZALO

1 UVOD	9
2 METODOLOŠKI DEL	10
2.1 NAMEN IN CILJ MAGISTRSKEGA DELA	11
2.2 RAZISKOVALNO VPRAŠANJE, TEZA OZIROMA HIPOTEZA.....	11
2.3 METODOLOGIJA RAZISKOVANJA	13
2.4 STRUKTURA NALOGE.....	14
3 TEORETIČNI DEL	16
3.1 DECENTRALIZACIJA.....	16
3.1.1 Subdecentralizacija.....	21
3.2 LOKALNA SKUPNOST	24
3.3 LOKALNA SAMOUPRAVA.....	25
3.4 OBČINE	27
3.4.1 Mestne občine.....	28
3.5 OŽJI DELI OBČIN.....	30
4 PRAVNA UREDITEV OŽJIH DELOV OBČINE	32
4.1 EVROPSKA LISTINA O LOKALNI SAMOUPRAVI (MELLS)	32
4.2 USTAVA REPUBLIKE SLOVENIJE	33
4.3 ZAKON O LOKALNI SAMOUPRAVI	34
4.4 OBČINSKI AKTI.....	36
5 UREDITEV OŽJIH DELOV MESTNE OBČINE: PRIMERJALNA ANALIZA NORMATIVNEGA OKVIRA PROUČEVANIH MESTNIH OBČIN	38
5.1 CELJE	38
5.2 KOPER	44
5.3 KRANJ	46
5.4 LJUBLJANA.....	48
5.5 MARIBOR	53
5.6 MURSKA SOBOTA	58
5.7 NOVA GORICA	62
5.8 NOVO MESTO	66
5.9 PTUJ	68
5.10 SLOVENJ GRADEC.....	69
5.11 VELENJE.....	71
5.12 PRIMERJAVA UREDITVE OŽJIH DELOV MESTNIH OBČIN: UGOTOVITVE ANALIZE OBČINSKIH PRAVNIH AKTOV.....	77

5.12.1 Pristojnosti ožjih delov mestnih občin	78
5.12.2 Financiranje ožjih delov mestnih občin	83
6 ANALIZA EMPIRIČNE RAZISKAVE MED SLOVENSKIMI MESTNIMI OBČINAMI	86
6.1 PRVI SKLOP VPRAŠANJ	86
6.1.1 Sveti ožjih delov občine ali krajevni oziroma četrtni odbori ter ocene njihovega dela ..	86
6.1.2 Vpliv članov svetov ožjih delov občin in ocena dela mestnega sveta v zvezi s prejemanjem pobud, predlogov, mnenj itd. s strani članov svetov ožjih delov občine.....	88
6.1.3 Financiranje ožjih delov občine ter zagotavljanje strokovne pomoči oziroma podpore strokovne službe pri oblikovanju mnenj, predlogov, pobud itd.	91
6.2 DRUGI SKLOP VPRAŠANJ	93
6.3 TRETJI SKLOP VPRAŠANJ	97
6.4 ČETRTE SKLOP VPRAŠANJ.....	101
6.5 IZSLEDKI DRUŽBOSLOVNIH INTERVJUJEV	103
6.6 SKLEP: VZROKI ZA RAZLIKE V PRENOSU PRISTOJNOSTI NA OŽJE DELE OBČIN .	105
7 ZAKLJUČEK.....	108
8 LITERATURA.....	111
PRILOGE	117
PRILOGA A.....	117
PRILOGA B.....	120
PRILOGA C	124

KAZALO TABEL

Tabela 3.1: Argumenti za in proti decentralizaciji.....	19
Tabela 5.1: Število in oblike ožjih delov v mestnih občinah.....	38
Tabela 6.1: Financiranje ožjih delov občin in zagotavljanje strokovne podpore	91
Tabela 6.2: Prednosti in pomanjkljivosti notranje členitve občine	94
Tabela 6.3: (Ne)Strinjanje s podanimi trditvami	97

KAZALO SLIK

Slika 3.1: Mestne občine v Sloveniji.....	29
--	----

KAZALO GRAFOV

Graf 6.1: Pridobitev mnenja sveta ožjih delov občine pred sprejemom odločitve, ki se nanaša na posamezni ožji del občine	88
Graf 6.2: Sredstva namenjena za delovanje ožjih delov občin v odstotkih celotnega proračuna	92
Graf 6.3: (Ne)Strinjanje s trditvijo »Pristojnosti ožjih delov občin izhajajo iz finančnih sredstev.«	98
Graf 6.4: (Ne)Strinjanje s trditvijo »Več finančnih sredstev bi pomenilo večjo samostojnost pri izvajanju pristojnosti in nalog ožjih delov občine.«.....	98
Graf 6.5: (Ne)Strinjanje s trditvijo »Ožji deli občin v Sloveniji imajo premalo pristojnosti, ker občine namenjajo premalo finančnih sredstev ožjim delom občin.«	99
Graf 6.6: (Ne)Strinjanje s trditvijo »Ožji deli občin v Sloveniji imajo premalo pristojnosti, kar je odraz neučinkovite komunikacije med sub-občinsko in občinsko ravno.«.....	99
Graf 6.7: (Ne)Strinjanje s trditvijo »Zakon o lokalni samoupravi bi moral jasno določati ureditev ožjih delov občin in odločitve ne prepuščati občinam samim.«	100
Graf 6.8: (Ne)Strinjanje s trditvijo »Zakon o lokalni samoupravi v delu, kjer predpisuje posvetovalno funkcijo ožjim delom občin, ne upošteva načela subsidiarnosti, ki pravi, da se mora odločanje o javnih zadevah, izvrševati s strani oblasti, ki je državljanom najbližja.«.....	100

SEZNAM KRATIC IN OKRAJŠAV

ČS – četrtna skupnost

KS – krajevna skupnost

MELLS – Evropska listina o lokalni samoupravi

MČ – Mestna četrt

MO – Mestna občina

MOC – Mestna občina Celje

MOK – Mestna občina Kranj

MO MS – Mestna občina Murska Sobota

MO NG – Mestna občina Nova Gorica

MO NM – Mestna občina Novo mesto

MO SG – Mestna občina Slovenj Gradec

Ustava RS – Ustava Republike Slovenije

VS – Vaška skupnost

ZLS – Zakon o lokalni samoupravi

1 UVOD

Občine v Sloveniji so v začetku devetdesetih let doživele precej sprememb. Reforma lokalne samouprave, nova ustava in Zakon o lokalni samoupravi (1993; 2007) so občine dvignili iz prejšnjega stanja in jim dodelili ključno vlogo v sistemu lokalne samouprave. Temeljna enota lokalne samouprave je postala občina. V prejšnjem, komunalnem sistemu, je bilo stanje drugačno. Ključno vlogo so igrale krajevne skupnosti, ki so bile ustavne kategorije in so opravljale večino lokalnih nalog. Nov zakon pa je prinesel novo vlogo ožjih delov občin.

Zakon o lokalni samoupravi, ki je bil sprejet leta 1993, se je v določilih o ureditvi ožjih delov občin zgledoval po ureditvi iz prejšnjega sistema. Kmalu pa so se pokazale potrebe po spremembah, zato je bilo vse do danes sprejetih veliko novel zakona, ki jih občine niso uspele sproti vnašati v občinske akte. Občinski akti, s katerimi občine urejajo ožje dele, so v veliki večini samo statuti, določene občine pa podrobneje urejajo delovanje in financiranje še z odloki in celo pravilniki. Obstajajo tudi občine, ki niti statutov nimajo usklajenih z zakonodajo. Poleg tega v Sloveniji obstaja precej veliko število ožjih delov občin, ki so se v večjem delu preoblikovali iz prejšnjih krajevnih skupnosti in so si zelo različni. Ponekod jih sploh ni, drugod pa imajo ožji deli občin pomembne pristojnosti, status pravne osebe, svoj tekoči račun in celo zaposlene uslužbenke. Tako obstaja med ureditvami in financiranjem ožjih delov občin precej razlik.

Zakon o lokalni samoupravi (2007) vsebuje dokaj obsežne, a precej splošne določbe o ureditvi ožjih delov občin. Tako pušča veliko manevrskega prostora občinam, da z občinskimi akti uredijo delovanje in financiranje ožjih delov. Torej je izhodišče za vse občine enako, pa vendar se ureditve v občinskih aktih med občinami močno razlikujejo. Ker iz tega dejstva izhaja glavno raziskovalno vprašanje magistrskega dela, smo se odločili izvesti raziskavo, s katero smo ugotavljali, zakaj prihaja do razlik med ureditvami ožjih delov občin ter zakaj prihaja do razlik v prenosu pristojnosti iz občinske na sub-občinsko raven.

2 METODOLOŠKI DEL

Demokratske spremembe, ki so se zgodile v Sloveniji po letu 1990, so s seboj prinesle tudi odpravo komunalnega sistema in uveljavitev koncepta lokalne samouprave, kot so ga poznale sodobne države. V prejšnji, socialistični ustavni ureditvi so obstajale posebne samoupravne skupnosti, ki so delovale v okviru občin, tako imenovane krajevne skupnosti. V bistvu so bile to tipične lokalne skupnosti, v katerih so občani z medsebojnim povezovanjem in sodelovanjem opravljali vrsto lokalnih nalog. Krajevna skupnost je pomenila temeljno raven lokalne samouprave. Po reformi pa je to vlogo izgubila, nastala je zmeda (Lavtar 2007, 50–51), obstajala pa je tudi nevarnost, da se izgubi »neposredni stik med posameznikom in občinsko skupnostjo« (Šmidovnik 1994, 18).

»Strokovnjaki iz Sveta Evrope so že leta 1993 predlagali, da bi razdelitev slovenskih občin v soseske, četrti in vasi lahko koristila povečanju sodelovanja državljanov in opravljanju nalog izrecno krajevne narave« (Brezovšek in Haček 2005, 178).

»Primarna funkcija takšne delitve na ožje dele je v zagotavljanju čim učinkovitejšega upravljanja in omogočanje participacije prebivalcev na najnižjem nivoju« (Brezovšek in Haček 2005, 192).

Lavtar (2007, 50) pravi, da je umestitev ožjih delov v sistem slovenske lokalne samouprave, z vidika participacije prebivalcev pri odločanju na lokalni ravni, mogoča v več smereh:

- opazovati jih moramo z vidika večjega vpliva prebivalcev na izvajanje določenih javnih storitev zanje v tem ožjem delu občine;
- opredelimo jih lahko kot posvetovalna telesa organov občine;
- zbori občanov, organizirani znotraj ožjih delov občin kot oblika neposredne demokracije.

Seveda je bilo pričakovati, da bodo ožji deli občin imeli podobne pristojnosti in naloge kot v prejšnjem sistemu, katerih odločitve in mnenja so imeli teže in so sodelovali pri izvrševanju lokalnih nalog. Z leti pa se je izkazalo, da temu ni tako. »Ožji deli so dobili vlogo posvetovalnega telesa« (Lavtar 2007, 51).

2.1 NAMEN IN CILJ MAGISTRSKEGA DELA

V Sloveniji obstaja precej veliko število ožjih delov občin, ki so se v večjem delu preoblikovali iz prejšnjih krajevnih skupnosti in so zelo različni. Ponekod jih sploh ni, drugod pa imajo ožji deli občine pomembne pristojnosti, status pravne osebe, svoj tekoči račun in celo zaposlene uslužbenke. Glavni cilj pričujočega magistrskega dela je tako odgovoriti na vprašanje: »Zakaj prihaja do razlik?«

Vse od uvedbe nove oblike ožjih delov občin pa do danes je bilo opravljenih že veliko raziskav javnega mnenja (Bačlija in Haček 2004; Grabner in Bačlija 2012; Haček in Grabner 2013), ki je enotno, da imajo ožji deli premalo pristojnosti. Vendar pa se ni nihče lotil iskanja odgovorov z druge strani, torej s strani občin in stroke. Namen magistrskega dela pa je ravno v tem, da bomo na zastavljena raziskovalna vprašanja odgovorili s pomočjo informacij, ki smo jih pridobili s strani občin in stroke.

V raziskavo je zajetih enajst mestnih občin v Sloveniji, ki predstavljajo skupino primerljivih občin. Kot prvi cilj bomo proučili pravni okvir ožjih delov občin. Drugi cilj je zbrati podatke iz statutov mestnih občin in drugih občinskih aktov ter izvedba primerjalne analize pristojnosti ožjih delov občin. Zadnji cilj pa je zbrati mnenja občin in stroke o tematiki, in sicer s pomočjo ankete in poglobljenih družboslovnih intervjujev, s pomočjo katerih bomo skušali najti vzroke za razlike v prenosu pristojnosti na ožje dele občin.

2.2 RAZISKOVALNO VPRAŠANJE, TEZA OZIROMA HIPOTEZA

»Občine morajo biti dovolj velike, da imajo ustrezno osebje in druge pogoje; vendar pa morajo biti tudi dovolj majhne, da bi lahko ohranile ozračje skupnosti, v kateri vsak posameznik lahko občuti, da ima možnost uspešno vplivati na politiko te skupnosti« (Humes in Martin v Šmidovnik 1994, 18).

Zato je notranja členitev občin zelo pomembna, saj se odločanje o lokalnih zadevah približa občanom in prilagodi potrebam določenega teritorija z decentralizacijo nalog, ki so v pristojnosti občin (Virant 1996, 157).

Zanimivo pa je dejstvo, da imajo občine zelo različno urejene ožje dele občin. Glede na normativni okvir bi bilo pričakovati, da mora biti urejenost povsod enaka. Zato je

namen magistrskega dela najti oziroma razkriti razloge za razlike v prenosu pristojnosti na ožje dele občin. Tako se glavno raziskovalno vprašanje magistrskega dela glasi:

»Zakaj prihaja do razlik v ureditvi ožjih delov med občinami?«

V primerjavi z zakonodajo drugih držav je naša zakonodaja zelo splošna in prepušča veliko manevrskega prostora za samoupravno ureditev v občinskih aktih, zlasti v statutih. To je sicer dobro za krepitev lokalne samouprave, čeprav je uvedba novega sistema lokalne samouprave prinesla vrsto odprtih vprašanj, za katere bi bilo po eni strani bolje, da bi jih uredil že zakon. To se kaže tudi v pogostem spreminjanju in dopolnjevanju Zakona o lokalni samoupravi.¹ Zato trdimo, da:

»Do razlik v ureditvi ožjih delov občin prihaja zaradi Zakona o lokalni samoupravi, ki ureditve ne predpisuje, ampak jo prepušča v ureditev občinam z občinskimi akti.«

Zakon o lokalni samoupravi (2007) kljub vsemu vsebuje dokaj obsežne določbe o ožjih delih občin. Sicer določbe niso zavezujoče, ampak na nek način dajejo možnosti izbire. Tako je veliko odločitev v zvezi z ureditvijo ožjih delov občin prepuščenih njim samim. S tem se postavlja drugo raziskovalno vprašanje:

»Zakaj prihaja do razlik v prenosu pristojnosti iz občinske na sub-občinsko raven?«

V magistrskem delu bomo v proučevanje zajeli enajst mestnih občin, kot skupino primerljivih oziroma podobnih občin. Gre za velike občine, kjer bi se brez notranje členitve izgubil neposredni stik med posameznikom in občinsko skupnostjo. Večina teh občin je bila že ob svojem konstituiranju razdeljena na krajevne skupnosti iz prejšnjega sistema, ki so bile podlaga za ustanovitev notranjih členov po novem sistemu. Zaradi velikosti občin je še toliko bolj pomembna vloga ožjih delov občin, ki so povezovalni člen med občani in organi občine. Zakon za ožje dele občin določa le posvetovalno funkcijo. Kljub temu pa predvideva pristojnosti v obliki dajanja predlogov, pobud, mnenj; ožji deli občin lahko seznanjajo, spremljajo, sodelujejo pri pripravi programov itd. Seveda pa ni nujno, da bodo njihove pobude upoštevane, saj

¹ *Zakon o lokalni samoupravi (ZLS-UPB-2)*. Ur. l. RS 94/2007 (16. oktober 2007), 76/2008 (25. julij 2008), 79/2009 (9. oktober 2009) in 51/2010 (28. junij 2010).

je mestni svet tisti, ki odloča. Zakon pa tudi predvideva, »da se lahko v ožjemu delu občine, v skladu s statutom in z zagotovitvijo finančnih sredstev, opravlja del nalog, ki jih ima občina« (Lavtar 2007, 51). Zato trdimo, da »**občine ne prenesejo na sub-občinsko raven vseh pristojnosti in nalog:**

- 1. ker bi zato morale ožjim delom občin zagotoviti določena finančna sredstva in**
- 2. ker bi zato morale ožjim delom občin zagotoviti podporo oziroma pomoč strokovne službe«.**

2.3 METODOLOGIJA RAZISKOVANJA

Pri izdelavi magistrskega dela smo uporabili več različnih metod in tehnik raziskovanja.

Za opredelitev temeljnih teoretičnih pojmov smo uporabili *metodo analize sekundarnih virov*. Osredotočili smo se predvsem na znanstveno in strokovno literaturo (monografije, članke), ki opredeljujejo pojme decentralizacije, sub-decentralizacije, lokalne skupnosti, lokalne samouprave, lokalne demokracije, participacije, občine in ožje dele občin. Pri tem bomo uporabili opisovalno oziroma deskriptivno metodo.

Zelo pomembna za našo raziskavo je tudi *metoda analize in interpretacije primarnih virov*, s pomočjo katere smo opredelili in prikazali, kakšni so normativni okvirji za nastanek ožjih delov občin ter kako je predvidena njihova ureditev. Pri tem smo se dotaknili tako ustavne kot zakonske ureditve ter občinskih aktov.

Naša raziskava je *kvalitativne narave* in da bi ugotovili, kako so trenutno urejeni ožji deli občin, smo izvedli *pluralno študijo primera*. V raziskavo smo zajeli enajst (11) mestnih občin, kot skupino primerljivih oziroma podobnih občin. Na osnovi ugotovitev smo lahko izpeljali *primerjalno analizo* trenutne ureditve, s pomočjo katere smo lahko oblikovali zaključke.

Pri iskanju vzrokov za razlike v prenosu pristojnosti na ožje dele občin smo izvedli raziskavo z uporabo *anketnega vprašalnika* (glej Prilogo A). Obseg zajetih anketirancev je bil omejen na enajst mestnih občin. Vzorec je bil nenaključen in

namenski za pridobitev ključnih podatkov, s pomočjo katerih smo skušali najti odgovore na zastavljena raziskovalna vprašanja. Zbiranje podatkov ankete je potekalo od druge polovice meseca marca do prve polovice meseca aprila 2016. Na prošnjo za sodelovanje v anketi so se odzvale vse mestne občine v Sloveniji.

Kot dopolnjujočo metodo raziskovanja smo uporabili *poglobljen družboslovni intervju*, ki smo ga izvedli z dr. Romanom Lavtarjem, vodjem Službe za lokalno samoupravo in mag. Andrejem Čokertom, sekretarjem Službe za lokalno samoupravo na Ministrstvu za javno upravo. Intervjuja sta bila izvedena osebno na sedežu Službe za lokalno samoupravo na Ministrstvu za javno upravo (glej Prilogo B in Prilogo C).

2.4 STRUKTURA NALOGE

Magistrsko delo je sestavljeno iz dveh večjih sklopov, teoretičnega in empiričnega. Zaradi lažjega razumevanje vsebine so na začetku magistrskega dela opredeljeni in pojasnjeni temeljni pojmi, kot so decentralizacija, sub-decentralizacija, lokalna skupnost, lokalna samouprava, občine in ožji deli občin.

Naslednje poglavje je posvečeno analizi primarnih virov, ki se nanašajo na urejanje ožjih delov občin, in sicer Ustava RS, Zakon o lokalni samoupravi, Evropska listina o lokalni samoupravi in občinski akti (statuti in odloki). V tem delu gre za odkrivanje pravnih okvirjev za nastanek in ureditev ožjih delov občin.

Sledi poglavje, v katerem so na podlagi občinskih aktov (statuti in odloki) enajstih mestnih občin (to so Celje, Koper, Kranj, Ljubljana, Maribor, Murska Sobota, Nova Gorica, Novo mesto, Ptuj, Slovenj Gradec in Velenje), pridobljeni potrebni podatki o ureditvi ožjih delov v posamezni občini, na podlagi katerih je izpeljana primerjalna analiza. Primerjava nam je pomagala ugotoviti, kakšne so razlike v ureditvah ožjih delov občin.

Sledi empirični del, kjer so predstavljeni rezultati zbranih podatkov, pridobljenih s pomočjo anketnega vprašalnika. Z anketo smo želeli pridobiti podatke, ki niso javno dostopni, da bi lahko razkrili vzroke, zakaj prihaja do razlik v prenosu pristojnosti na ožje dele občin. Nato sledi še del z izsledki poglobljenih družboslovnih intervjujev, s katerimi smo pridobili vpogled v globino problematike.

V zaključku smo na podlagi vseh pridobljenih podatkov in analiz izpeljali zaključke ter odgovorili na zastavljena raziskovalna vprašanja.

Zaključku sledi seznam uporabljenih virov ter priloge.

3 TEORETIČNI DEL

Težnja, da se država in družba uredita tako, da je zagotovljena osebna svoboda posameznika, državna oblast pa je omejena, se pojavlja že skozi vso zgodovino. Omejevanje oblasti se kaže z različnimi načini njene delitve, kot na primer horizontalna in vertikalna delitev oblasti, slednja pa je bistvena za lokalno samoupravo. Njena ključna načela so: decentralizacija, subsidiarnost, regionalizacija in razmejitev pristojnosti med državo in občino (Brezovšek in Kukovič 2012, 47). Za magistrsko delo sta ključnega pomena načeli decentralizacije in subsidiarnosti, ki sta na podlagi znanstvene in strokovne literature opredeljeni v nadaljevanju.

3.1 DECENTRALIZACIJA

Decentralizacija se je v osemdesetih letih pojavljala v povezavi z organizacijo in delovanjem javnih storitev, danes pa se pojavlja v povezavi z reorganizacijo lokalne samouprave. Govorimo predvsem o razpršitvi oblasti iz centra in približanju procesa oblikovanja politik na najnižjo raven (Burns in drugi 1994, 4).

Tako decentralizacija kot tudi subsidiarnost temeljita na predpostavki, da obstaja »zdrava« lokalna demokracija ter visoka stopnja participacije državljanov v lokalnih zadevah. Kar pa ne drži popolnoma za tranzitne države, kjer državljanji še vedno niso pripravljeni na učinkovit nadzor nad politiki in birokrati. Še posebej po tako dolgem obdobju prejšnjega režima. Mnogi so še vedno prepričani, da jim država javne storitve podarja in da kakovost teh storitev ni pomembna, oziroma se morajo zadovoljiti s takšnimi storitvami, kot so jim omogočene (Nemec in Matejova 2013, 105–106).

Večina strokovnjakov se strinja, da je decentralizacija eno od najbolj pomembnih orodij reforme javne uprave, pa vendar ga ne smemo obravnavati kot preprosto, enodimenzionalno orodje (Yuliani, 2011). Po Hellerju (v de Vries 2014, 78–79) morajo obstajati trije predpogoji za uspešno decentralizacijo. To so visoka stopnja usposobljenosti centralne oblasti, dobro razvita civilna družba in dobro organizirana politična sila, ki spodbuja decentralizacijo.

Kot ostali mehanizmi reforme lahko tudi decentralizacija prinese tako pozitivne kot negativne učinke. Če decentralizacijo izvajamo v neustreznem okolju ali če pride do napake pri izvajanju, le-ta ne more doseči pričakovanih pozitivnih izboljšav. Za uspeh reforme je decentralizacijo treba izvajati zelo previdno in upoštevati dejstvo, da gre za kompleksen proces, sploh v državah srednje in vzhodne Evrope, kjer je lokalna demokracija še v fazi razvoja in kjer vrednote sodobnega upravljanja (odprtost, participacija, odgovornost, učinkovitost in skladnost) še ne prevladujejo. Upoštevati pa bi bilo treba tudi naslednja načela:

1. Decentralizacijo je treba razumeti kot orodje in ne kot cilj.
2. Decentralizacija ni preprosta, enodimenzionalna strategija; njen vpliv in rezultati se razlikujejo glede na čas in okolje.
3. Za decentralizacijo sta potrebni zmogljivost in pripravljenost.
4. Strategija decentralizacije mora vsebovati vse glavne elemente, kot so: pravni, finančni, teritorialni ter lastniški element (Nemec in Matejova 2013, 110–111).

Glede na zapisano moramo decentralizacijo obravnavati kot zapleten, večplasten koncept, pri katerem je treba upoštevati različne vrste decentralizacije, saj imajo različne značilnosti, posledice in pogoje za uspeh (Yuliani 2011). Tako na primer ločimo med *dejansko* in *pravno decentralizacijo*. O prvi govorimo, ko poleg centralnih organov oblasti obstajajo tudi necentralni organi oblasti, ki so neodvisni in samostojni. Če pa necentralni organi izvršujejo oblast centralnih organov, govorimo o pravni decentralizaciji (Brezovnik 2008, 90–91).

Decentralizacija se je pričela razvijati kot *teritorialna decentralizacija*, tako so tudi današnje decentralizirane lokalne skupnosti rezultat dejavnikov, kot so: tradicija, zgodovinski razvoj, politični kompromisi, geografski dejavniki in drugi (Brezovnik 2008, 93–94).

Prenos temeljnih upravnih funkcij, kot so izvrševanje, odločanje in kontrola, iz centra na necentralne enote pomeni *upravno decentralizacijo*. Vendar vseh treh funkcij ne moremo prenesti v celoti, saj bi to pomenilo »razpad in nastanek novih decentraliziranih sistemov« (Brezovnik 2008, 95). Z njo se želi prerazporediti pooblastila, odgovornost in finančna sredstva za izvajanje javnih storitev. Cilj pa je, da se zagotovi učinkovit in razumen upravni proces (Brezovšek in Kukovič 2012, 54). Trpin (v Brezovnik 2008, 95) pri upravni decentralizaciji loči upravno-tehnični vidik,

katerega cilj je vzpostavitev učinkovitega in racionalnega upravljanja, ter interesni vidik, katerega cilj je uveljavljanje interesov nosilcev sistema. Ločimo tri glavne oblike upravne decentralizacije: dekoncentracija, delegacija in devolucija. Pri *delegaciji* gre za bolj obsežno obliko decentralizacije, kjer se izvede delen prenos moči odločanja in upravljanja z odgovornostjo za sprejete odločitve. *Devolucija* pomeni prenos izvajanja funkcij in odločanja na novo (nižjo) raven oblasti, ki ima popolno moč odločanja in je pravna oseba. Pri *dekoncentraciji ali administrativni decentralizaciji* gre za prenos odgovornosti izvrševanja nalog na necentralne organe, z ohranitvijo nadzora nad izvršenimi nalogami. Govorimo o najšibkejši obliki decentralizacije. Takšna decentralizacija se izvede zaradi zagotovitve večje učinkovitosti in racionalnosti (Brezovšek in Kukovič 2012, 54–59; Yuliani 2011).

O *politični decentralizaciji* govorimo, ko prebivalci lokalne skupnosti upravljajo z lastnimi zadevami. V tem primeru gre za prenos pristojnosti odločanja o lokalnih zadevah na nižje ravni – rezultat je oblikovanje lokalne samouprave (Virant 2004, 101). »Ustrezna stopnja politične decentralizacije je nujen predpogoj izvajanja pristojnosti lokalnih skupnosti, saj mora biti lokalna skupnost zmožna odločati o lokalnih zadevah« (Brezovnik 2008, 98).

Da pa lahko posamezne lokalne skupnosti izvajajo določene pristojnosti in naloge, jim mora država zagotoviti zadostna finančna sredstva. V tem primeru govorimo o *fiskalni decentralizaciji*. Seveda pa morajo imeti necentralne enote tudi »svoje« finančne vire, kot na primer: lastni davki, odstopljeni davki, nedavčni prihodki ter zadolževanje (Brezovnik 2008, 100).

Značilno je, da ima država centralno oblast, vendar je zanjo zelo pomembna vzpostavitev necentraliziranih oblasti, katerih odločitve se nanašajo le na prebivalce ožje skupnosti. Takšen sistem imenujemo dejanska decentralizacija (Brezovšek in Kukovič 2012, 52), kar pomeni »sistem razmerij med centralnimi in lokalnimi državnimi organi, kjer imajo lokalni organi določeno stopnjo neodvisnosti, ki pa se določa z ustavo in zakoni« (Lukić v Brezovšek in Kukovič 2012, 52).

Ko govorimo o decentralizaciji, lahko govorimo o *enotirni* in *dvotirni* decentralizaciji. O enotirni decentralizaciji govorimo, ko isti organ opravlja tako decentralizirane naloge, pri katerih ima neko stopnjo samostojnosti, kot tudi centralizirane naloge. O dvotirnem sistemu pa govorimo, ko eni organi opravljajo centralizirane naloge, drugi

organi pa decentralizirane. Nadalje lahko delimo decentralizacijo na *birokratično* in *demokratično*. O birokratični decentralizaciji govorimo, ko so nižji organi postavljeni in odstavljani s strani višjih organov. O demokratični decentralizaciji pa govorimo, ko lokalne organe izvoli ljudstvo, takšni obliki decentralizacije lahko rečemo tudi samoupravna decentralizacija, ki pa je ne smemo zamenjevati z administrativno decentralizacijo (Brezovšek in Kukovič 2012, 53).

Seveda pa ima decentralizacija tudi slabosti in ni vedno učinkovita. Do tega lahko pride v primeru, če lokalne oblasti nimajo zadostnih sredstev za izvajanje nalog ali če je na lokalni ravni nižja administrativna in tehnična zmogljivost, kar privede do manj učinkovitega in uspešnega izvajanja javnih storitev itd. Zaradi tega je zelo pomembno, da države ocenijo prednosti in slabosti, da ocenijo, katera raven oblasti je še sposobna učinkovito in uspešno izvrševati naloge, da izdelajo načrt procesa decentralizacije itd. V večini držav je za uspešno in učinkovito delovanje bistvenega pomena ustrezno ravnovesje centralizacije in decentralizacije. Ni nujno, da se vse funkcije vršijo in financirajo po načelih decentralizacije. Tudi pri decentralizaciji pristojnosti lahko centralna vlada ohrani nadzor nad izvajanjem (World Bank 2016).

Glede na to, da obstajajo tako dobre kot slabe strani decentralizacije in da se mnenja strokovnjakov delijo, sta Nemeč in Matejova (2013) zbrala argumente za in proti decentralizaciji (glej Tabela 3.1).

Tabela 3.1: Argumenti za in proti decentralizaciji

ZA	PROTI
<p>Argumenti z demokratičnega vidika:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Boljša zastopnost različnih manjšin. - Boljša dostopnost lokalne uprave. - Primernejši kandidati za izvoljene funkcije. <p>Argumenti z vidika ekonomije:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ekonomija obsega javnih storitev. - Boljša specializacija in strokovna 	<p>Argumenti z demokratičnega vidika:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kršitev avtonomnosti na lokalni ravni. - Nizka raven politične odgovornosti. - Več birokracije. - Slabše sodelovanje pri sprejemanju političnih odločitev ter manj učinkovito nadziranje političnih odločitev.

ZA	PROTI
birokracija. - Nižji stroški v povezavi z učinki prelitja. - Manj birokracije. - Več finančnih in zaposlitvenih možnosti za prebivalce. - Dovolj kadrovskih, ekonomskih in političnih virov. - Ambicioznejši razvojni projekti. - Boljša tehnična infrastruktura.	- Manj sodelovanja v neposredni obliki. - Slabša dostopnost lokalne uprave. - Slabši medosebni odnosi. - Verjetnost sporov med različnimi deli združene občine. Argumenti z ekonomskega vidika: - Višji upravni stroški. - Slabša koordinacija vodenja. - Širjenje vrzeli med izvajano javno politiko in individualnimi preferencami prebivalcev. - Manj tekmecev za finančna sredstva na lokalni ravni države. - Korupcija.

Vir: Nemeč in Matejova (2013, 116).

Z demokratičnega vidika argumenti za decentralizacijo vsebujejo tako idejo lokalizma kot tudi idejo javne izbire. Denters (v Nemeč in Matejova 2013, 101) je ugotovil, da je povezava med državljani in lokalnimi svetniki veliko boljša v manjših občinah oziroma skupnostih, prav tako je pretok informacij lažji in lokalni svetniki čutijo večjo odgovornost do lokalne skupnosti. Vendar pa so raziskave na Madžarskem in Poljskem pokazale, da ta ugotovitev ne drži za skupnosti, kjer je manj kot 1000 prebivalcev (Nemeč in Matejova 2013, 101). Tiebout in Warren ter Ostrom (v Nemeč in Matejova 2013, 101) pravijo, da decentralizacija zmanjšuje stroške migracije in veča možnosti za zmanjšanje razlik med izvrševanjem javnih politik ter pričakovanji državljanov. Swianiewicz (v Nemeč in Matejova 2013, 101) pa ugotavlja, da decentralizacija vzpodbuja eksperimentiranje in inovacije. Najbolj znan sistem je bil uveden v nordijskih državah.

Največ argumentov proti pa temelji na ekonomskih teorijah, vendar tukaj ni govora le o ekonomiji obsega, ampak tudi o drugih resnih težavah, s katerimi se soočajo majhne občine oziroma enote pri izvedbi nalog. Govora je tako o manjšem

proračunu, s katerim razpolagajo manjše enote, kot o manjšem številu tekmecev za finančna sredstva, zaradi česar lahko prihaja do korupcije, seveda pa nastajajo tudi večji stroški storitev ter neučinkovitost pri izvajanju nalog. Treba pa se je tudi zavedati, da vse reforme, kot tudi decentralizacija, predstavljajo velik finančni zalogaj za države, ki je po navadi podcenjen (Nemec in Matejova 2013, 102).

3.1.1 Subdecentralizacija

Reforme lokalne samouprave, ki potekajo že več kot dvajset let, so v številnih evropskih mestih vzpostavile tudi sub-občinske ravni odločanja. Napisanih je bilo kar nekaj študij, in sicer v Angliji sta o tem pisala Hambleton in Hogget (1990), v Nemčiji Franke in Löhr (2001), v Skandinaviji Bäck s sodelavci (2000; 2005), v Belgiji Van Asche in Dierickx (2007) in v Španiji Lowndes in Sullivan (2008). Medtem so se v osrednji in vzhodni Evropi bolj posvečali oživitvi osnovnih oblik lokalne samouprave, kot so na primer občine, zato je tudi literature na to temo bolj malo. V Sloveniji sta o sub-decentralizaciji in sub-občinskih enotah pisala Haček in Grabner (2013). Kakorkoli, vzpostavljene sub-občinske ravni so zelo raznolike. Ponekod so organi sub-občinske ravni izvoljeni s strani ljudstva, drugod pa jih postavi kar občinski svet, pri večini pa je bil cilj krepitev vključenosti (participacije) prebivalcev pri odločanju o javnih zadevah na lokalni ravni (Swianiewicz 2014, 173–174).

»Tisti, ki poudarjajo lokalno demokracijo, zatrjujejo, da je lokalna oblast bližja državljanom in da se bolj neposredno ukvarja z njihovimi problemi; lokalna oblast je dostopnejša in lažje se je vključiti v njeno delovanje« (Prachett in Stoker v Brezovšek 2005, 9).

Pri procesu decentralizacije gre v bistvu za prenos nalog iz centralne vlade na lokalne oblasti – občine. Z isto logiko bi lahko obravnavali prenos nalog iz občine na njene ožje dele (Haček in Grabner 2013, 216). »Decentralizacija sloni na predpostavki, da je učinkovito politično odločanje in učinkovita preskrba javnih dobrin dosežena takrat, ko jih zagotavlja tisti nivo oblasti, ki je ljudem najbližje« (Milunovič 2009, 174). Takšno sklepanje lahko uporabimo tudi za nižje oblike oblasti t. i. sub-občinske enote. Tej vrsti decentralizacije pravimo sub-decentralizacija (Haček in Grabner 2013, 216).

Eden ključnih konceptov za razumevanje procesov sub-decentralizacije je načelo subsidiarnosti (Haček 2013, 216) oziroma »načelo vertikalne omejitve oblasti, ki daje prednost bazi pred vrhom in ima različne definicije« (Brezovnik 2008, 89).

V prvi vrsti lahko govorimo o subsidiarnosti kot načelu, ki omejuje oblast, da se ne vmešava v odločitve necentralnih oblasti, lahko pa jo razumemo tudi kot pomoč necentralnim oblastem (Brezovnik 2008, 90).

Subsidiarnost je tudi eno od temeljnih načel Evropske listine o lokalni samoupravi (v nadaljevanju MELLIS, 1996), ki je opisano v 3. točki 4. člena: »*Javne naloge naj po možnosti izvajajo tiste oblasti, ki so državljanom najbližje. Dodelitev naloge drugi oblasti bi morala biti utemeljena z obsegom in naravo take naloge in zahtevami za učinkovitost in gospodarnost.*«

»Osnovna ideja, na kateri temelji načelo subsidiarnosti, je, da se lahko politična oblast vmešava le v obsegu, ko družba in njeni konstruktivni deli, od posameznika do družine, ožje in širše lokalne skupnosti, niso sposobni zadovoljiti različnih potreb« (Brezovšek in Kukovič 2012, 69).

Kot pravi J. S. Mill (v Brezovšek 2005, 8), »lokalna demokracija ponuja državljanom možnosti za uresničevanje njihove svobode in za izražanje njihove lokalne identitete na način, ki je drugačen od višjih ravni oblasti, hkrati pa se z višjimi ravnmi oblasti dopolnjuje«. Oates (v Brezovšek in Kukovič 2012, 49) pa pravi, da je lokalna oblast tista, ki najbolj razume interese in potrebe svojih prebivalcev ter da je sistem, ki omogoča primerno raven in kombinacijo javnih služb, usklajeno z željami volivcev, popoln sistem decentralizacije.

Tako imenovani Stiglerjev meni zaobsega dve temeljni načeli ureditve oblasti, ki opozarjata, da bi moralo biti odločanje na najnižji ravni oblasti. In sicer, da mora biti predstavniška vlada čim bližje oblastem, saj tako deluje veliko bolje ter da bi morali imeti ljudje pravico do glasovanja za vrsto in obstoj javnih služb, ki jih potrebujejo (Brezovšek in Kukovič 2012, 48).

Sub-decentralizacijo lahko obravnavamo kot kombinacijo decentralizacije in demokratizacije, usmerjeno v krepitev odnosov med lokalnimi oblastmi in prebivalci, z vzpostavitvijo organov oblasti in javnih služb na sub-občinski ravni (Ostaaijen in drugi 2012, 146).

Obstaja več načinov, preko katerih so lahko državljani vključeni v procese odločanja o javnih zadevah na lokalni ravni. Ločimo med posrednim odločanjem, ko v večini držav državljani kot volivci sami izvolijo predstavnike v lokalne organe, in neposrednim odločanjem, kjer se državljani vključujejo v procese odločanja preko civilnih iniciativ, referendumov ipd. Eden od glavnih ciljev sub-decentralizacije pa je krepitev participacije prebivalcev pri odločanju o javnih zadevah na lokalni ravni (Ostaaijen in drugi 2012, 146).

Med izboljšave, ki naj bi jo sub-decentralizacija prinesla, Burns (v Ostaaijen in drugi 2012, 146–147) uvršča: izboljšanje storitev, krepitev odgovornosti lokalnih oblasti, vzpodbujanje politične zavesti ter obvladovanje stroškov. Van Assche (v Ostaaijen in drugi 2012, 146–147) navaja štiri razloge, zaradi katerih naj bi se lokalne oblasti odločile za sub-decentralizacijo: zmanjšanje »razdalje« med oblastjo in prebivalci, povečana odzivnost, zaščitenost lokalna identiteta, krepiti pa se tudi učinkovitost in uspešnost odločanja, saj je najbližje prebivalcem. Bäck s sodelavci (v Ostaaijen in drugi 2012, 146–147) pa pravi, da mora biti izpolnjenih pet kriterijev, da bi lahko govorili o sub-decentralizaciji, in sicer: zagotovljena mora biti neka oblika oblasti, omogočeno mora biti izvrševanje javnih nalog, obstajati mora organ odločanja, zagotovljeno mora biti izvajanje storitev ter povezanost z višjo oblastjo – to pomeni, da ni popolne neodvisnosti pri odločanju.

Lowndes in Sullivan (v Swianiewicz 2014, 174–175) izpostavljata štiri argumente, zakaj je sub-decentralizacija pozitivna:

- 1 Oživitev lokalnih skupnosti ter višja stopnja participacije prebivalcev pri odločanju o javnih zadevah na lokalni ravni.
- 2 Upravljanje, ki je osredotočeno na državljana in njegove koristi.
- 3 Višja stopnja lokalne demokracije, saj je prebivalcem omogočeno vključevanje v odločanje o javnih zadevah na lokalni ravni.
- 4 Bolj učinkovita raba virov, ki so na razpolago.

Poznamo pa tudi slabe strani sub-decentralizacije, kot na primer, da za izboljšanje odnosa med prebivalci in občino zaradi nekakovostnih javnih storitev ni potrebna vzpostavitev sub-občinskih organov odločanja, ampak le bolj učinkovita in prijazna javna služba. S sub-decentralizacijo pa lahko nastanejo tudi polemike o

odgovornosti, pojav korupcije, lahko se podaljša proces oblikovanja javnih politik idr. (Grabner in Bačlija 2012, 137).

3.2 LOKALNA SKUPNOST

Način sodobnega življenja od ljudi zahteva povezanost posameznikov v razne družbene skupine. To povezovanje je pomembno zaradi zadovoljevanja interesov in potreb. Vsak posameznik je vključen v več družbenih skupin. Sociologi razlikujejo med skupinami, katerih namen je neposredna samoohranitev ljudi in njihova življenjska reprodukcija (primarne skupine), in tistimi, ki so pogojene s človekovim uresničevanjem družbenih dejavnosti in interesov (sekundarne skupine). V sekundarne ali interesne skupine se ljudje združujejo zaradi svojih posebnih interesov. Ti interesi so lahko ekonomske, politične, religiozne ali kulturne narave. Sem spadajo tudi vse oblike skupin ljudi, ki nastanejo na nekem prostoru. Tako družbeno skupino imenujemo lokalna skupnosti (Grafenauer 2000, 13–14).

»Lokalne skupnosti so pomemben dejavnik sodobne družbe. Obstajajo z namenom urejanja življenjskih razmer svojih prebivalcev. Na lokalni ravni se odvijajo različne oblike lokalne demokracije, ki ljudem omogočajo, da se neposredno vključujejo v oblikovanje lokalnih politik« (Rožen in Haček 2014, 7).

Če izhajamo iz preproste definicije družbene skupine kot množice ljudi, ki je povezana v enoto, lahko opredelimo bistvene elemente, ki opredeljujejo lokalno skupnost:

- ***ljudje, ki prebivajo na nekem območju***: nujen element, brez katerega ne moremo govoriti o skupnosti in njegovo število ni kriterij, ki bi določal lokalno skupnost;
- ***ozemlje***: bistven element, vendar je težko določiti zunanje meje;
- ***povezanost v skupnost***, ker v sebi vsebuje skupne interese in potrebe oziroma skupne dejavnosti ljudi ter zavest o pripadnosti skupnosti (Grafenauer 2000, 14–22);

Lokalna skupnost tako predstavlja posebno obliko družbene skupnosti, ki se je izoblikovala v bolj ali manj zaključeno enoto zaradi skupnega življenja na določenem

geografskem prostoru. Gre za naravno skupnost, ki je neodvisna od naše normative volje. Lokalne skupnosti so družben pojav in označujejo teritorialno »skupnost ljudi, ki svoje skupne potrebe zadovoljujejo s skupnimi dejavnostmi« (Grafenauer 2000, 15). Predstavlja torej »skupnost ljudi na zaokroženem teritorialnem območju, na katerem so ljudje zaradi skupnih interesov pri zadovoljevanju potreb medsebojno povezani« (Grafenauer 2000, 15).

»V lokalni skupnosti ljudje zadovoljujejo svoje potrebe, ki so povezane z življenjem v taki skupnosti in jih je mogoče reševati le na skupen način« (Kaučič in Grad 2003, 325).

Težko pa si predstavljamo, da bi se katerakoli človekova dejavnost odvijala brez težav, če ne obstaja določena mera organizacije. Tako je tudi v lokalni skupnosti, ki je neposredna podlaga za lokalno samoupravo.

3.3 LOKALNA SAMOUPRAVA

Ko govorimo o lokalni skupnosti, govorimo o družbenem pojavu, medtem ko je lokalna samouprava pravni pojem. Bistvo samouprave je v tem, da prebivalci sami oziroma preko izvoljenih organov upravljajo z dejavnostmi lokalnega pomena. »Tak položaj je lokalni samoupravi podeljen ali priznan s strani države, praviloma z zakonom, ponekod pa že kar z ustavo« (Kaučič in Grad 2003, 326).

O lokalni samoupravi lahko torej govorimo v primeru, da je lokalnim skupnostim s strani države priznan pravni obstoj. Lokalne skupnosti s takim statusom imenujemo javnopravne skupnosti, ki imajo pravico odločati o nekaterih zadevah na svojem teritoriju. Za izvrševanje teh odločitev imajo s strani države zagotovljena sredstva, v samo izvrševanje pa se država ne vmešava. Seveda pa lahko odločajo le o tistih zadevah in v takšni meri, kot jim to določi oziroma dodeli država. Pojav lokalne samouprave je posledica decentralizacije, kjer se oblast postopoma prenaša na ožje teritorialne skupnosti (Virant 2004, 162).

»Lokalna samouprava je civilizacijska pridobitev in teoretična in praktična sestavina vseh sodobnih demokratičnih političnih sistemov. To je tista raven oblasti oziroma

vladanja, ki je najbližja državljanom oziroma občanom, tako da ima nalogo zastopati pomen in stališča lokalnosti (Haček in drugi 2008, 6).

Nastanek in razvoj lokalne samouprave je rezultat prenosa odločanja o javnih zadevah na lokalne skupnosti, njihovo prebivalstvo oziroma njihove predstavniške organe (Kukovič 2009, 145). Tako govorimo o samoupravni decentralizaciji, kjer prebivalci lokalne skupnosti sami upravljajo s svojo skupnostjo posredno preko izvoljenih organov ali neposredno z ljudskimi iniciativami, referendumi oziroma zbori občanov (Brezovnik 2008, 93).

Po MELLIS (1996) predstavlja pravica do lokalne samouprave eno od bistvenih demokratičnih načel, katere pojem opredeljuje v 3. členu:

1. *»Lokalna samouprava označuje pravico in sposobnost lokalnih oblasti, da v mejah zakona urejajo in opravljajo bistveni del javnih zadev v okviru svojih nalog in v korist lokalnega prebivalstva.«*
2. *»To pravico uresničujejo sveti ali skupščine, ki jih sestavljajo člani, izvoljeni s svobodnim in tajnim glasovanjem na podlagi neposredne, enakopravne in splošne volilne pravice, in imajo lahko izvršilne organe, ki so jim odgovorni. Te določbe na noben način ne vplivajo na reševanje zadev tudi na zborih državljanov, referendumih ali kakšni drugi obliki neposredne udeležbe državljanov, kjer to dopušča zakon.«*

»V ustavnopravnih ureditvah, kjer je lokalna samouprava izrecno opredeljena kot ustavna kategorija, gre za specifično obliko vertikalne delitve oblasti, pri tem pa je izpostavljena avtonomija lokalne samouprave ter minimalne zahteve za avtonomijo« (Brezovšek in Kukovič 2012, 51).

Temeljni elementi lokalne samouprave so (Grafenauer 2000, 39):

- teritorij, kjer obstaja lokalna skupnost, ki je samoupravna, je določen z zakonom oziroma drugim državnopravnim aktom;
- pravice in obveznosti samoupravne lokalne skupnosti so predpisane z zakonodajo;
- izvajanje nalog in pristojnosti samoupravne lokalne skupnosti je v rokah organov, ki jih prebivalci skupnosti izvolijo na neposrednih volitvah;

- samoupravna lokalna skupnost je pravni subjekt, ki lahko samostojno nastopa v pravnem prometu;
- pravica do sprejemanja predpisov in odločitev, vendar v skladu z zakonsko določenimi pristojnostmi;
- zagotovljeni morajo biti vsaj minimalni finančni temelji za delovanje;

Ko govorimo o lokalni samoupravi, ne smemo pozabiti njenih temeljev, ki so: učinkovitost, avtonomija in lokalna participacija. Z njihovo pomočjo lahko tudi testiramo lokalno demokracijo, ki predstavlja »okvir razvoja ustavne demokracije« (Brezovšek in Kukovič 2012, 21–22).

3.4 OBČINE

»Reforma lokalne samouprave z ustavo iz leta 1991² in Zakonom o lokalni samoupravi iz leta 1993 je ohranila ožje dele občin, vendar jim je pomembno spremenila status in naloge. Temeljna enota lokalne samouprave je postala občina« (Lavtar 2007, 51).

Šmidovnik (1994, 14) pravi, da je občina nastala iz lokalne skupnosti, ki si je med razvojem pridobila pravni status. Njene značilnosti so:

- občina je glavna oblika lokalne samouprave,
- oblikovana je na območju obstoječe lokalne skupnosti (posamezna naselja ali več skupaj),
- pravica do odločanja o lastnih zadevah (v obsegu in določilih zakonodaje).

ZLS (2007) že na samem začetku vsebuje določila, pomembna za občine, in sicer, da zakon ureja občine kot temeljne samoupravne skupnosti (1. člen), in da občine v okviru ustave in zakonov samostojno urejajo in opravljajo svoje zadeve in izvršujejo naloge, ki so nanje prenesene z zakoni.

Po ustavni določbi se občino ustanovi po prej opravljenem referendumu, s katerim se ugotovi volja prebivalcev na določenem ozemlju, hkrati Ustava RS tudi določa območje občine, ki obsega naselje ali več naselij, ki so povezana s skupnimi potrebami in interesi prebivalcev (Ustava RS, 139. člen). Nadalje Ustava RS v 140.

² Ustava RS. Ur. l. RS 33/1991 (28. december 1991).

členu opredeljuje pristojnosti občine, kamor spadajo lokalne zadeve, ki jih občine urejajo samostojno in se tičejo le njenih prebivalcev.

Občine tako niso pristojne za izvrševanje vseh nalog, ampak le za tiste, ki se tičejo lokalnih zadev. Te v ustavi niso opredeljene, ampak jih podrobneje ureja ZLS, ki jih loči na lastne oziroma izvirne (opredeljene v 21. členu ZLS) in prenesene naloge (opredeljene v 24. členu ZLS), ki jih zaradi zagotavljanja večje učinkovitosti in racionalnosti lahko država z zakonom prenese na občine. Vendar pa je za prenos nalog potrebno soglasje občine, kar pomeni, da občina pri državnem zboru vloži pobudo za opravljanje nalog iz državne pristojnosti. Seveda pa mora država občini zagotoviti določena sredstva za izvajanje teh nalog (Brezovšek in Kukovič 2012, 75–78).

Za samostojnost lokalnih skupnosti pa je ključnega pomena njihovo financiranje. Finančna samostojnost je pomembna tako za podobo demokratične države kot tudi za večjo samostojnost lokalne oblasti. Zaradi pomanjkanja finančnih sredstev lahko lokalne oblasti postanejo le izvrševalci državne oblasti (Brezovšek in Kukovič 2012, 81). Tudi v MELLIS (1996, 9. člen) je opredeljeno financiranje lokalnih oblasti, saj lahko pomanjkanje finančnih virov ogrozi bistvo lokalne samouprave.

Seveda pa se financiranje občin razlikuje glede na naloge, ki jih občine opravljajo. Občina s pomočjo lastnih sredstev, posojil in državnih sredstev financira lokalne zadeve javnega pomena. Lahko pa pridobi od države še dodatna sredstva za financiranje prenesenih nalog, sofinanciranje lokalnih zadev (če gre za razvoj občine), za pospeševanje enakomernega razvoja občin in za sofinanciranje investicijskih projektov (občine z najnižjim standardom) (Brezovšek in Kukovič 2012, 81–82).

Po ZLS ločimo tri vrste občin: navadne, mestne in občine s posebnim statusom. V Sloveniji je trenutno 212 občin, in sicer 201 navadna občina in 11 mestnih občin.

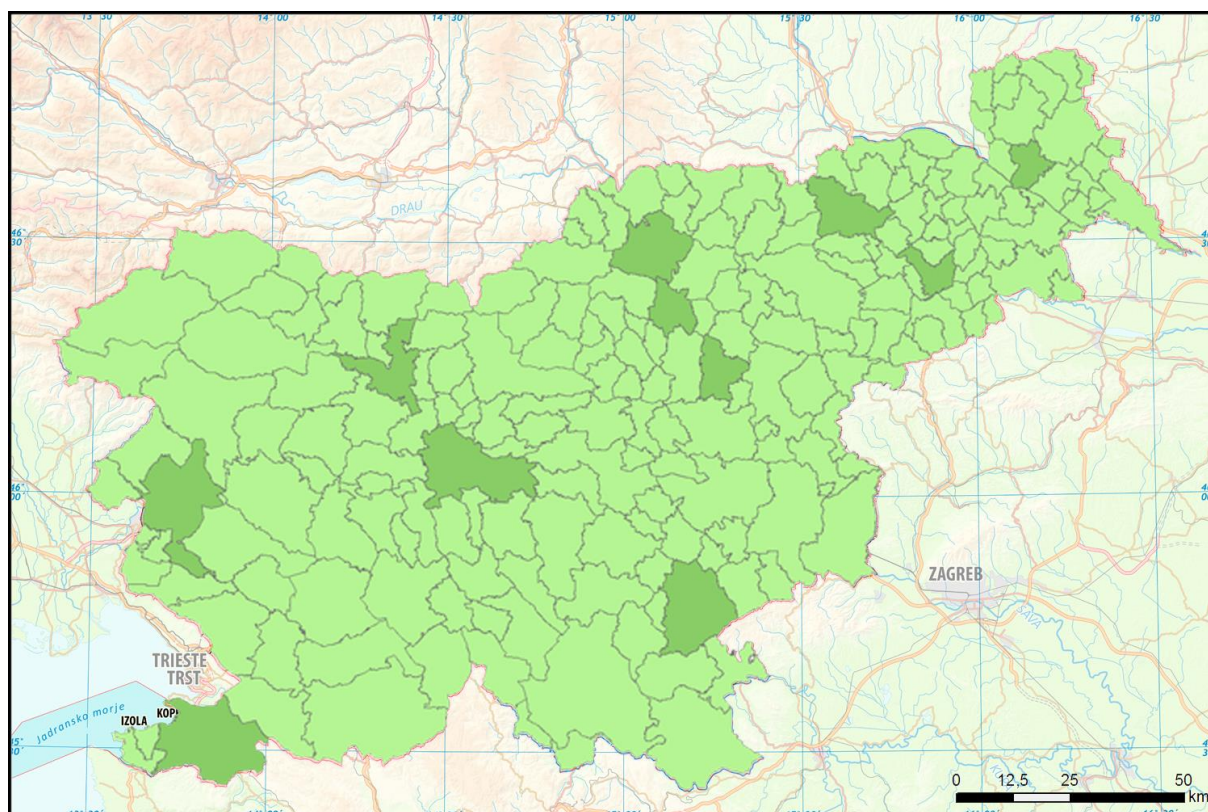
3.4.1 Mestne občine

Že v Ustavi RS (141. člen) je določeno, da mesto lahko pridobi status mestne občine, vendar ob upoštevanju določil zakona. Tako lahko rečemo, da je mestna občina ustavna kategorija.

ZLS (2007, 16. člen) pravi, da se lahko občini dodeli status mestne občine, če je na njenem območju mesto, ki ima najmanj 20.000 prebivalcev in 15.000 delovnih mest ter je gospodarsko, kulturno in upravno središče širšega območja. Nadalje pa 22. člen ZLS (2007) določa, da mestne občine kot svoje naloge opravljajo še z zakonom določene naloge iz državne pristojnosti, ki se nanašajo na razvoj mest (prostorsko in urbanistično urejanje, stanovanjske gradnje, družbene dejavnosti itd.).

Status mestne občine ima v Sloveniji enajst občin (glej Slika 3.1): Celje, Kranj, Koper, Ljubljana, Maribor, Murska Sobota, Nova Gorica, Novo mesto, Ptuj, Slovenj Gradec in Velenje. Vendar pa Murska Sobota, Nova Gorica, Ptuj in Slovenj Gradec ne izpolnjujejo zakonskih pogojev za mestno občino (Strategija razvoja lokalne samouprave v RS 2015, 14).

Slika 3.1: Mestne občine v Sloveniji

Vir: E-učbeniki (2016).

3.5 OŽJI DELI OBČIN

»Zaradi nesorazmerne velikosti in goste naseljenosti nekaterih občin v primerjavi z drugimi Zakon o lokalni samoupravi v 18. členu občinam dovoljuje, da v skladu s svojim statutom oblikujejo znotraj svojega teritorija manjše teritorialne enote« (Brezovšek in Haček 2005, 192).

Na območju občine se tako po Zakonu o lokalni samoupravi lahko ustanovijo ožji deli, in sicer kot krajevne, vaške ali četrtne skupnosti. Pobuda za ustanovitev je lahko podana s strani zbora krajanov ali pa s strani določenega števila prebivalcev, ki živijo na teritoriju ožjega dela. Pred ustanovitvijo mora svet na zborih krajanov ali pa z referendumom ugotoviti, če je to v interesu prebivalcev. Pri oblikovanju ožjih delov se mora upoštevati zemljepisne, zgodovinske, gospodarske, upravne in kulturne značilnosti okolja, v katerem nastajajo (Kaučič in Grad 2003, 347).

Zakon o lokalni samoupravi podrobno ureja ustanovitev, organe, naloge in pravni položaj ožjih delov občine. Krajevne, vaške in četrtne skupnosti so predvidene kot neobvezna oblika notranje členitve, občinski svet pa o njej svobodno odloča (Lavtar 2007, 52).

Ožji del občine ima lahko svet (predstavniški organ), ki je izvoljen na splošnih, neposrednih in tajnih volitvah. Svet tako predstavlja prebivalstvo in njegovim odločitvam ni mogoče odrekati demokratične legitimnosti. Tako bi moral imeti svet možnost sprejemati odločitve, vendar zakon ne daje nobene prave možnosti odločanja (Lavtar 2007, 52). Kljub temu pa ima lahko pomembno vlogo pri odločanju na občinski ravni, ker lahko občinskemu svetu predlaga odločitve, ki se tičejo ožjih delov občine. Lahko pa je s statutom celo določeno, da mora občinski svet pridobiti mnenje sveta ožjega dela občine pri sprejemanju odločitev, ki se tičejo ožjih delov občin (Kaučič in Grad 2003, 347).

Ko govorimo o ožjih delih občin, ne smemo razmišljati kot o »pomanjšanih občinah«, temveč kot o obliki teritorialnega organiziranja prebivalcev in njihovega aktivnega sodelovanja pri odločanju o lokalnih zadevah. Sveti ožjih delov občin ne morejo izvajati javnih služb, lahko pa oblikujejo stališča in predloge za njihovo izvajanje. Kljub temu pa so določene občine prenesle izvajanje določenih storitev na ožje dele,

tukaj govorimo predvsem o pokopaliških dejavnostih ter zimskem in letnim vzdrževanjem lokalnih cest (Strategija razvoja lokalne samouprave v RS 2015, 17).

Seveda pa so, kot pri vseh stvareh, tudi pri ožjih delih občin negativne strani. Kot eno od velikih ovir delovanja občine stroka omenja pravno osebo ožjih delov občin. Status pravne osebe javnega prava ima v Sloveniji kar 883 ožjih delov občin, kar pomeni kar 73,7 % vseh ožjih delov občin v Sloveniji (leta 2013 je bilo v 138 občinah organiziranih 1189 ožjih delov). Odprava pravne osebe bi pomenila olajšanje postopkov upravljanja s premoženjem, odpravo napak pri izvrševanju občinskih proračunov ter zmanjšanje administrativnih bremen občine. Drugo oviro pa predstavlja oblikovanje svetov ožjih delov občin. Ker so člani sveta ožjega dela občine izvoljeni na neposrednih volitvah, to predstavlja velik organizacijski napor volilnih organov občine, predlagateljev in kandidatov ter velike stroške. Dogaja pa se tudi, da v manjših občinah ni kandidatov za volitve v lokalne svete. Stroka tako razmišlja o možnosti, »da bi predstavniške organe ožjih delov občin v prihodnje izvolili na zborih krajanov« (Strategija razvoja lokalne samouprave v RS 2015, 18).

Vendar pa se vse bolj krepi vloga ožjih delov občin kot oblika participacije prebivalcev na lokalni ravni, kar je bistvenega pomena, zato stroka razmišlja o predpisu obveznega oblikovanja ožjih delov občin nad določenim pragom števila prebivalcev (Strategija razvoja lokalne samouprave v RS 2015, 18).

4 PRAVNA UREDITEV OŽJIH DELOV OBČINE

4.1 EVROPSKA LISTINA O LOKALNI SAMOUPRAVI (MELLS)

MELLS je najpomembnejši dokument, ki ga je Svet Evrope sprejel na področju lokalne samouprave. Odprt za podpis je bil od 15. oktobra 1985, v veljavo pa je stopil s 1. septembrom 1988. Cilj Sveta Evrope je bil doseči večjo enotnost med njenimi članicami zaradi uresničevanja in zaščite idealov in načel, ki so skupna dediščina. Slovenija je listino ratificirala oktobra 1996.

Pravica do lokalne samouprave je po tej listini eno temeljnih demokratičnih načel ter označuje pravico in sposobnost lokalnih oblasti, da v mejah zakona opravljajo bistveni del javnih zadev v lastni pristojnosti in v korist lokalnega prebivalstva.

Že v preambuli so navedeni nekateri temeljni cilji in načela listine. Med temi je uvrščeno tudi načelo subsidiarnosti, ki določa, da države upoštevajo, da so lokalne oblasti eden od glavnih temeljev vsake demokratične ureditve, ter izjavljajo, da to terja obstoj lokalnih oblasti z demokratično postavljenimi telesi odločanja ter z veliko stopnjo avtonomije glede njihovih pristojnosti.

Lokalna samouprava je v listini določena kot sposobnost lokalnih oblasti, da same urejajo in upravljajo bistveni del javnih zadev v interesu lokalnega prebivalstva. To pravico izvršujejo lokalno izvoljeni sveti, ki imajo njim odgovorne izvršilne organe. Pooblastila in odgovornost morajo biti priznane v zakonu ali (še bolje) v ustavi, pomembno pri tem pa je, da so ta pooblastila polna in izključna.

Pravila, ki jih priznava listina, veljajo najprej in najbolj za lokalne oblasti in za regionalne oblasti, kjer te obstajajo. Lokalne oblasti morajo biti zmožne delovati svobodno znotraj zakonskih omejitev v vseh zadevah, ki jih vključujejo zaradi njihove bližine prebivalstvu. Delujejo lahko tudi s prenosom pooblastil višjih oblasti. Lokalne oblasti morajo biti vključene v proces odločanja o vseh zadevah, ki jih zadevajo, a ne spadajo v njihovo pristojnost.

Dejavnosti lokalnih oblasti nadzorujejo višje oblasti v glavnem zato, da preverijo skladnost njihovih dejavnosti z zakonom. Nadzor in način njegovega izvajanja mora biti predpisan z zakonom.

V 12. členu je še določeno, da MELLs predstavlja mednarodno pravno obveznost, ki povezuje države, ki so jo ratificirale, ter vsebuje instrumente, ki omogočajo fleksibilnost pri upoštevanju zakonskih in upravnih sistemov vsake države. Prav tako MELLs zahteva spoštovanje minimalnega števila pravic, ki konstituirajo evropsko platformo lokalne samouprave.

4.2 USTAVA REPUBLIKE SLOVENIJE

Ustava RS, ki je najvišji splošni akt, v 9. členu, v poglavju o splošnih določbah, zagotavlja lokalno samoupravo v Republiki Sloveniji.

V posebnem 5. poglavju, z naslovom *Lokalna samouprava*, Ustava RS ureja temeljne pojme, povezane z organizacijo in pristojnostmi lokalnih samoupravnih enot. Na lokalno samoupravo se nanašajo še nekateri drugi členi ustave, ki govorijo o financiranju države in lokalnih skupnosti, o davkih, varovanju naravne in kulturne dediščine, posebnih pravicah avtohtonih narodnih skupnosti, o varuhu človekovih pravic, upravnem sporu in o pristojnosti ustavnega sodišča.

Načelo o lokalni samoupravi (Ustava RS, 9. člen) je v slovenski ustavi postavljeno med temeljna politična načela državne ureditve. Poleg načel, kot so demokracija, pravna država, delitev oblasti itd., je namreč že uvodoma določeno, da je v Republiki Sloveniji zagotovljena lokalna samouprava.

Kot smo že omenili, je v nadaljnjem besedilu Ustave RS lokalni samoupravi posvečeno celotno poglavje, ki obsega sedem členov, in sicer od 138. člena do 144. člena. V primerjavi z drugimi primerljivimi ustavami gre za obsežno besedilo, ki se v določenih delih ne omejuje samo na vprašanja načelne narave, temveč obsega že kar precizna pravila za zakonsko urejanje.

Ustava RS, tako kot MELLs, v svojih členih ne omenja ožjih delov občin. Najbolj se ožjim delom občin Ustava RS približa v 138. členu, ki določa, da se lokalna samouprava uresničuje v občinah in drugih lokalnih skupnostih. Občina je tako izpostavljena kot temeljna organizacijska oblika, »druge lokalne skupnosti« pa niso konkretizirane in bi jih mogoče lahko povezali z ožjimi deli občin. Naslednji pa je 139. člen, ki določa, da lahko območje občine obsega eno ali več naselji, ki se lahko

povezujejo glede na potrebe in interese prebivalcev. Iz tega bi lahko sklepali, da je mogoče povezovanje tudi na sub-občinski ravni.

4.3 ZAKON O LOKALNI SAMOUPRAVI

Zakon o lokalni samoupravi je glavni predpis, s katerim je, na podlagi Ustave RS in MELLS, urejen sistem lokalne samouprave v Sloveniji. V veljavi je od leta 1993. Od svojega sprejetja pa do danes je doživel že veliko sprememb, ker določenih vprašanj ni urejal v skladu z Ustavo RS ali pa je čas zahteval spremembo in prilagoditev prvotnega besedila zakona. Z ZLS je bila ustvarjena podlaga za organizacijo in delovanje lokalnih skupnosti. V njegovih poglavjih so zajete splošne določbe, poglavje o območjih in delih občine, naloge občine, občinski organi, posebno poglavje je o občinski upravi, sledijo še člani, ki govorijo o premoženju in financiranju občine, poglavje o občinskih javnih službah, splošni in posamični akti občine, medobčinsko sodelovanje, nadzor državnih organov in varstvo lokalne samouprave ter pravic posameznikov in organizacij.

Za pričujoče magistrsko delo je vsebina členov ZLS (2007), ki se nanašajo na ožje dele občin, zelo pomembna, saj v nadaljevanju magistrskega dela primerjamo ureditve ožjih delov mestnih občin in ugotavljamo ali zastavljena trditev, da *do razlik v ureditvi ožjih delov občin prihaja zaradi Zakona o lokalni samoupravi, ki ureditve ne predpisuje, ampak jo prepušča v ureditev občinam z občinskimi akti*, drži ali ne drži.

Prvi člen, ki v ZLS (2007) govori o ožjih delih občine, je 18. člen. V njem je določeno, da se na območju občine lahko ustanovijo ožji deli, obliko ožjih delov pa lahko določi občina sama. Lahko so krajevne, vaške ali četrtne skupnosti. Člen določa, da mora občinski svet pri notranji členitvi upoštevati tako zemljepisne kot kulturne, zgodovinske, gospodarske, upravne in druge značilnosti območja. S statutom občine pa se določi ime in območje ožjega dela občine. Za ustanovitev oziroma spremembo območja ožjega dela občine lahko da pobudo zbor krajanov ali s statutom določeno število prebivalcev dela občine, ki jo mora občinski svet obvezno obravnavati. Pred ustanovitvijo oziroma spremembo območja mora občinski svet, s pomočjo zbora krajanov ali referendumu, ugotoviti interes prebivalcev, ki se nanaša na ime in območje ožjega dela občine. Občinski svet pa lahko tudi ukine ožji del občine ali

spremeni njegovo območje s spremembo statuta, vendar spremenjeni statut začne veljati šele po izteku mandata sveta ožjega dela občine.

19. člen ZLS določa, da je organ ožjega dela občine svet, ki je izvoljen s strani prebivalcev, ki živijo na območju ožjega dela občine. Lahko pa občinski svet s statutom določi, da ožji del občine ne bo imel sveta in namesto tega ustanovi krajevne, vaške ali četrtne odbore. Člen govori tudi o nezdružljivosti funkcije člana sveta ožjega dela občine s funkcijo župana, podžupana, javnega uslužbenca v občinski upravi in javnega uslužbenca v službi ožjega dela občine. Določa pa tudi, da se za zaposlene javne uslužbenke v službi ožjega dela občine, ki je pravna oseba, uporabljajo predpisi za javne uslužbenke v javnih upravah.

19.a člen govori o organu ožjega dela občine, in sicer, da občinski svet določi število članov ožjega dela občine. Svet ima predsednika, ki ga izmed sebe izvolijo člani sveta. Določeno je tudi, da je lahko župan prisoten na sejah sveta ožjega dela občine, vendar nima pravice do glasovanja. Pristojnost sveta ožjega dela občine je, da lahko predlaga mestnemu svetu odločitve, ki se tičejo ožjega dela občine. Lahko pa občina s statutom določi, da mora občinski svet pred sprejetjem odločitve, ki se tiče ožjega dela občine, pridobiti mnenje sveta tega ožjega dela občine. Prav tako lahko občine s statutom določijo, da so posamezne odločitve sveta ožjega dela občine veljavne, če s tem soglašata občinski svet.

19.b člen govori o nalogah, ki jih lahko občina s statutom prenese v izvajanje ožjemu delu občine. Gre za lokalne javne službe, vzdrževanje krajevnih cest in drugih javnih površin, upravljanje s premoženjem, namenjenim za potrebe lokalnega prebivalstva, pospeševanje kulturne in drugih dejavnosti. Podrobneje lahko občine naloge določijo z odlokom.

19.c člen govori o tem, da je ožji del občine lahko pravna oseba, če statut občine tako določi. V tem primeru nastopa v pravnem prometu v okviru nalog, ki so mu določene s statutom. V pravnih poslih ožji del občine zastopa svet oziroma predsednik ožjega dela občine. Pred sklenitvijo pravnega posla mora ožji del občine pridobiti predhodno soglasje župana, lahko pa občina, s predpisom za izvrševanje občinskega proračuna določi, kateri pravni posli ne potrebujejo predhodnega soglasja. Ožji del občine, ki je pravna oseba, odgovarja za svoje obveznosti z vsem svojim premoženjem.

19.č člen pa določa, da se ožji deli občine ne smejo zadolževati in da morajo biti prihodki in odhodki ožjega dela občine zajeti v finančnem načrtu, ki je sestavni del občinskega proračuna. V kolikor ožji del občine ni pravna oseba, se financiranje določi z občinskim statutom. Občina mora v proračunu zagotoviti sredstva za izvajanje nalog ožjih delov občine.

4.4 OBČINSKI AKTI

Vsaka občina posebej natančneje uredi področje delovanja v svojih aktih, ki so:

- statut (biti mora v skladu z ustavo, zakoni in ratificiranimi mednarodnimi pogodbami; je temeljni akt občine, ki določa temeljna načela za organizacijo in delovanje občine, oblikovanje in pristojnosti občinskih organov, sodelovanje občanov pri sprejemanju odločitev itd.; občinski svet sprejme statut z dvotretjinsko večino vseh članov),
- poslovnik občinskega sveta (določa organizacijo in način dela občinskega sveta; občinski svet ga sprejme z dvotretjinsko večino vseh članov),
- odloki (urejanje vprašanj iz svoje pristojnosti; z odloki občina oblikuje svoje upravne organe, določi način njihovega dela ter ustanovi javne službe, ki jih bo opravljala),
- odredbe, pravilniki in navodila.

Poleg splošnih pravnih aktov občina sprejema še posebne splošne in posamične pravne akte. Med prve lahko štejemo proračun in zaključni račun ter prostorske (izvedbene) akte in plane (načrte) prostorskega in splošnega razvoja občin. O pravicah, dolžnostih in pravnih koristih občanov ter njihovih organizacijah iz občinske in prenesene državne pristojnosti pa odločajo pristojni občinski organi s posamičnimi akti – odločbami in sklepi. O morebitnih pritožbah zoper posamične akte, izdane v upravnih zadevah, odloča državni organ, ki ga določa zakon. O zakonitosti dokončnih posamičnih aktov organov občine pa se odloča pred upravnim sodiščem (ZLS 2007, 64.–69. člen).

Pri proučevanju izbrane tematike v magistrskem delu pa so relevantni statuti mestnih občin ter odloki, s katerimi so določene mestne občine podrobneje opredelile pristojnosti in financiranje ožjih delov občin. Statute ter (v kolikor

obstajajo tudi) odloke vseh proučevanih mestnih občin zato v nadaljevanju magistrskega dela tudi podrobneje analiziramo.

5 UREDITEV OŽJIH DELOV MESTNE OBČINE: PRIMERJALNA ANALIZA NORMATIVNEGA OKVIRA PROUČEVANIH MESTNIH OBČIN

Vse mestne občine v Sloveniji so notranje členjene, število ožjih delov občin pa se giblje od najmanj osem (8) do največ šestindvajset (26) delov. Nekatere občine imajo samo eno obliko ožjih delov, druge imajo dve obliki ožjih delov (glej Tabela 5.1).

Tabela 5.1: Število in oblike ožjih delov v mestnih občinah

Mestna občina	Št. ožjih delov	Četrtna skup. /Mestne četrti	Krajevne skupnosti	Vaške skupnosti
CELJE	19	10	9	0
KOPER	23	0	23	0
KRANJ	26	0	26	0
LJUBLJANA	17	17	0	0
MARIBOR	17	11	6	0
MURSKA SOBOTA	16	5	11	0
NOVA GORICA	19	0	19	0
NOVO MESTO	23	0	23	0
PTUJ	8	8	0	0
SLOVENJ GRADEC	15	5	0	10
VELENJE	19	3	16	0

5.1 CELJE

MO Celje (MOC) ima na območju svoje občine ustanovljenih 19 ožjih delov občine, od tega 10 mestnih četrti (MČ) in 9 krajevnih skupnosti (KS). Urejenost in delovanje ožjih delov občine je določeno s Statutom MOC (2013), ki v svojem 8. delu podrobneje obravnava ožje dele občine, in z Odlokom o organizaciji in financiranju KS in MČ v MOC (2013).

Statut MOC (2013)

Na začetku je določeno, da so ožji deli občine MČ in KS ter da so njihove naloge, organizacija, delovanje in pravni status določeni s statutom ter odlokom. V tem členu so tudi določena imena in območja MČ in KS (4. člen). MČ in KS so bile ustanovljene, da bi zadovoljili posebne skupne potrebe občanov na območju posameznih naselji. Za ustanovitev nove MČ ali KS lahko da pobudo zbor občanov ožjega dela občine ali najmanj 5 % volivcev s tega območja (83. člen). Ožji deli občine so pravne osebe javnega prava v okviru nalog, ki jih opravljajo samostojno in v skladu s statutom. Poudarjeno je, da ožji deli občine ne morejo biti delodajalec. Ožji deli občine nastopajo v pravnem prometu v svojem imenu in za svoj račun, vendar pa morajo za svoje pravne posle pridobiti soglasje župana. Lahko pa občina s predpisom določi, kateri pravni posli ne potrebujejo predhodnega soglasja župana. Ožji deli občine za svoje obveznosti odgovarjajo z vsem svojim premoženjem in sredstvi, s katerimi razpolagajo. Ožje dele občine zastopa predsednik sveta ožjega dela občine (84. člen).

85. člen Statuta MOC (2013) določa pristojnosti ožjih delov občine, ki so:

- dajanje predlogov:
 - pri pripravi razvojnih programov na območju občine, na področju javne infrastrukture, na svojem območju;
 - za sanacije divjih odlagališč komunalnih odpadkov;
 - za ureditev in olepševanje kraja v smislu ureditve in vzdrževanja javnih prostorov, sprehajalnih poti itd.;
- sodelovanje:
 - pri pripravi razvojnih programov na območju občine, na področju javne infrastrukture, na svojem območju;
 - pri izvajanju investicij v komunalno infrastrukturo;
 - pri pripravi programov oskrbe s pitno vodo in zaščiti virov pitne vode;
 - pri pridobivanju soglasij lastnikov zemljišč za delo s področja javnih služb;
 - pri sanaciji divjih odlagališč komunalnih odpadkov;
 - pri organizaciji kulturnih, športnih in drugih prireditev;
 - pri nalogah s področja zaščite in reševanja;

- dajejo pobude za dodatno prometno ureditev (signalizacija, dovozi-izvozi, omejevanje hitrosti);
- oblikujejo pobude za spremembo prostorskih, planskih in izvedbenih aktov ter jih posredujejo pristojnemu organu občine;
- dajejo mnenja:
 - glede sprememb namembnosti kmetijskega prostora v druge namene, predvidenih gradenj večjih proizvodnih in drugih objektov, za posege v kmetijski prostor;
 - pri odločitvi o razpolaganju in upravljanju s premoženjem občine, ki je skupnostim dano na uporabo za upravljanje njihovih nalog.
- spremljajo nevarnosti na svojem področju in o tem obveščajo štab za civilno zaščito in po potrebi prebivalstvo;
- seznanjajo pristojni organ občine s problemi in potrebami prebivalcev ožjih delov občine na področju urejanja prostora in varstva okolja.

86. člen statuta pa določa naloge ožjih delov občine, s tem da so le-te podrobneje opredeljene z odlokom. Tako člen določa, da ožji deli občine lahko opravljajo naloge iz pristojnosti občine, ki se nanašajo na prebivalce ožjih delov občine. Tako ožji deli samostojno (praviloma) opravljajo sledeče:

- naloge, povezane s pripravo in izvedbo volitev, zborov občanov in referendumov;
- upravljanje in gospodarjenje z objekti in napravami lokalnega značaja, ki so jim s sklepom župana predana v upravljanje (igrišča, zelenice ...);
- urejanje, vzdrževanje in varstvo javnih zelenih površin ter drugih javnih površin v skladu z dogovorom in navodili pristojne službe;
- upravljanje z lastnim premoženjem ali s premoženjem občine, ki jim je dano v uporabo;
- izdelovanje načrta za zaščito in reševanje;
- sodelovanje pri izvajanju gospodarske javne službe vzdrževanja javnih občinskih cest na območju ožjega dela občine v skladu in z navodili pristojne službe;
- priprava in izvedba projektov v okviru celostnega razvoja podeželja in obnove vasi na svojem območju;

- organizacija kulturnih, športnih in drugih prireditev oziroma nudijo pomoč pri prireditvah, kjer je organizator občina;
- pomoč in sodelovanje s strokovnimi službami pri pridobivanju lastništva na kategoriziranih cestah v občini, ki so v zasebni lasti;
- delovanje na področju socialnega varstva v sodelovanju s centrom za socialno varstvo, javnimi zavodi in drugimi; možnost podeljevanja denarne pomoči in simbolične nagrade ob posebnih priložnostih ali obletnicah občanov.

Od 87. do 90. člena statut določa svet, predsednika in podpredsednika, sklic prve seje sveta ter seje sveta ožjega dela občine.

91. člen določa naloge sveta ožjega dela občine, ki so v skladu s statutom kot naloge ožjega dela občine. Svet obravnava vprašanja iz občinske pristojnosti, ki se nanašajo na območje ožjega dela občine in njegove prebivalce ter oblikuje svoja stališča in mnenja. Svet daje pobude in predloge za sprejem odlokov in drugih splošnih aktov občine ter oblikuje in predlaga finančni načrt ožjega dela občine mestnemu svetu. Vendar pa stališča, mnenja, pobude in predlogi svetov ožjih delov občine niso pogoj za izvrševanje nalog občine. Za obravnavo posameznih vprašanj lahko svet ožjega dela občine skliče zbor krajanov. Odločitve sveta o uporabi sredstev in razpolaganju ter gospodarjenju s premoženjem skupnosti so veljavne, ko da zanje soglasje mestni svet. Odločitve sveta izvršuje koordinator ožjega dela občine.

92. člen statuta določa, da lahko župan oblikuje svet predsednikov svetov ožjih delov občine kot svoj posvetovalni organ zaradi obravnave določenih skupnih vprašanj in nalog ter za obravnavo zadev iz občinske pristojnosti.

93. člen določa, da se za delovanje ožjih delov občine zagotovijo sredstva v proračunu občine. Lahko pa občina pridobiva sredstva iz prostovoljnih prispevkov prebivalcev, podjetij, zavodov itd. za uresničevanje posebnih skupnih potreb in interesov ožjega dela občine. Določa tudi, da se za izvajanje strokovnih nalog in administrativnih opravil za potrebe ožjih delov občine zaposli koordinatorje, ki opravljajo naloge za dva ožja dela občine in so v delovnem razmerju z občino (za svoje delo odgovarjajo vodji pristojne strokovne službe, za izvrševanje sklepov sveta ožjega dela občine pa odgovarjajo predsedniku sveta). Koordinatorji opravljajo samo blagajniške posle, ostale finančno-računovodske naloge pa opravlja pristojna strokovna služba mestne uprave.

Ožji deli občine imajo lastno premoženje, ki je sestavljeno iz nepremičnin, premičnin, denarnih sredstev in pravic. S svojim premoženjem morajo gospodariti kot dober gospodar (94. člen).

Financiranje ožjih delov občine pa ureja 95. člen, ki pravi:

- da financiranje ožjih delov občine ureja zakon;
- da je delovanje ožjih delov občine financirano iz občinskega proračuna, s prostovoljnimi prispevki fizičnih in pravnih oseb, s plačili za storitve, s samoprispevkom in s prihranki od njihovega premoženja;
- da se za financiranje nalog in delovanje ožjih delov občine z odlokom določijo kriteriji in merila;
- da sveti ožjih delov občine za posamezno proračunsko obdobje oblikujejo finančne načrte, v katerih morajo biti zajeti prihodki in odhodki; finančni načrti predstavljajo sestavni del občinskega proračuna, ki jih sprejme mestni svet na predlog župana;
- da sta predsednik sveta in svet ožjega dela občine odgovorna za izvajanje finančnega načrta; v kolikor nastanejo finančne obveznosti, ki niso zajete v finančnem načrtu, občina za njih ne more prevzeti te obveznosti; ožji deli občine se ne smejo zadolževati;
- da imajo ožji deli občine lahko svoje transakcijske račune; sklep o posebnem transakcijskem računu izda župan;
- da se za izvrševanje finančnih načrtov ožjih delov občine uporabljajo določbe predpisov, ki urejajo financiranje javne porabe in določbe odloka o proračunu občine ter da nadzor nad finančnim poslovanjem ožjih delov občine opravlja nadzorni odbor občine.

V zadnjem, 96. členu 8. dela statuta pa je zapisano, da lahko mestni svet na predlog župana, nadzornega odbora občine, četrtnine članov sveta ožjega dela občine ali zbora občanov ožjega dela občine razpusti svet ožjega dela občine in razpiše predčasne volitve. V kolikor se ugotovi, da svet ožjega dela občine ne opravlja nalog, da ni kandidatov za člane sveta ali da občani na območju ožjega dela občine nimajo interesa za opravljanje nalog ožjega dela občine, lahko mestni svet s spremembo statuta ukine ožji del občine.

Odlok o organizaciji in financiranju KS in MČ v MOC (2013)

Odlok je sestavljen iz sedmih delov:

1. SPLOŠNE DOLOČBE

Z odlokom se natančneje določajo območja, organizacija delovanja in financiranje; naloge ožjih delov občine so določene že v statutu MOC.

2. OBMOČJA OŽJIH DELOV

3. ORGANI OŽJIH DELOV

Kot organ ožjega dela občine je svet, katerega član ne more biti župan, podžupan, javni uslužbenec v občinski upravi in javni uslužbenec v službi ožjega dela. Svet ima lahko 7 članov. Ožji deli občine lahko ustanovijo enega ali več odborov in komisij, kot svoja stalna ali občasna telesa.

4. ZASTAVA, GRB, PRAZNIK IN PRIZNANJA

Ožji deli občin imajo lahko svoj grb, zastavo in praznik, katerih uporaba je določena z odlokom.

5. FINANCIRANJE DELOVANJA

Ožji deli občine so pravne osebe javnega prava in v pravnem prometu nastopajo v svojem imenu in za svoj račun, zastopajo pa jih predsedniki svetov ožjih delov občine. Ožji deli občine imajo pravico posedovati, pridobivati in razpolagati z vsemi vrstami premoženja.

Sredstva, ki so namenjena za tekoče delovanje ter financiranje nalog in aktivnosti ožjih delov občine, se zagotavljajo za vse ožje dele v enaki višini, ki jo letno določi mestni svet MOC ob sprejetju proračuna MOC.

Ožji deli občine se lahko financirajo tudi z drugimi sredstvi, pridobljenimi z opravljanjem lastne dejavnosti, z donatorskimi sredstvi, s samoprispevki itd.

Svet ožjega dela občine za posamezno proračunsko leto sprejema program dela, ki mora biti usklajen s finančnim načrtom ožjega dela občine in predstavlja aktivnosti posameznega ožjega dela občine.

Sredstva ožji deli občine prejemajo po dvanajstinah za pretekli mesec v skladu s potrjenim finančnim načrtom. Pred sklenitvijo pravnega posla morajo ožji deli občine pridobiti predhodno soglasje župana, razen če je z veljavnim odlokom o proračunu za posamezne dele določeno drugače.

Ožji deli občine uporabljajo poslovne prostore v lasti občine brezplačno in z njimi upravljajo in gospodarijo na podlagi pogodbe o upravljanju. Možnost

brezplačne uporabe prostorov imajo tudi organizacije in društva iz območja ožjega dela občine, ki imajo neprofitno dejavnost.

6. NADZOR

Nadzor opravlja Nadzorni odbor MOC, ki je pristojen tudi za oceno smotrnosti in gospodarnosti porabe proračunskih sredstev ter razpolaganja in upravljanja s premoženjem ožjih delov.

7. PREHODNA IN KONČNA DOLOČBA

5.2 KOPER

MO Koper ima na območju svoje občine ustanovljenih 23 ožjih delov občine, ki so vsi krajevne skupnosti. Urejenost in delovanje ožjih delov občine je določeno s Statutom MO Koper (2000), ki v svojem 8. delu podrobneje obravnava ožje dele občine.

Statut MO Koper (2000)

KS so pravne osebe javnega prava, zastopa pa jih svet KS. V pravnem prometu KS nastopa v svojem imenu in za svoj račun. KS z vsem svojim premoženjem in sredstvi odgovarja za svoje obveznosti (141. člen). Za vse pravne posle mora KS pridobiti predhodno soglasje, brez tega pravni posel ni veljaven. KS se ne sme zadolževati (165. člen).

V 143. členu so opredeljene naloge KS, ki so:

- upravljanje s svojim premoženjem ter gospodarjenje s premoženjem, ki ga imajo v upravljanju KS;
- skrb za razvoj na območju svoje KS;
- sprejemanje programa razvoja KS;
- sodelovanje v postopkih oblikovanja in sprejemanja prostorsko izvedbenih aktov, ki se nanašajo na območje KS;
- skrb za izgradnjo in vzdrževanje javnih poti, rekreacijskih in drugih javnih površin;
- gradnja in sodelovanje pri gradnji komunalnih objektov in naprav;
- dajanje predlogov službam socialnega skrbstva, za predšolsko varstvo, osnovno varstvo otroka in družine, za socialno ogrožene, invalide in ostarele;

- sodelovanje pri pospeševanju vzgojno-izobraževalne, športno-rekreacijske, društvene, turistične, kulturne in drugih dejavnosti;
- dajanje predlogov organom občine za ureditev zadev, ki se nanašajo na zadovoljevanje skupnih potreb prebivalcev KS;
- urejanje drugih javnih zadev, ki so pomembne za KS.

KS lahko opravlja tudi druge naloge, ki jih nanjo prenese občina in jim za to tudi zagotovi sredstva.

Župan občine lahko oblikuje svet predsednikov svetov KS kot posvetovalni organ, ki ga mora sklicati vsaj enkrat letno, ko je v obravnavi predlog občinskega proračuna, drugače pa ga skliče po potrebi (144. člen).

Občinski svet mora predhodno pridobiti mnenje sveta KS, kadar odloča o zadevah, ki se nanašajo na interese prebivalcev posamezne KS. V kolikor svet KS ne poda pozitivnega mnenja in gre za poseg v prostor, mora občinski svet odločiti o zadevi v večini vseh članov (145. člen).

Od 146. člena pa do 149. člena statut vsebuje splošne opredelitve glede sveta KS in določa pogoje za izvolitev v svet KS. Ker gre za občino, kjer obstajajo tudi narodnostno mešane KS, določa tudi, da ima italijanska skupnost v svetih 1/10 skupnega števila članov sveta KS oziroma najmanj enega člana.

Zanimivo je, da je s statutom določeno, da svet KS odloča o zadevah v okviru nalog, opredeljenih s statutom, in tudi (151. člen):

- sprejema statut krajevne skupnosti (statut se sprejme z dvotretjinsko večino, določa pa temeljna načela za organizacijo in delovanje KS, 166. člen) in druge splošne akte ter programe svojega dela;
- predlaga finančni načrt in pripravi zaključni račun KS;
- voli predsednika in podpredsednika sveta;
- imenuje volilno komisijo in po potrebi delovna telesa ter vaške oziroma četrtne odbore, če tako določa statut krajevne skupnosti;
- oblikuje mnenja in predloge za občinski svet o zadevah iz občinske pristojnosti, ki se nanašajo na območje KS;
- sklicuje zbornice krajanov;

- odloča o uporabi sredstev, s katerimi razpolaga ter o drugih zadevah v skladu z zakonom, statutom in drugimi splošnimi akti občine in statutom KS.

Svet KS lahko ustanovi stalna ali občasna delovna telesa ter vaške in četrtne odbore. S statutom KS pa se določi način dela ter organizacija in naloge odborov. Lahko pa se s statutom tudi določi, da mora svet KS pred sprejetjem odločitve, ki se nanaša na posamezni del KS, obvezno pridobiti mnenje odbora. Za vse organe KS, tako kot za svet KS na narodnostno mešanem območju velja, da morajo biti zastopani tudi predstavniki italijanske narodne skupnosti. Prav tako lahko svet KS imenuje nadzorni odbor, ki skrbi za nadzor nad pravilnim poslovanjem, razpolaganjem s premoženjem ter porabo sredstev (152.–154. člen).

Od 157. člena do 161. člena so opredeljene splošne določbe KS, ki so v skladu z določbami ZLS, in sicer so opredeljeni pogoji za ustanovitev, ukinitvev oziroma spremembo območja ožjega dela občine. Pobudo za ustanovitev oziroma spremembo območja ožjega dela občine lahko da zbor krajanov ali 10 % volivcev s tega območja. Določen je tudi rok, v katerem mora občinski svet obravnavati pobudo, in sicer 60 dni. KS se lahko tudi združujejo in delijo, če je to utemeljeno z zemljepisnimi, gospodarskimi, zgodovinskimi, upravnimi, kulturnimi in drugimi značilnostmi območja, vendar o tem odloča občinski svet.

Izvajanje nalog KS se financira s sredstvi proračuna občine (za delovanje krajevne samouprave, sofinanciranje gradnje in vzdrževanja komunalnih objektov, ki so v upravljanju KS in za izvajanje nalog, ki jih na KS prenese občina) in s prihodki od premoženja KS, sredstev krajanov, sredstev pravnih in fizičnih oseb, plačil za storitve ter drugih sredstev. S sredstvi razpolaga samostojno in skladno s svojimi programi. Prihodki in odhodki KS morajo biti zajeti v finančnem načrtu, ki je sestavni del proračuna občine.

5.3 KRANJ

MO Kranj ima na območju svoje občine ustanovljenih 26 ožjih delov občine, ki so vsi krajevne skupnosti. Urejenost in delovanje ožjih delov občine je določeno s Statutom MOK (2007), ki v svojem 4. delu podrobneje obravnava ožje dele občine. V pripravi je

tudi odlok o ožjih delih občine, vendar mora občina najprej popraviti statut, ki je v neskladju z Ustavo RS.

Statut MOK (2007)

Krajevne skupnosti MOK so pravne osebe javnega prava, njihova organizacija in delovanje pa je opredeljeno s statutom. Sicer je zapisano, da tudi z odlokom, ki pa še ni sprejet (9. člen).

V 3. poglavju, kjer so opredeljeni organi občine, statut določa, da ima občinski svet komisije, ki so stalna delovna telesa in med njimi je tudi Komisija za krajevne skupnosti. Pristojnosti komisije so, da v okviru svojega delovnega področja obravnava zadeve v pristojnosti sveta ter daje predloge in mnenja (24. člen). Komisija za krajevne skupnosti daje mnenja svetu, nadzornemu odboru in županu o zadevah iz njihove pristojnosti, ki se nanašajo na interese krajevnih skupnosti, še posebej o zadevah, ki se nanašajo na občinski proračun in prostorski razvoj občine. Komisija za krajevne skupnosti je sestavljena iz predsednikov svetov krajevnih skupnosti. Predsednik komisije pa ni nujno tudi član sveta (35. člen).

V 54. členu so opredeljene splošne določbe ožjih delov občine, ki so v skladu z določbami ZLS (2007), in sicer so opredeljeni pogoji za ustanovitev, ukinitvev oziroma spremembo območja ožjega dela občine. Pobudo za ustanovitev oziroma spremembo območja ožjega dela občine lahko da zbor krajanov ali 5 % volivcev s tega območja.

Kot organ krajevne skupnosti je določen svet, ki odloča o zadevah, ki jih KS opravlja samostojno. Prav tako lahko svet predlaga občinskemu svetu odločitve, ki se nanašajo na posamezno KS. Določeno je, da mora občinski svet predhodno pridobiti mnenje sveta KS, preden odloča o zadevah, ki se tičejo prebivalcev ali območja KS. Svet KS ima nato 30 dni časa, da odgovori. V kolikor odgovora ne poda, občinski svet smatra, da je odgovor pozitiven in odloči o zadevi brez mnenja sveta ožjega dela občine (55. člen).

Svet KS sprejme tudi svoj statut, ki ga potrdi občinski svet. S statutom svet KS opredeli organizacijo in način dela KS, ki pa seveda mora biti v skladu z zakonom in statutom občine (56. člen).

V 57. členu statuta so opredeljene naloge KS, ki so:

- upravljanje s svojim premoženjem v skladu s predpisi;
- organizacija izgradnje in vzdrževanje objektov, kot so domovi, mrliške vežice, pokopališča;
- vzdrževanje in urejanje krajevnih cest in poti, rekreacijskih in drugih površin;
- pomoč in sodelovanje pri zagotavljanju varstva naravnih in kulturnih spomenikov v KS;
- organizacija reševanja in pomoči pri elementarnih in drugih nesrečah;
- izvajanje komunalne dejavnosti na svojem področju;
- informiranje krajanov KS;
- pospeševanje društvene, turistične in kulturne dejavnosti;
- skrb za razvoj športa in rekreacije ter drugih dejavnosti;
- sodelovanje pri izvensodnih poravnava sporov;
- predlaganje ukrepov za varstvo okolja;
- sodelovanje pri urejanju socialnih vprašanj.

V pravnih poslih KS zastopa predsednik sveta KS. Pravni posli niso veljavni, če nimajo predhodnega soglasja župana. Svet KS lahko svoje nepremičninsko premoženje proda, vendar ne brez soglasja občinskega sveta (58. člen).

V 59. členu pa so opredeljeni viri financiranja za delovanje KS, in sicer: dohodek iz premoženja krajevne skupnosti; plačila občanov za storitve; ekološke rente iz naslova obremenitve okolja; subvencije, volila in prostovoljni prispevki; namenska sredstva občinskega proračuna po kriterijih, ki jih določi svet. V skladu z ZLS (2007) je določeno, da se KS ne sme zadolževati in da za svoje obveznosti odgovarja z vsem svojim premoženjem. Prihodki in odhodki KS morajo biti zajeti v njenem finančnem načrtu, ki je sestavni del občinskega proračuna.

5.4 LJUBLJANA

MO Ljubljana ima na območju svoje občine ustanovljenih 17 ožjih delov občine, ki so vsi četrtne skupnosti (ČS). Urejenost in delovanje ožjih delov občine je določeno s

Statutom MO Ljubljana (2016), ki v svojem 4. delu podrobneje obravnava ožje dele občine ter z Odlokom o financiranju četrtnih skupnosti v MO Ljubljana (2007).

Statut MO Ljubljana (2016)

V začetnih členih 4. dela statuta so opredeljene splošne določbe, ki določajo pogoje za ustanovitev, ukinitvev ter spremembo območja ožjega dela občine (56. člen). S statutom so ČS opredeljene kot pravne osebe javnega prava in v pravnih poslih ČS nastopa v okviru nalog, ki so ji dodeljene s statutom. ČS v pravnih poslih zastopa predsednik sveta ČS. Za vse pravne posle mora ČS predhodno pridobiti soglasje župana, v nasprotnem primeru pravni posel ni veljaven (57. člen).

V 58. členu je opredeljen svet ČS, predsednik sveta ČS, podpredsedniki sveta ČS ter sklicevanje sej sveta ČS.

V 60. členu statuta so opredeljene pristojnosti ČS, ki so:

- sodelovanje:
 - pri pripravi proračuna občine in drugih gradiv,
 - pri pripravi razvojnih programov,
 - pri pridobivanju soglasij lastnikov zemljišč za dela s področja gospodarskih javnih služb,
 - na javnih razgrnitvah prostorskih aktov in aktov o razglasitvi naravnih vrednot, ki obravnavajo območje ČS,
 - pri zagotavljanju pomoči socialno ogroženim in izključenim posameznikom, otrokom, mladim, starejšim osebam, družinam in drugim skupinam posameznikov,
 - pri pospeševanju kulturne, športne, rekreacijske, socialne, okoljevarstvene, protipožarne, turistične in drugih dejavnosti, ki jih izvajajo društva s sedežem na območju ČS in so namenjene prebivalcem ČS,
 - pri upravljanju poslovnih objektov in prostorov, s katerimi upravlja organ mestne uprave, pristojen za lokalno samoupravo, in so namenjeni za delovanje lokalne samouprave in zadovoljevanje prostorskih potreb ČS, občanov in drugih s področij kulturne, športne, rekreacijske, socialne,

- okoljevarstvene, protipožarne, turistične in drugih dejavnosti z območja ČS,
- pri urejanju pogojev za zagotavljanje prometne varnosti,
 - pri ocenjevanju škode v primeru naravnih nesreč,
 - v postopkih določitve, spremembe in ukinitve imen oziroma potekov ulic,
 - pri organizaciji in izvedbi programov in aktivnosti, ki se izvajajo na območju ČS,
 - pri opravljanju drugih zadev javnega pomena v občini, če je tako določeno z drugimi akti občine;
- dajanje predlogov:
 - pri pripravi razvojnih programov,
 - za sanacijo divjih odlagališč komunalnih odpadkov,
 - na javnih razgrnitvah prostorskih aktov in aktov o razglasitvi naravnih vrednot, ki obravnavajo območje ČS,
 - v postopku pridobivanja priporočil, usmeritev in interesov glede predvidene prostorske ureditve;
 - predlaganje:
 - prednostnih nalog za načrtovanje, vzdrževanje, obnovo in gradnjo infrastrukturnih objektov in naprav,
 - ukrepov pri zagotavljanju pomoči socialno ogroženim in izključenim posameznikom, otrokom, mladim, starejšim osebam, družinam in drugim skupinam posameznikov,
 - predstavnika četrtne skupnosti, ki ga v organ upravljanja javnega zavoda imenuje mestni svet kot ustanovitelj,
 - opozarjanje:
 - na zaznane nepravilnosti pri izvajanju javnih gospodarskih služb,
 - na kršitve v zvezi z obratovalnim časom gostinskih obratov,
 - na neizvajanje predpisov občine;
 - dajanje mnenj pri urejanju pogojev za zagotavljanje prometne varnosti;
 - oblikovanje in dajanje pobud:
 - pri urejanju pogojev za zagotavljanje prometne varnosti,
 - v postopkih pridobivanja priporočil, usmeritev in interesov glede predvidene prostorske ureditve,

- za spremembe prostorskih aktov,
- za razglasitev naravnih vrednot lokalnega pomena,
- glede namembnosti javnih površin, poslovnih objektov in prostorov, s katerimi upravlja pristojni organ mestne uprave;
- spremljanje stanja in opozarjanje:
 - na potrebe in probleme prebivalcev s področja varstva okolja,
 - na neurejenost razglašeni naravnih vrednot,
 - na neurejenost kulturne dediščine;
- spremljanje stanja in predlaganje:
 - ukrepov za zadovoljevanje zdravstvenih, kulturnih, športnih, vzgojno-izobraževalnih in drugih potreb prebivalcev,
 - ukrepov za izboljšanje varnosti občanov,
 - ukrepov za reševanje socialne problematike in problematike varovanja zdravja;
- spremljanje nevarnosti na svojem območju in obveščanje o nevarnostih pristojnih služb ter organov vodenja v sistemu zaščite in reševanja ter po potrebi prebivalstva in sodelovanje pri ostalih nalogah s področja zaščite in reševanja;
- dajanje pripomb na javnih razgrnitvah prostorskih aktov in aktov o razglasitvi naravnih vrednot, ki obravnavajo območje ČS.

60.a člen pa opredeljuje naloge, ki jih ČS opravlja iz pristojnosti občine:

- obveščanje občanov o svojem delu in drugih zadevah, ki so pomembne za ČS,
- organiziranje kulturnih, športnih in drugih prireditev,
- izvajanje:
 - športnih, rekreacijskih, kulturnih, socialnih in drugih programov krajevnega pomena (pri tem lahko sodeluje z organiziranimi in neformalnimi oblikami združevanja občanov),
 - programov čiščenja in urejanja okolja (pri tem sodeluje z organiziranimi in neformalnimi oblikami združevanja občanov),

- letno oblikuje plan manjših del, ki se nanašajo na ureditev in vzdrževanje objektov javne komunalne infrastrukture in se izvedejo preko pristojnih organov mestne uprave.

60.b člen pa opredeljuje pristojnosti sveta ČS, ki so:

- obravnavanje zadev iz pristojnosti občine, ki se nanašajo na ČS, njeno območje in prebivalstvo, in o tem oblikujejo svoja stališča, mnenja in predloge,
- dajanje pobud in predlogov za sprejem odlokov in drugih splošnih aktov občine,
- obravnavanje in sprejemanje predlogov občanov in drugih z območja ČS in posredovanje pristojnim v reševanje.

Svet ČS lahko mestnemu svetu posreduje svoje mnenje pred sprejetjem odločitve, ki se nanaša na ČS in ga mora mestni svet obravnavati.

60.c člen statuta pravi, da ima ČS pravico: da se posvetuje z organi občine (preden ti sprejmejo odločitev, ki jo neposredno zadeva), izraziti svoje mnenje, dajati pobude in predloge (o upravljanju javnih zadev občine, ki se nanašajo na ČS), do posvetovanja (z obveščanjem, pozivanjem za posredovanje mnenj, pripomb in predlogov, vključevanje predstavnikov ČS v posvetovalna telesa, delovne skupine in svete javnih zavodov), sodelovati pri pripravi predlogov odločitev (ki jih pripravljajo organi občine in se nanašajo na ČS).

Župan lahko oblikuje odbor predsednikov svetov ČS kot svoje posvetovalno telo (60.d člen).

V 61. členu statut vsebuje osnova določila o financiranju, ki so v skladu z ZLS, podrobneje pa je financiranje opredeljeno odloku.

Odlok o financiranju ČS v MOL (2007)

Odlok je sestavljen iz petih delov:

1. UVODNA DOLOČBA
2. KRITERIJI ZA IZVEDBO NALOG

Naloge iz pristojnosti občine, ki so ČS določene s statutom, se pretežno nanašajo na prebivalce ČS. Konkretno naloge ČS določi s programom dela, ki ga sprejme za posamezno proračunsko obdobje. Manjša dela, ki jih v planih letno oblikujejo ČS, se izvedejo v enem letu in se nanašajo na: ureditev in čiščenje javnih zelenih površin in otroških igrišč, vzdrževanje občinskih cest, urejanje javne razsvetljave, promet ter urejanje in čiščenje javnih športnih površin.

3. MERILA IN KRITERIJI ZA FINANCIRANJE NALOG

Za izvajanje nalog se v proračunu občine zagotovijo sredstva. Od skupne mase se 65 % razdeli med ČS v enakem deležu, ostala sredstva se razdelijo po številu stalno prijavljenih prebivalcev (70 %) ter glede na površino (30 %). 20 % vseh sredstev mora ČS nameniti za obveščanje občanov, izvajanje programov čiščenja, prireditvev in drugih programov, ki jih je uvrstila v finančni načrt. 20 % sredstev mora nameniti za izvedbo plana malih del. Ostalih 60 % sredstev lahko nameni za izvajanje vseh prej omenjenih nalog po lastni presoji oziroma o tem odloči svet ČS.

4. MERILA IN KRITERIJI ZA FINANCIRANJE DELOVANJA

Občina v proračunu poleg sredstev za delovanje ČS zagotovi tudi sredstva za financiranje sveta ČS, in sicer za sejnine in za povrnitev stroškov uporabe lastnega mobilnega telefona predsedniku sveta ČS.

5. PREHODNE IN KONČNE DOLOČBE

5.5 MARIBOR

MO Maribor (MOM) ima na območju svoje občine ustanovljenih 17 ožjih delov občine, od tega 11 mestnih četrti in 6 krajevnih skupnosti. Urejenost in delovanje ožjih delov občine je določeno s Statutom MO Maribor (2011), ki v svojem 4. delu podrobneje obravnava ožje dele občine, ter z Odlokom o mestnih četrtih in krajevnih skupnostih v MO Maribor (1996; 2000).

Statut MO Maribor (2011)

V prvem členu 4. dela statuta so opredeljene splošne določbe ožjih delov občine, ki so v skladu z določbami ZLS (2007), in sicer so opredeljeni pogoji za ustanovitev,

ukinitev oziroma spremembo območja ožjega dela občine. Pobudo za ustanovitev oziroma spremembo območja ožjega dela občine lahko da zbor krajanov ali 10 % volivcev s tega območja.

V 68. členu statuta so določene pristojnosti ožjih delov občine, ki so:

- sodelovanje:
 - pri pripravi programov oskrbe s pitno vodo in zaščiti virov pitne vode,
 - pri pridobivanju soglasij lastnikov zemljišč za dela s področja gospodarskih javnih služb,
 - s pristojnimi organi na področju varnostne preventive,
 - pri javnih razgrnitvah prostorskih, planskih in izvedbenih aktov, ki obravnavajo območje njihove skupnosti,
 - pri pripravi razvojnih programov mestne občine na področju javne infrastrukture na svojem območju ter sodelujejo pri izvajanju komunalnih investicij in investicij v javno razsvetljavo na njihovem območju ter sodelujejo pri nadzoru nad opravljenimi deli,
 - pri sanaciji divjih odlagališč komunalnih odpadkov,
 - pri ureditvi in olepševanju kraja (ocvetličanja, ureditev in vzdrževanje sprehajalnih poti ipd.),
 - pri nalogah s področja zaščite in reševanja;
- dajanje predlogov:
 - pri pripravi razvojnih programov mestne občine na področju javne infrastrukture na svojem območju ter sodelujejo pri izvajanju komunalnih investicij in investicij v javno razsvetljavo na njihovem območju ter sodelujejo pri nadzoru nad opravljenimi deli,
 - za sanacijo divjih odlagališč komunalnih odpadkov,
 - za ureditev in olepševanje kraja (ocvetličanja, ureditev in vzdrževanje sprehajalnih poti ipd.);
- dajanje in oblikovanje pobud:
 - za dodatno prometno ureditev (prometna signalizacija, ureditev dovozov in izvozov, omejevanje hitrosti ipd.),
 - za spremembo prostorskih, planskih in izvedbenih aktov;
- dajanje mnenj:

- pri javnih razgrnitvah prostorskih, planskih in izvedbenih aktov, ki obravnavajo območje njihove skupnosti,
 - glede spremembe namembnosti kmetijskega prostora v druge namene, predvidenih gradenj večjih proizvodnih in drugih objektov v skupnosti, za posege v kmetijski prostor (agromelioracije, komasacije), pri katerih bi prišlo do spremembe režima vodnih virov,
 - k odločitvam o razpolaganju s premoženjem mestne občine, ki je ožjim delom občine dano v upravljanje za opravljanje njihovih nalog;
- predlagajo programe javnih del,
 - seznanjajo pristojni organ mestne občine s problemi in potrebami prebivalcev skupnosti na področju urejanja prostora in varstva okolja,
 - organizirajo in sodelujejo pri organizaciji kulturnih, športnih in drugih prireditev,
 - spremljajo nevarnosti na svojem območju in o tem obveščajo štab za civilno zaščito ter po potrebi prebivalstvo.

Ožji deli občine so pravne osebe javnega prava. Za sklenitev pravnega posla je potrebno predhodno soglasje župana. V pravnih poslih ožji deli občine nastopajo v svojem imenu in za svoj račun, zastopa pa ga svet ožjega dela občine. Za svoje obveznosti ožji deli občine odgovarjajo z vsem svojim premoženjem (69. člen).

V 70. členu so zapisana splošna določila glede sveta, članov sveta in mandata članov sveta. V 71. členu pa so določila glede sej, sklicevanja sej, predsednikov in podpredsednikov svetov.

V 72. členu je zapisano, da svet ožjega dela občine odloča o nalogah, ki so mu določene s statutom. Svet ožjega dela občine pa tudi:

- obravnava vprašanja iz občinske pristojnosti in o njih oblikuje stališča in mnenja,
- daje pobude in predloge za sprejem odlokov in drugih splošnih aktov mestne občine,
- sprejema odločitve o uporabi sredstev ožjega dela občine in razpolaganju ter gospodarjenju s premoženjem ožjega dela občine.

Župan lahko oblikuje svet predsednikov svetov ožjih delov občine kot svoj posvetovalni organ (73. člen).

V 74. členu so opredeljena splošna določila v zvezi s financiranjem ožjih delov občine (podrobnejša določila se nahajajo v odloku).

Mestni svet mora pred odločitvijo o zadevi, ki se tiče samo občanov določenega ožjega dela občine (območje in interesi občanov določenega ožjega dela občine, če odločitev ni v javnem interesu, če niso prizadeti interesi drugih občanov), pridobiti mnenje sveta ožjega dela občine (75. člen).

Odlok o mestnih četrtih in krajevnih skupnostih (1996; 2000)

Odlok je sestavljen iz osmih delov:

1. UVODNA DOLOČBA
2. SPLOŠNE DOLOČBE

V tem delu so podrobneje določene naloge ožjih delov občine, ki so:

- sprejemanje prijav in obvestil oziroma pritožb občanov o problemih pri izvajanju javnih služb in posredovanje le-teh nosilcem teh služb,
- sprejemanje obvestil občanov o kršitvah mestnih odlokov in posredovanje le-teh pristojnemu organu,
- dajanje informacij in pomoč občanom pri reševanju njihovih problemov, pomoč pri sestavi vlog, prošenj in podobnega ter napotitev na ustrezen organ,
- organiziranje zborov občanov, izvedba referendumov in volitev,
- naloge, ki jih izvajajo za mestno volilno komisijo pri izvedbi občinskih in državnih volitev,
- organiziranje pomoči pri elementarnih in drugih nesrečah,
- pomoč pri delovanju komisij za poravnavo sporov,
- sodelovanje s socialnimi in drugimi ustreznimi službami pri zagotavljanju sosedske pomoči socialno ogroženim družinam, ostarelim občanom in invalidom,
- sodelovanje pri javnih razgrnitvah prostorskih in drugih, za kraj pomembnih načrtov,
- s področja gospodarskih javnih služb (urejanje pokopališč, izvajanje zimske službe, vzdrževanje javnih poti, krajevnih in gozdnih cest),

- urejanje pogojev in načinov upravljanja s premoženjem, namenjenim za potrebe krajevnega prebivalstva,
- dajanje mnenj v zvezi s poslovnim časom gostinskih obratov in mnenj glede primernosti prireditvenega prostora v stanovanjskem bivalnem okolju za varno izvedbo javne prireditve,
- spodbujanje kulturno-umetniške dejavnosti, športa in rekreacije ter ljubiteljske dejavnosti,
- skrb za zaščito kulturne, naravne in zgodovinske dediščine ter spomenikov.

Druge naloge so opredeljene s statuti ožjih delov občine. Svet ožjega dela občine odloča o vseh zadevah v okviru nalog, ki so bile prenesene s strani mestnega sveta na ožji del občine. Prav tako lahko svet ožjega dela občine predlaga mestnemu svetu odločitve, ki se nanašajo na ta ožji del občine.

3. MESTNE ČETRI IN KRAJEVNE SKUPNOSTI

4. FINANCIRANJE MESTNIH ČETRTE IN KRAJEVNIH SKUPNOSTI

Ožji deli občine prejmejo sredstva za svoje delovanje, in sicer za funkcionalne potrebe delovanja, za izvajanje nalog, opredeljenih s statutom MOM in s tem odlokom, ter za izvajanje prenesenih nalog. Prav tako prejmejo ožji deli občine sredstva za vzdrževanje javnih poti, ki so v upravljanju ožjih delov občine. Financirajo pa se lahko tudi s prostovoljnimi prispevki, samoprispevkom in drugimi načini, ki morajo biti opredeljeni s statutom ožjega dela občine.

5. PREMOŽENJE MESTNIH ČETRTE IN KRAJEVNIH SKUPNOSTI

Sredstva ožjih delov občine predstavljajo sredstva, pridobljena s strani občine za njihovo delovanje, za opravljanje nalog, za opravljanje prenesenih nalog, sredstva od najemnin in zakupnin ter sredstva od opravljanja lokalnih javnih služb (pokopališča, lokalni vodovodi). Ožji deli občine so dolžni vsako leto sprejeti finančni načrt delovanja, ki je del občinskega proračuna. V kolikor ožji del občine sklene pravni posel nad vrednostjo, to lahko stori le s soglasjem župana. Premoženja ožjih delov občine so javno premoženje in zanje veljajo ista določila kot za premoženje občine.

6. NADZOR NAD FINANČNIM POSLOVANJEM

V prvi fazi nadzor nad finančnim poslovanjem opravlja nadzorni odbor ožjega dela občine, ki v primeru, da ugotovi nepravilnosti, te sporoči nadzornemu odboru občine. Ta pa svoje ugotovitve sporoči mestnemu svetu.

7. ORGANI MESTNIH ČETRTE IN KRAJEVNIH SKUPNOSTI TER NAČELA ZA NJIHOVO DELOVANJE

V tem delu so določbe glede sveta ožjega dela občina in delavcev, ki so v delovnem razmerju v mestni upravi občine, a opravljajo dela za ožji del občine.

8. PREHODNE IN KONČNE DOLOČBE

5.6 MURSKA SOBOTA

Mestna občina Murska Sobota (MO MS) ima na območju svoje občine ustanovljenih 16 ožjih delov občine, od tega 5 mestnih četrti in 11 krajevnih skupnosti. Urejenost in delovanje ožjih delov občine je določeno s Statutom MO MS (2007), ki v svojem 4. delu podrobneje obravnava ožje dele občine ter z Odlokom o nalogah ter kriterijih in merilih za financiranje delovanja in nalog krajevnih skupnosti in mestnih četrti Mestne občine Murska Sobota (2013).

Statut MO MS (2007)

V prvem členu 4. dela statuta so opredeljene splošne določbe ožjih delov občine, ki so v skladu z določbami ZLS (2007), in sicer so opredeljeni pogoji za ustanovitev, ukinitvev oziroma spremembo območja ožjega dela občine. Pobudo za ustanovitev oziroma spremembo območja ožjega dela občine lahko da zbor krajanov ali 10 % volivcev s tega območja.

60. člen statuta opredeljuje pristojnosti ožjih delov občine, ki so:

- dajanje predlogov:
 - za pripravo razvojnih programov na področju javne infrastrukture na svojem območju,
 - za sanacijo divjih odlagališč komunalnih odpadkov,
 - za ureditev in olepšanje kraja in sodelovanje pri tem;
- sodelovanje:

- pri pripravi razvojnih programov na področju javne infrastrukture na svojem območju,
- pri izvajanju komunalnih investicij,
- pri javnih razgrnitvah prostorskih izvedbenih aktov in planskih aktov, ki obravnavajo območje njihove skupnosti,
- pri sanaciji divjih odlagališč komunalnih odpadkov;
- dajanje pobud za dodatno prometno ureditev (prometna signalizacija),
- predlaganje programov javnih del,
- seznanjanje pristojnih organov občine s problemi in potrebami prebivalcev skupnosti na področju urejanja prostora in varstva okolja,
- spremljanje nevarnosti na svojem območju in obveščanje štaba civilne zaščite in reševanja,
- dajanje mnenj pri javnih razgrnitvah prostorskih izvedbenih aktov in planskih aktov, ki obravnavajo območje njihove skupnosti ter v zvezi s tem pobude za spremembe,
- in druge zadeve, ki so v skladu z odloki mestne občine.

Naloge, ki jih občina prenese na ožje dele občin s statutom, so opredeljene v 61. členu. Gre za naloge:

- ki se nanašajo na posamezne lokalne javne službe, če je tako določeno z odlokom mestne občine,
- vzdrževanja nekategoriziranih cest in drugih javnih površin, ki so v njihovi lasti,
- upravljanja z lastnim premoženjem,
- pospeševanja kulturne, športne in drugih društvenih dejavnosti ter organiziranje teh prireditev.

62. člen statuta vsebuje splošne določbe glede krajevnih skupnosti in mestnih četrti. Kar je zanimivo, je to, da lahko ožji deli občine zaposlijo delavca za opravljanje svojih nalog, vendar mora za to dati soglasje župan. Ožji deli občine so pravne osebe javnega prava in v pravnih poslih nastopajo v svojem imenu in za svoj račun. Ožje dele občine zastopa predsednik sveta ožjega dela občine. Odlok proračuna mestne občine lahko določi, katere pravne posle in v kakšni višini lahko sklenejo ožji deli občine brez soglasja župana. Ožji deli občine imajo svoje pečate.

V 63. členu pa so zapisane splošne določbe glede sveta, članov sveta, volitev in mandata. Naslednji 64. člen pa določa vse v zvezi s sejami, sklicevanjem sej, predsedniki in podpredsedniki.

65. člen vsebuje pristojnosti svetov ožjih delov občine, ki o zadevah, ki so v skladu s statutom tudi odločajo. Pristojnosti so:

- sprejemanje odločitev o uporabi sredstev skupnosti in razpolaganju ter gospodarjenju s premoženjem, ki je v njihovi lasti,
- sprejemanje in izvrševanje finančnega načrta,
- obravnavanje vprašanj iz občinske pristojnosti, ki se nanašajo na območje ožjega dela občine in njeno prebivalstvo ter oblikovanje svojih stališč in mnenj,
- dajanje predlogov za sprejem odlokov in drugih splošnih aktov občine, ki se nanašajo na ožji del občine,
- odločanje o drugih zadevah v skladu s tem statutom in odlokom mestnega sveta.

Za izvrševanje nalog občine, za katere so pristojni župan, mestni svet ali mestna uprava, mnenja, predlogi, pobude in stališča svetov ožjih delov občine niso zavezujoča in niso pogoj za odločanje.

Ožji deli občine imajo lastno premoženje, ki je sestavljeno iz nepremičnin, premičnin, denarnih sredstev in pravic (67. člen).

V 68. členu statuta so zapisane splošne določbe glede financiranja delovanja ožjih delov občine, podrobnejša določila pa so zapisana v odloku.

Odlok o nalogah ter kriterijih in merilih za financiranje delovanja in nalog krajevnih skupnosti in mestnih četrti Mestne občine Murska Sobota (2013)

Odlok je sestavljen iz treh delov:

1. NALOGE OŽJIH DELOV

Ožji deli občin opravljajo naslednje naloge, ki so v skladu z 61. členom statuta MO MS:

- ki se nanašajo na posamezne lokalne javne službe, če je tako določeno z odlokom mestne občine,
- upravljanje in vzdrževanje pokopališč na območju krajevne skupnosti,
- vzdrževanje nekategoriziranih cest in drugih poti v javni rabi, ki so v lasti ožjega dela oziroma v lasti mestne občine in se nahajajo na območju ožjega dela,
- vzdrževanje zelenih javnih površin, ki so v lasti ožjega dela oziroma v lasti mestne občine in se nahajajo na območju ožjega dela,
- upravljanje z lastnim premoženjem,
- pospeševanje kulturnih, športnih in drugih društvenih dejavnosti ter organiziranje teh prireditev,
- priprava predlogov investicij in investicijskega vzdrževanja ožjega dela,
- izvajanje investicij in investicijskega vzdrževanja objektov v lasti ožjih delov v vrednostih, za katere po Zakonu o javnem naročanju³ ni potrebna objava na portalu javnih naročil.

2. FINANCIRANJE DELOVANJA IN NALOG OŽJIH DELOV

1. Delovanje ožjih delov

V tem delu so zajeta sredstva za delovanje organov ožjih delov občine in materialne stroške. Kriteriji za dodelitev sredstev so: 60 % za delovanje, 20 % glede na število prebivalcev in 20 % na površino ožjega dela občine. Od teh sredstev je 60 % namenjenih za delovanje in 40 % za materialne stroške. V sredstvih za delovanje so zajeta tudi sredstva za sejnine članom svetov ožjih delov občin, in sicer za največ 10 sej letno.

2. Financiranje nalog ožjih delov

S temi sredstvi se financira organizacijo prireditev v sklopu *Tedna starejših občanov*, za izvedbo katerih se sklene pogodba med MO MS in ožjim delom občine, ter ostale prireditve, ki jih organizirajo ožji deli občine.

3. Tekoče vzdrževanje in obratovalni stroški objektov v lasti ali upravljanju ožjih delov

³ Zakonu o javnem naročanju, Uradni list RS, št. 12/13, 19/14, 90/14 in 91/15.

Za kritje obratovalnih stroškov se z odlokom o proračunu mestne občine določi višina sredstev. Gre za objekte, kot so vaški domovi, športno-rekreacijski objekti, mrliške vežice in drugi.

4. Vzdrževanje nekategoriziranih cest in drugih javnih prometnih površin (pločnikov), zelenic in parkov ter drugih javnih zelenih površin, ki so v lasti posameznega ožjega dela in se nahajajo na tem območju

Kriterij za določitev višine sredstev za vzdrževanje nekategoriziranih cest in poti je skupna dolžina teh cest oziroma poti, izražena v kilometrih.

Kriterij za določitev višine sredstev za vzdrževanje zelenic in parkov ter drugih zelenih površin je neto površina, izražena v kvadratnih metrih in število košenj kot standard vzdrževanja.

V kolikor se ugotovi, da za določeni namen ni zadostnih sredstev ali jih sploh ni, ima župan pravico zavrniti izplačilo iz proračuna za potrebe ožjega dela občine. Ožji del občine lahko sklene pravni posel nad vrednostjo, ki je določena v odloku o proračunu mestne občine za tekoče leto, vendar le ob soglasju župana.

3. PREHODNE IN KONČNE DOLOČBE

5.7 NOVA GORICA

Mestna občina Nova Gorica (MO NG) ima na območju svoje občine ustanovljenih 19 ožjih delov občine in vsi so krajevne skupnosti. Urejenost in delovanje ožjih delov občine je določeno s Statutom MO NG (2012), ki v svojem 3. delu podrobneje obravnava ožje dele občine, ter z Odlokom o krajevnih skupnostih v Mestni občini Nova Gorica (2013).

Statut MO NG (2012)

Že takoj na začetku 3. dela statuta so določene pristojnosti KS, ki so (52. člen):

- sodelovanje (dajanje pobud, predlogov in zahtev):
 - pri pripravi razvojnih programov občine na področju javne infrastrukture na svojem območju,

- pri izvajanju komunalnih investicij in investicij v javno razsvetljavo na njihovem območju,
- pri pripravi programov oskrbe s pitno vodo in zaščiti virov pitne vode,
- pri pridobivanju soglasij lastnikov zemljišč za dela s področja gospodarskih javnih služb,
- pri sanaciji divjih odlagališč komunalnih odpadkov,
- pri ureditvi in olepševanju kraja,
- pri dodatni prometni ureditvi (prometna signalizacija, ureditev dovozov in izvozov, omejevanje hitrosti ipd.),
- pri organizaciji kulturnih, športnih in drugih prireditev na njenem območju,
- pri urejanju socialnih problemov njenih prebivalcev,
- pri spremljanju nevarnosti na svojem območju in izvajanju nalog s področja zaščite in reševanja;
- seznanjanje pristojnih organov občine s problemi in potrebami prebivalcev skupnosti na področju urejanja prostora in varstva okolja;
- dajanje mnenj in predlogov:
 - pri javnih razgrnitvah prostorskih planskih in izvedbenih aktov, ki obravnavajo območje njihove skupnosti,
 - za spremembo prostorskih planskih in izvedbenih aktov,
 - glede predvidenih gradenj večjih proizvodnih in drugih objektov v skupnosti,
 - v zvezi s sanacijskimi programi onesnaževalcev, ki vplivajo na življenje na njenem območju,
 - glede spremembe namembnosti kmetijskega prostora v druge namene in glede posegov v kmetijski prostor (agromelioracije, komasacije), pri katerih bi prišlo do spremembe režima vodnih virov, ter za ukinitve in vzpostavitev javnega dobra,
 - k odločitvam o razpolaganju s premoženjem občine na njenem območju;

V tem členu so tudi določene naloge, ki jih KS opravljajo v okviru svojih pristojnosti:

- gospodarjenje s premoženjem v lasti KS ter s premoženjem občine, ki ga nanjo z odlokom prenese občina in ji zato zagotovi potrebna sredstva,
- pospeševanje kulturne, športne in druge društvene dejavnosti,

- opozarjanje na socialne probleme, ki jih tudi pomaga reševati,
- opravljanje tistih nalog s področja komunalne in infrastrukturne dejavnosti, ki se nanašajo izključno na KS in so natančno opredeljene v statutu in odloku.

KS so pravne osebe javnega prava. KS nastopajo v pravnem prometu v svojem imenu in na svoj račun. Za sklenitev pravnega posla potrebuje KS soglasje župana (53. člen).

54. člen vsebuje splošne določbe o svetu, članih sveta, volitev v svete in predsedniku sveta KS.

V 56. členu pa so zapisane naloge sveta KS:

- obravnavanje vprašanj iz občinske pristojnosti, ki se nanašajo na območje KS in njeno prebivalstvo ter oblikovanje stališč in mnenj,
- sklepanje o pridobitvi in odtujitvi nepremičnin, po predhodnem soglasju mestnega sveta,
- sklepanje o uporabi sredstev skupnosti in razpolaganju ter gospodarjenju s premoženjem skupnosti.

Splošne določbe glede ravnanja s svojim premoženjem, glede financiranja ter ostale splošne določbe o ustanovitvi, ukinitvi ter spremembi območja KS, so določene v 57., 58. in 59. členu statuta. Izpostavili bi le podatek, da imajo KS svoje transakcijske račune, razen če svet KS ne sklene, da se bo finančno poslovanje vodilo preko mestne občine (58. člen). Podrobnejše določbe glede organiziranosti, delovanja in financiranja KS vsebuje odlok (55. člen).

Odlok o krajevnih skupnostih v Mestni občini Nova Gorica (2013)

Odlok je sestavljen iz šestih delov:

1. SPLOŠNE DOLOČBE
2. NALOGE KRAJEVNE SKUPNOSTI

Poleg nalog, ki so naštetje že v statutu, je v odloku dodano še urejanje in opremljanje otroških in športnih igrišč, vzdrževanje spomenikov in objektov kulturne dediščine, urejanje oziroma vzdrževanje pokopališč ter skrb za okolje. Določeno je tudi, da morajo občinski organi na vprašanja, predloge ali pobude odgovoriti v roku 15 dni od

prejetja. KS lahko mestnemu svetu posreduje svoje mnenje o posameznih vprašanjih, ki jih nato mestni svet obravnava na sejah.

V primeru, da postopka pridobivanja mnenja KS ne ureja poseben predpis, velja, da mora mestna občina pisno zaprositi za mnenje KS in ji dati rok za odgovor, ki ne sme biti krajši od 15 dni. V kolikor KS ne odgovori v danem roku in ne zaprosi za podaljšanje roka, mestna občina šteje, da je mnenje pozitivno.

3. ORGANI IN DELOVANJE KRAJEVNE SKUPNOSTI

Poleg nalog sveta KS, ki so opredeljene v statutu, so v odloku opredeljene še naslednje naloge:

- obravnavanje gradiv sej mestnega sveta in odbora za KS ter priprava stališč do obravnavanih vprašanj,
- predlaganje kandidatov za člane odbora KS,
- lahko poda županu zahtevo za sklic zbora občanov,
- predhodno potrjevanje investicijske dokumentacije in predloge za vnos investicij v načrte,
- pred podpisom daje soglasje k pogodbam,
- pred oddajo javnega naročila potrdi najmanj predmet naročila, vrsto postopka, pogoje in merila,
- potrjevanje mesečnih evidenc naročilnic in evidenc javnih naročil,
- sprejemanje predloga finančnega načrta, finančni načrt in letno poročilo,
- odločanje o službenih potovanjih predsednika sveta in potrjevanje prijavljenih stroškov.

4. PREMOŽENJE IN FINANCIRANJE

Merila za določanje višine sredstev iz občinskega proračuna za delovanje KS so: število prebivalcev, površina, oddaljenost sedeža KS od sedeža občine in število zaokroženih območji poselitve, ki vplivajo na višino stroškov delovanja. S proračunom občine se določijo tudi druge naloge, ki jih KS izvaja v proračunskem letu, pri čemer se upošteva še hribovitost, višinska lega poseljenih območji itd. KS se lahko financira tudi s pridobljenimi donacijami.

5. NADZOR

Nadzorni odbor MO NG izvaja nadzor nad zakonitostjo in pravilnostjo poslovanja KS.

6. PREHODNE IN KONČNE DOLOČBE

5.8 NOVO MESTO

Mestna občina Novo mesto (MO NM) ima na območju svoje občine ustanovljenih 23 ožjih delov občine, vsi so krajevne skupnosti. Urejenost in delovanje ožjih delov občine je določeno s Statutom MO NM (2012), ki v svojem 7. delu podrobneje obravnava ožje dele občine.

Statut MO NM (2012)

Splošne določbe v zvezi s ustanovitvijo, ukinitvijo in spremembo območja KS so določene v 66. členu, kjer je tudi določeno, da lahko pobudo za ustanovitev oziroma spremembo območja ožjega dela občine da zbor krajanov ali 10 % volivcev s tega območja.

V 68. členu so določene pristojnosti KS, ki so:

- ravnanje z lastnim premoženjem in sredstvi ali s premoženjem občine, ki jim je dano v upravljanje, v skladu z veljavno zakonodajo,
- sprejemanje programa razvoja,
- upravljanje in vzdrževanje lastnih komunalnih objektov ter pokopališč v upravljanju KS,
- vzdrževanje cest in drugih javnih površin, ki so v upravljanju KS,
- dajanje pripomb in predlogov k javno razgrnjenim dopolnjenim osnutkom prostorskih aktov,
- dajanje pobud za pripravo prostorskih aktov na svojem območju,
- skrb za požarno varnost in organiziranje reševalne pomoči,
- skrb za kakovostno življenje krajanov,
- opravljanje drugih nalog v okviru pristojnosti KS.

69. člen pravi, da KS sodelujejo pri opravljanju javnih zadev v občini z:

- dajanjem predlogov in sodelovanjem pri pripravi razvojnih programov občine na področju javne infrastrukture na svojem območju, s sodelovanjem pri

izvajanju komunalnih investicij in investicij v javno razsvetljavo na njihovem območju, in s sodelovanjem pri nadzoru nad opravljenimi deli;

- sodelovanjem:
 - pri pripravi programov oskrbe s pitno vodo in zaščiti virov pitne vode,
 - pri pridobivanju soglasij lastnikov zemljišč za dela s področja gospodarskih javnih služb,
 - pri organizaciji kulturnih, športnih in drugih prireditev,
 - pri nalogah s področja zaščite in reševanja;
- dajanjem predlogov:
 - za sanacijo divjih odlagališč komunalnih odpadkov in sodelovanje pri njihovi sanaciji,
 - za ureditev in olepševanje kraja (cvetličjenja, ureditev in vzdrževanje sprehajalnih poti ipd.);
- dajanjem pobud za dodatno prometno ureditev (prometna signalizacija, ureditev dovozov in izvozov, omejevanje hitrosti ipd.);
- predlaganjem programov javnih del;
- sodelovanjem in dajanjem pripomb v času javnih razgrnitev prostorskih aktov; ki obravnavajo območje njihove skupnosti;
- oblikovanjem pobud za spremembo prostorskih aktov in posredovanjem pristojnemu organu občine,
- seznanjanjem pristojnih organov občine s problemi in potrebami prebivalcev skupnosti na področju urejanja prostora in varstva okolja;
- spremljanjem nevarnosti na svojem območju in obveščanjem štaba za civilno zaščito ter po potrebi prebivalstva;
- dajanjem soglasij k odločitvam o razpolaganju in upravljanju s premoženjem občine, ki je skupnostim dano na uporabo za opravljanje njihovih nalog.

Naloge KS se lahko podrobneje opredelijo v statutu KS.

KS je pravna oseba javnega prava in v pravnih poslih nastopa v svojem imenu in za svoj račun, zastopa pa jo svet KS (70. člen).

Z 71. členom je določeno, da ima KS svoj statut, s katerim se določi tudi število članov v svetu KS in število volilnih enot v skladu z zakonodajo. Veljati prične, ko da soglasje občinski svet.

Financiranje KS je omogočeno z občinskim proračunom, s prostovoljnimi prispevki, s plačili za storitve, s samoprispevki in s prihodki od premoženja KS (72. člen).

Splošna določila, povezana s svetom, člani sveta, volitvami, mandatom, sejami in predsednikom, so zapisana v 73. in 74. členu statuta.

V 75. členu so določene naloge, ki jih poleg ostalih, določenih s statutom, opravlja svet:

- obravnavanje vprašanj iz občinske pristojnosti, ki se nanašajo na območje KS in njeno prebivalstvo ter oblikovanje stališč in mnenj,
- dajanje pobud in predlogov za sprejem odlokov in drugih splošnih aktov občine,
- sprejemanje odločitev o uporabi sredstev skupnosti in razpolaganju ter gospodarjenju s premoženjem skupnosti.

Mnenja, pobude, stališča ali predlogi pa niso pogoj za izvrševanje nalog občine, za katere so pristojni župan, občinski svet in občinska uprava.

Župan lahko oblikuje svet predsednikov svetov KS kot svoj posvetovalni organ. KS se lahko med sabo povezujejo s pogodbo zaradi skupnih interesov in zaradi realizacije skupnih nalog. Naloge se določijo s pogodbo (76. člen).

Občina KS zagotovi sredstva iz proračuna za delovanje, lahko pa se KS financirajo tudi s prostovoljnimi prispevki in samoprispevki. Občina zagotovi prostore, opremo in materialna sredstva za delovanje KS, občinska uprava pa izvajanje strokovnih nalog in administrativnih opravil (77. člen).

5.9 PTUJ

MO Ptuj ima na območju svoje občine ustanovljenih 8 ožjih delov občine, od tega so vsi četrtni skupnosti. Urejenost in delovanje ožjih delov občine je določeno s Statutom MO Ptuj (2007), ki v svojem 9. delu podrobneje obravnava ožje dele občine.

Statut MO Ptuj (2007)

V 80. členu so zapisana splošna določila o svetu, članih svetov in predsedniku ter podpredsedniku. Svet ožjega dela občine lahko sprejme poslovnik, s katerim uredi način dela sveta. Določeno je tudi, da strokovna dela za svet opravlja mestna uprava.

Naloge svetov mestnih četrti so zapisane v 81. členu statuta:

- sodelovanje pri zadevah lokalnega pomena, ki bistveno vplivajo na življenje krajanov in dajanje mnenj zlasti v zadevah lokalnega pomena,
- ugotavljanje potreb po izvrševanju določenih aktivnosti lokalnega pomena,
- izdelovanje programov dela, ki se nanašajo na zadeve lokalnega pomena,
- skrb za izvajanje nalog v okviru finančnih sredstev, ki so ožjim delom občine dodeljena iz proračuna mestne občine in iz finančnih sredstev, ki jih zberejo občani.

Pred sklenitvijo pravnega posla mora ožji del občine pridobiti soglasje župana (82. člen).

S statutom je določeno, da je lastnik nepremičnin in opreme, ki je bila v lasti nekdanjih krajevnih skupnosti, občina. S premoženjem pa lahko upravljajo ožji deli občine, če je tako določeno v posebnem odloku. Za financiranje ožjih delov občine se lahko pridobivajo sredstva iz prostovoljnih prispevkov in samoprispevkov (83. člen).

Naloge, ki jih ožji deli občine opravljajo samostojno, so določene v 84. členu statuta:

- upravljanje s premoženjem, ki jim je dano v uporabo s posebnim odlokom,
- skrb za pospeševanje kulture in drugih društvenih dejavnosti,
- opravljanje drugih nalog, ki se nanje prenesejo z odloki.

5.10 SLOVENJ GRADEC

Mestna občina Slovenj Gradec (MO SG) ima na območju svoje občine ustanovljenih 15 ožjih delov občine, od tega 5 četrtnih skupnosti in 10 vaških skupnosti. Urejenost in delovanje ožjih delov občine sta določena s Statutom MO SG (2008), ki v svojem 4. delu podrobneje obravnava ožje dele občine.

Statut MO SG (2008)

Na začetku 4. dela so opredeljene splošne določbe o ustanovitvi, ukinitvi ter spremembi območja ožjega dela občine. Določeno je tudi, da lahko pobudo za ustanovitev oziroma spremembo območja ožjega dela občine da zbor krajanov ali 10 % volivcev s tega območja.

Pristojnosti ožjih delov občine so določene v 59. členu statuta:

- sodelovanje:
 - pri pripravi razvojnih programov občine na področju javne infrastrukture na svojem območju,
 - pri izvajanju komunalnih investicij,
 - pri pripravi programov gospodarskih javnih služb na njihovem območju,
 - pri pridobivanju soglasij lastnikov zemljišč za dela s področja gospodarskih javnih služb,
 - pri sanaciji divjih odlagališč komunalnih odpadkov,
 - pri ureditvi in olepševanju kraja (ocvetličjenja, ureditev in vzdrževanje sprehajalnih poti ipd.),
 - pri javnih razgrnitvah prostorskih, planskih in izvedbenih aktov, ki obravnavajo območje njihove skupnosti,
 - pri organizaciji kulturnih, športnih in drugih prireditev,
 - pri nalogah s področja zaščite in reševanja.
- dajanje predlogov:
 - pri pripravi razvojnih programov občine na področju javne infrastrukture na svojem območju,
 - za sanacijo divjih odlagališč komunalnih odpadkov,
 - za ureditev in olepševanje kraja (ocvetličjenja, ureditev in vzdrževanje sprehajalnih poti ipd.).
- dajanje pobud za dodatno prometno ureditev (prometna signalizacija, ureditev dovozov in izvozov, omejevanje hitrosti ipd.),
- dajanje mnenj:
 - pri javnih razgrnitvah prostorskih, planskih in izvedbenih aktov, ki obravnavajo območje njihove skupnosti,

- glede spremembe namembnosti kmetijskega prostora v druge namene, predvidenih gradenj večjih proizvodnih in drugih objektov v skupnosti, za posege v kmetijski prostor (agromelioracije, komasacije), pri katerih bi prišlo do spremembe režima vodnih virov.
- oblikovanje pobud za spremembo prostorskih, planskih in izvedbenih aktov in posredovanje pristojnemu organu občine,
- seznanjanje pristojnih organov občine s problemi in potrebami prebivalcev skupnosti na področju urejanja prostora in varstva okolja,
- spremljanje nevarnosti na svojem območju in obveščanje štaba za civilno zaščito ter po potrebi prebivalstva,
- obveščanje župana in občine o svojem delu in aktivnostih.

Splošne določbe glede sveta in sej so zapisane v 60. in 61. členu statuta.

Naloge, ki jih izvršuje svet ožjega dela občine, so v bistvu naloge, ki so s statutom dodeljene ožjim delom občine (62. člen).

Župan lahko oblikuje svet predsednikov svetov ožjih delov občine kot posvetovalni organ (63. člen).

Financiranje delovanja ožjih delov občine je omogočeno z občinskim proračunom, s prostovoljnimi prispevki in samoprispevki. Za delovanje ožjih delov občine zagotovi občina prostore, opremo in materialna sredstva, občinska uprava pa izvajanje strokovnih nalog in administrativnih opravil (64. člen).

5.11 VELENJE

MO Velenje ima na območju svoje občine ustanovljenih 19 ožjih delov občine, od tega 3 mestne četrti in 16 krajevnih skupnosti. Urejenost in delovanje ožjih delov občine je določeno s Statutom MO Velenje (2006), ki v svojem 5. delu podrobneje obravnava ožje dele občine, ter v Odloku o krajevnih skupnostih in mestnih četrtih v Mestni občini Velenje (2008). Financiranje ožjih delov občine pa je podrobneje določeno v Pravilniku o financiranju krajevnih skupnosti in mestnih četrti v Mestni občini Velenje (2009).

Statut MO Velenje (2006)

V prvih členih 5. dela so opredeljene splošne določbe o ustanovitvi, ukinitvi ter spremembi območja ožjega dela občine. Določeno je tudi, da lahko pobudo za ustanovitev oziroma spremembo območja ožjega dela občine da zbor krajanov ali 10 % volivcev s tega območja.

Pristojnosti ožjih delov občine so zapisane v 67. členu statuta:

- sodelovanje:
 - pri pripravi razvojnih programov občine na področju javne infrastrukture na svojem območju,
 - pri izvajanju komunalnih investicij in investicij v javno razsvetljavo na njihovem območju,
 - pri nadzoru nad opravljenimi deli,
 - pri pripravi programov oskrbe s pitno vodo in pri zaščiti virov pitne vode,
 - pri pridobivanju soglasij lastnikov zemljišč za dela s področja gospodarskih javnih služb,
 - pri ureditvi in lepševanju kraja (ocvetličenja, ureditev in vzdrževanje sprehajalnih poti ipd.),
 - pri javnih razgrnitvah prostorskih, planskih in izvedbenih aktov, ki obravnavajo območje njihove skupnosti,
 - pri organizacijah kulturnih, športnih in drugih prireditev,
 - pri nalogah s področja zaščite in reševanja;
- dajanje predlogov:
 - pri pripravi razvojnih programov občine na področju javne infrastrukture na svojem območju,
 - za sanacijo divjih odlagališč komunalnih odpadkov,
 - za ureditev in lepševanje kraja (ocvetličenja, ureditev in vzdrževanje sprehajalnih poti ipd.);
- dajanje pobud za dodatno prometno ureditev (prometna signalizacija, ureditev dovozov in izvozov, omejevanje hitrosti ipd.);
- predlaganje programov javnih del;
- dajanje mnenj:

- pri javnih razgrnitvah prostorskih, planskih in izvedbenih aktov, ki obravnavajo območje njihove skupnosti,
- glede spremembe namembnosti kmetijskega prostora v druge namene, posegov v kmetijski prostor (agromelioracije, komasacije), pri katerih bi prišlo do spremembe režima vodnih virov;
- oblikovanje pobud za spremembo prostorskih, planskih in izvedbenih aktov in posredovanje teh pristojnemu organu občine;
- seznanjanje pristojnih organov občine s problemi in potrebami prebivalcev skupnosti na področju urejanja prostora in varstva okolja;
- spremljanje nevarnosti na svojem območju in obveščanje štaba za civilno zaščito ter po potrebi prebivalstva;
- dajanje soglasij k odločitvam o razpolaganju in upravljanju s premoženjem občine, ki je skupnostim dano na uporabo za opravljanje njihovih nalog.

V 69. členu so opredeljene naloge, ki jih KS opravljajo iz pristojnosti občine:

- urejanje pokopališč in organizacija pogrebne službe na krajevno običajen način, če z odlokom občine ni drugače določeno;
- vzdrževanje, pluženje in odvoz snega na nekategoriziranih javnih cestah in poteh;
- skrb za vaške vodovode;
- upravljanje z lastnim premoženjem ali s premoženjem občine, ki jim je dano v uporabo ali upravljanje;
- sodelovanje pri izdelavi načrta zaščite in reševanja na podlagi predpisov in potreb občine;
- priprava in izvajanje projektov v okviru celostnega razvoja podeželja in obnove vasi na svojem območju;
- pospeševanje kulturne, športne in druge društvene dejavnosti na svojem območju ter organizacija kulturnih, športnih in drugih prireditev oziroma nudenje pomoči pri takih prireditvah, kadar je organizator občina.

KS so pravne osebe javnega prava in v pravnem prometu nastopajo v svojem imenu in za svoj račun. Za pravne posle mora KS predhodno pridobiti soglasje župana. KS lahko zaposli javne uslužbenke, vendar mora pred tem pridobiti pisno soglasje

župana. Prav tako je potrebno soglasje župana, v kolikor želi KS prodati svoje nepremičnine (70. člen).

Mestne četrti za izvajanje nalog in svojih odločitev nastopajo v imenu občine, za račun občine in v okviru sredstev, ki jih same pridobijo (73. člen). Mestne četrti niso pravne osebe javnega prava (74. člen).

S 75. in 76. členom statuta so opredeljene splošne določbe glede sveta, članov sveta, predsednika, seja in sklicevanja sej. Določeno pa je tudi, da lahko KS sprejme svoj statut ali pravila, mestna četrt pa pravila. Te akte potrdi Komisija za pripravo statuta občine, poslovnika sveta in pravna vprašanja.

Župan lahko oblikuje svet predsednikov svetov ožjih delov občine kot svoj posvetovalni organ (77. člen).

Za delovanje KS in izvajanje prenesenih nalog se sredstva zagotovijo iz proračuna, s prostovoljnimi prispevki, s plačili za storitve ter s prihodki od premoženja in dejavnosti KS. Prihodki in odhodki morajo biti zajeti v finančnem načrtu in zaključnem računu KS, ki ga pripravijo v sodelovanju z občinsko upravo in je sestavni del gradiva ob sprejemanju proračuna občine (78. člen).

Medtem ko mestne četrti nastopajo v pravnih poslih v imenu občine in za račun občine in nimajo lastnega premoženja. Za delovanje mestnih četrti in izvrševanje prenesenih nalog se zagotovijo sredstva iz proračuna, s prostovoljnimi prispevki in s sredstvi, ki jih mestne četrti pridobijo z upravljanjem premoženja občine. Finančno poslovanje mestnih četrti se vodi na stroškovnih mestih v okviru podračuna proračuna občine (79. člen).

Odlok o krajevnih skupnostih in mestnih četrtih v Mestni občini Velenje (2008)

Z odlokom so podrobneje določena imena in območja ožjih delov občine, sam odlok pa je sestavljen iz sedmih delov:

1. SPLOŠNE DOLOČBE

V kolikor se za obravnavanje določenih vprašanj, ki se nanašajo na določen ožji del občine, oblikujejo komisije ali delovna telesa, je župan dolžan imenovati tudi predstavnika iz tega ožjega dela občine.

2. OBMOČJA KRAJEVNIH SKUPNOSTI IN MESTNIH ČETRTEI

3. NALOGE KRAJEVNIH SKUPNOSTI IN MESTNIH ČETRTEI

Za uresničevanje skupnih interesov in potreb v KS občani preko svoji organov ali v sodelovanju z občinskimi organi in službami opravljajo različne naloge, ki so opredeljene že s statutom, v odloku pa so razdeljene na: področje gospodarstva, stanovanjske in komunalne dejavnosti; področje družbenih dejavnosti ter ostala področja (8. člen).

V mestnih četrtih pa se uresničujejo tiste skupne potrebe in interesi, ki jih lokalna skupnost s svojimi javnimi službami ne zagotavlja. Naloge mestnih četrti so opredeljene v 11. členu in so naslednje:

- organizacija prostovoljnega dela in zbiranje drugih finančnih sredstev za urejanje lokalnih potreb na svojem območju;
- dajanje pobud za upravljanje in vzdrževanje komunalnih objektov in naprav na svojem območju;
- vzpodbujanje skrbi za ohranitev naravnih vrednot in zgodovinskih znamenitosti ter okolja;
- spremljanje socialne problematike na svojem območju in predlaganje ukrepov za njeno reševanje;
- vključevanje v izvajanje raznih oblik socialnega varstva: sosedska pomoč, klubi za starejše ljudi, socialna patronaža, predlaganje delitev denarne pomoči materialno ogroženim občanom, sodelovanje pri izvajanju pomoči in nege na domu;
- sodelovanje z Mestno občino Velenje pri reševanju stanovanjske problematike;
- v primeru ogroženih družin spremljanje razmer, v katerih živijo družine z otroki in predlaganje ukrepov za izboljšanje teh razmer;
- sodelovanje pri vzdrževanju objektov in naprav, namenjenih telesno-vzgojnim in kulturnim dejavnostim;

4. ORGANI KRAJEVNIH SKUPNOSTI IN MESTNIH ČETRTEI

Svet ožjega dela občine lahko na predlog predsednika sveta imenuje tajnika, ki predsedniku pomaga pri njegovem delu, vodi zapisnike in opravlja druge

naloge, ki mu jih določita svet in predsednik sveta (16. člen). Naloge sveta ožjega dela občine so:

- sprejemanje statuta ali pravil in drugih notranjih aktov;
- sprejemanje letnih programov dela;
- imenovanje predsednikov in članov delovnih teles;
- odločanje o predlogih delovnih teles;
- dajanje predlogov za razvoj gospodarstva ter predlogov za reševanje komunalne in stanovanjske problematike v ožjih delih občine;
- spremljanje problematike s področja socialnega varstva ter predlaganje ukrepov za njihovo razreševanje;
- sodelovanje s svetom Mestne občine Velenje in županom pri izvrševanju nalog na območju ožjega dela občine;
- opravlja druge naloge, ki so za KS ali MČ določene s statutom oziroma tem odlokom.

Župan lahko oblikuje svet predsednikov svetov ožjih delov občine kot svoj posvetovalni organ, ki se sklicuje po potrebi, obvezno pa pred sprejemanjem občinskega proračuna. Če posvetovalni organi ni oblikovan, mora župan pred sprejemom občinskega proračuna obvezno sklicati sestanek predsednikov svetov ožjih delov občine (21. člen).

5. VOLITVE ČLANOV SVETA

6. NAČINI FINANCIRANJA KRAJEVNIH SKUPNOSTI IN MESTNIH ČETRTEI

KS so lastnice premožnin in nepremičnin, lahko pa tudi upravljajo z občinskim premoženjem, če jim ga je občina oddala v upravljanje s pogodbo (23. člen). Zakonitost in pravilnost poslovanja KS in MČ nadzoruje Nadzorni odbor MO Velenje (26. člen). Merila, obseg financiranja in način financiranja so podrobneje določeni v pravilniku (27. člen).

7. PREHODNE IN KONČNE DOLOČBE

Pravilnik o financiranju krajevnih skupnosti in mestnih četrti v Mestni občini Velenje (2009)

S tem pravilnikom so določene osnove in merila za financiranje ožjih delov občine iz sredstev, ki so določena v proračunu za posamezno leto, in sicer za: dejavnosti ožjih delov občine, za javno snago, za pokopališko dejavnost in vzdrževanje nekategoriziranih cest (1. člen).

Financiranje dejavnosti ožjih delov občine obsega: komunalne storitve (z upoštevanjem vseh okoljskih taks in dajatev), ravnanje z odpadki, električno energijo, telefon, zavarovanje nepremičnin in opreme, čiščenje prostorov in čistila, vzdrževanje prostorov, vzdrževanje pisarniške opreme, administrativne stroške (pisarniški material in poština), nadomestilo za opravljanje tajniških del; KS in MČ, ki nimajo v lasti svojih prostorov in jih imajo v najemu, se strošek najemnine v celoti krije iz proračuna MO Velenje; druge storitve za delovanje sveta KS in MČ (2. člen).

Dejavnosti sveta KS se financirajo tako, da se 60 % celotnih sredstev razdeli med KS v enakem razmerju, ostalih 40 % pa se razdeli po kriterijih: 20 % glede na velikost prostorov KS, 10 % glede na število prebivalcev in 10 % glede na površino KS (3. člen).

Dejavnosti MČ pa se financirajo v pavšalnem znesku, in sicer za vsako MČ po 4.500 evrov. Znesek se vsako leto revalorizira z indeksom spremembe skupne kvote sredstev za delovanje ožjih delov občine (3. člen).

Primestnim KS občina pomaga pri zagotavljanju sredstev za izvajanje javne snage (4. člen) ter za vzdrževanje nekategoriziranih cest (6. člen). Občina s sredstvi pomaga KS, ki imajo na svojem območju aktivna pokopališča, ki niso v upravljanju javnega komunalnega podjetja, pri manjših investicijskih vlaganjih v pokopališča (5. člen).

5.12 PRIMERJAVA UREDITVE OŽJIH DELOV MESTNIH OBČIN: UGOTOVITVE ANALIZE OBČINSKIH PRAVNIH AKTOV

V nadaljevanju tega dela sledijo ugotovitve analize občinskih pravnih aktov obravnavanih mestnih občin. Razvidno je, da imajo določene občine zelo natančno

opredeljeno delovanje in financiranje ožjih delov, medtem ko imajo druge to področje opredeljeno bolj splošno. Tako lahko izpostavimo MO Velenje, ki ima zelo natančno opredeljeno delovanje in naloge ožjih delov, in sicer kar v treh občinskih aktih. Poleg tega je tudi edina mestna občina, ki ima za vsako obliko notranje členitve (MČ in KS) posebej opredeljeno delovanje in financiranje.

Ker je bistvo magistrskega dela ugotoviti, zakaj prihaja do razlik v dodeljevanju pristojnosti ožjim delom občin, je treba na podlagi statotov ugotoviti, ali se pojavljajo vidnejše razlike med proučevanimi občinami in kje. Analizo smo razdelili na dva dela, in sicer na pristojnosti (kjer so najprej izpostavljene naloge, kjer ožji deli občin sodelujejo pri opravljanju javnih zadev mestne občine in nato še naloge, ki jih na ožje dele prenesejo mestne občine) ter financiranje.

5.12.1 Pristojnosti ožjih delov mestnih občin

V statutih mestnih občin je določenih več različnih pristojnosti ožjim delom občin. Pristojnosti ožjih delov občin so v osnovi razdeljene na:

- naloge, kjer ožji deli občine sodelujejo pri opravljanju javnih zadev v občini, in
- naloge, ki jih nanje prenese občina in jih praviloma opravljajo samostojno.

Naloge, kjer ožji deli občin sodelujejo pri opravljanju javnih zadev mestne občine.

Znotraj teh nalog mestne občine opredeljujejo različne oblike sodelovanja, kot so (povzeto iz statotov):

- dajanje predlogov,
- sodelovanje,
- oblikovanje in dajanje pobud,
- dajanje mnenj,
- spremljanje,
- seznanjanje,
- predlaganje,
- opozarjanje,
- dajanje pripomb;

Glede na opravljeno analizo na tej točki ne prihaja do večjih razlik med proučevanimi mestnimi občinami. Vse mestne občine svojim ožjim delom omogočajo različne oblike sodelovanja in vključevanja v odločanje na občinski ravni in v statutih določajo, da imajo sveti ožjih delov občin možnost podati mnenje o zadevi iz sub-občinske ravni, preden o njej odloča mestni svet. Takoj pa nastane omejitev, ko je s statuti določeno, da mnenja, pobude, stališča ali predlogi za izvrševanje nalog občin, za katere so pristojni župan, občinski svet in občinska uprava, niso pogoj. Vendar pa imamo mestne občine, ki imajo v statutih celo opredeljeno, da je pridobitev mnenja ožjega dela obvezno. Izpostavljam primeri MO Koper, Kranj in Nova Gorica.

Naloge, ki jih na ožje dele prenesejo mestne občine

V nalogah, ki jih na ožje dele prenesejo mestne občine, pa prihaja do večjih razlik, saj je seveda od posamezne mestne občine odvisno, kakšne in koliko nalog bo prenesla v izvajanje ožjim delom. V nadaljevanju bomo iz statotov povzeli naloge posameznih ožjih delov in jih zaradi boljše preglednosti ločili na naloge iz gospodarskega področja in naloge, ki se ne nanašajo na gospodarstvo.

Ožji deli MO Celje opravljajo naslednje naloge iz:

- gospodarskega področja: upravljajo in gospodarijo z objekti in napravami lokalnega značaja (igrišča, zelenice ...); urejajo, vzdržujejo in izvršujejo varstvo javnih zelenih površin ter drugih javnih površin; upravljanje z lastnim premoženjem ali s premoženjem občine, ki jim je dano v uporabo; sodelovanje pri izvajanju gospodarske javne službe vzdrževanja javnih občinskih cest; pomoč in sodelovanje s strokovnimi službami pri pridobivanju lastništva na kategoriziranih cestah v občini, ki so v zasebni lasti;
- negospodarskega področja: naloge v zvezi s pripravo in izvedbo volitev, zborov občanov in referendumov; izdelovanje načrta za zaščito in reševanje; priprava in izvedba projektov v okviru celostnega razvoja podeželja in obnove vasi na svojem območju; organizacija kulturnih, športnih in drugih prireditiv oziroma pomoč pri prireditvah, kjer je organizator občina; delovanje na področju socialnega varstva s sodelovanjem s centrom za socialno varstvo, javnimi zavodi in drugimi; možnost podeljevanja denarne pomoči in simbolične nagrade ob posebnih priložnostih ali obletnicah občanov.

Ožji deli MO Koper opravljajo naslednje naloge iz:

- gospodarskega področja: upravljanje s svojim premoženjem ter gospodarjenje s premoženjem, ki ga imajo v upravljanju KS; skrb za izgradnjo in vzdrževanje javnih poti, rekreacijskih in drugih javnih površin; gradnja in sodelovanje pri gradnji komunalnih objektov in naprav;
- negospodarskega področja: skrb za razvoj na območju svoje KS; sprejemanje programa razvoja KS; sodelovanje v postopkih oblikovanja in sprejemanja prostorsko izvedbenih aktov, ki se nanašajo na območje KS; dajanje predlogov službam socialnega skrbstva, za predšolsko varstvo, osnovno varstvo otroka in družine, za socialno ogrožene, invalide in ostarele; sodelovanje pri pospeševanju vzgojno-izobraževalne, športno-rekreacijske, društvene, turistične, kulturne in drugih dejavnosti; dajanje predlogov organom občine za ureditev zadev, ki se nanašajo na zadovoljevanje skupnih potreb prebivalcev KS.

Ožji deli MO Kranj opravljajo naslednje naloge iz:

- gospodarskega področja: upravljanje s svojim premoženjem; organizacija izgradnje in vzdrževanje objektov, kot so domovi, mrliške vežice, pokopališča; vzdrževanje in urejanje krajevnih cest in poti, rekreacijskih in drugih površin; izvajanje komunalne dejavnosti na svojem področju;
- negospodarskega področja: organizacija reševanja in pomoči pri elementarnih in drugih nesrečah; informiranje krajanov KS; pomoč in sodelovanje pri zagotavljanju varstva naravnih in kulturnih spomenikov v KS; pospeševanje društvene, turistične in kulturne dejavnosti; skrb za razvoj športa in rekreacije ter drugih dejavnosti; sodelovanje pri izvensodnih poravnavaх sporov; predlaganje ukrepov za varstvo okolja; sodelovanje pri urejanju socialnih vprašanj.

Ožji deli MO Ljubljana opravljajo naslednje naloge iz:

- gospodarskega področja: letno oblikujejo plan manjših del, ki se nanašajo na ureditev in vzdrževanje objektov javne komunalne infrastrukture in se izvedejo preko pristojnih organov mestne uprave;

- negospodarskega področja: obveščanje občanov o svojem delu in drugih zadevah, ki so pomembne za ČS; organiziranje kulturnih, športnih in drugih prireditev; izvajanje športnih, rekreacijskih, kulturnih, socialnih in drugih programov krajevnega pomena (pri tem lahko sodeluje z organiziranimi in neformalnimi oblikami združevanja občanov); izvajanje programov čiščenja in urejanja okolja (pri tem sodeluje z organiziranimi in neformalnimi oblikami združevanja občanov).

Ožji deli občin MO Maribor opravljajo naslednje naloge iz:

- gospodarskega področja: urejanje pokopališč, izvajanje zimske službe, vzdrževanje javnih poti, krajevnih in gozdnih cest; urejanje pogojev in načinov upravljanja s premoženjem, namenjenim za potrebe krajevnega prebivalstva;
- negospodarskega področja: sprejemanje prijav in obvestil oziroma pritožb občanov o problemih pri izvajanju javnih služb in posredovanje le-teh nosilcem teh služb; sprejemanje obvestil občanov o kršitvah mestnih odlokov in posredovanje le-teh pristojnemu organu; dajanje informacij in pomoč občanom pri reševanju njihovih problemov, pomoč pri sestavi vlog, prošenj in podobnega ter napotitev na ustrezen organ; organiziranje zborov občanov, izvedba referendumov in volitev; naloge, ki jih izvajajo za mestno volilno komisijo pri izvedbi občinskih in državnih volitev; organiziranje pomoči pri elementarnih in drugih nesrečah; pomoč pri delovanju komisij za poravnavo sporov; sodelovanje s socialnimi in drugimi ustreznimi službami pri zagotavljanju sosedске pomoči socialno ogroženim družinam, ostarelim občanom in invalidom; sodelovanje pri javnih razgrnitvah prostorskih in drugih za kraj pomembnih načrtov; dajanje mnenj v zvezi s poslovnim časom gostinskih obratov in mnenj glede primernosti prireditvenega prostora v stanovanjskem bivalnem okolju za varno izvedbo javne prireditve; spodbujanje kulturno-umetniške dejavnosti, športa in rekreacije ter ljubiteljske dejavnosti; skrb za zaščito kulturne, naravne in zgodovinske dediščine ter spomenikov.

Ožji deli MO Murska Sobota opravljajo naslednje naloge iz:

- gospodarskega področja: naloge, ki se nanašajo na posamezne lokalne javne službe, če je tako določeno z odlokom mestne občine; vzdrževanje nekategoriziranih cest in drugih javnih površin, ki so v njihovi lasti; upravljanje

z lastnim premoženjem; upravljanje in vzdrževanje pokopališč na območju krajevne skupnosti; vzdrževanje zelenih javnih površin, ki so v lasti ožjega dela oziroma v lasti mestne občine in se nahajajo na območju ožjega dela; priprava predlogov investicij in investicijskega vzdrževanja ožjega dela; izvajanje investicij in investicijskega vzdrževanja objektov v lasti ožjih delov v vrednostih, za katere po Zakonu o javnem naročanju ni potrebna objava na portalu javnih naročil;

- negospodarskega področja: pospeševanje kulturne, športne in drugih društvenih dejavnosti ter organiziranje teh prireditev.

Ožji deli MO Nova Gorica opravljajo naslednje naloge iz:

- gospodarskega področja: gospodarjenje s premoženjem v lasti KS ter s premoženjem občine, ki ga nanjo z odlokom prenese občina in ji za to zagotovi potrebna sredstva; urejanje in opremljanje otroških in športnih igrišč; vzdrževanje spomenikov in objektov kulturne dediščine; urejanje oziroma vzdrževanje pokopališč;
- negospodarskega področja: pospeševanje kulturne, športne in druge društvene dejavnosti; opozarjanje na socialne probleme, ki jih tudi pomaga reševati; skrb za okolje.

Ožji deli MO Novo mesto opravljajo naslednje naloge iz:

- gospodarskega področja: ravnanje z lastnim premoženjem in sredstvi ali s premoženjem občine, ki jim je dano v upravljanje, v skladu z veljavno zakonodajo; upravljanje in vzdrževanje lastnih komunalnih objektov ter pokopališč v upravljanju KS; vzdrževanje cest in drugih javnih površin, ki so v upravljanju KS;
- negospodarskega področja: sprejemanje programa razvoja; dajanje pripomb in predlogov k javno razgrnjenim dopolnjenim osnutkom prostorskih aktov; dajanje pobud za pripravo prostorskih aktov na svojem območju; skrb za požarno varnost in organiziranje reševalne pomoči; skrb za kakovost življenja krajanov.

Ožji deli MO Ptuj opravljajo naslednje naloge iz:

- gospodarskega področja: upravljanje s premoženjem, ki jim je dano v uporabo s posebnim odlokom;
- negospodarskega področja: skrb za pospeševanje kulture in drugih društvenih dejavnosti.

Ožji deli MO Slovenj Gradec v statutu nimajo posebej opredeljenih prenesenih nalog, ampak samo naloge, kjer sodelujejo pri opravljanju javnih zadev mestne občine Slovenj Gradec.

Ožji deli MO Velenje opravljajo naslednje naloge iz:

- gospodarskega področja: urejanje pokopališč in organizacija pogrebne službe na krajevno običajen način, če z odlokom občine ni drugače določeno; vzdrževanje, pluzenje in odvoz snega na nekategoriziranih javnih cestah in poteh; skrb za vaške vodovode; upravljanje z lastnim premoženjem ali s premoženjem občine, ki jim je dano v uporabo ali upravljanje;
- negospodarskega področja: sodelovanje pri izdelavi načrta zaščite in reševanja na podlagi predpisov in potreb občine; priprava in izvajanje projektov v okviru celostnega razvoja podeželja in obnove vasi na svojem območju; pospeševanje kulturne, športne in druge društvene dejavnosti na svojem območju ter organizacija kulturnih, športnih in drugih prireditvev oziroma nudenje pomoči pri takih prireditvah, kadar je organizator občina.

Iz analize povzetka prenesenih nalog, lahko ugotovimo, da imajo ožji deli mestnih občin v večini več nalog iz negospodarskega področja. Veliko nalog na gospodarskem področju imajo MO Murska Sobota, MO Nova Gorica in MO Novo mesto. V ožjih delih MO Celje in MO Ptuj pa je približno enak delež nalog iz gospodarskega in negospodarskega področja.

Izpostaviti pa velja tudi to, da imajo v statutih MO Murska Sobota in MO Velenje predvideno, da lahko ožji del občine (v MO Velenje v tem primeru KS) celo zaposli uslužbenca, seveda s soglasjem župana, vendar je to v nasprotju z zakonom.

5.12.2 Financiranje ožjih delov mestnih občin

Na začetku bi izpostavili, da je večja večina ožjih delov mestnih občin pravna oseba javnega prava. Izjema so samo mestne četrti MO Velenje, za MO Ptuj in MO Slovenj

Gradec pa podatka ni v statutu. Večina teh ožjih delov nastopa v pravnih poslih v svojem imenu in na svoj račun. Določeno pa je tudi, da lahko odločajo o zadevah v okviru nalog, ki so jim določene s statutom.

Druga pomembna zadeva pa je premoženje, ki ga imajo v lasti ožji deli določenih mestnih občin. Svojega premoženja nimajo le ožji deli MO Ljubljana, Ptuj in Slovenj Gradec ter mestne četrti MO Velenje.

Ožji deli občin se v osnovi financirajo iz sredstev občinskega proračuna, s prostovoljnimi prispevki, samoprispevki in donacijami. Ožji deli, ki izvajajo določene naloge iz gospodarskega področja, pa se seveda lahko financirajo tudi s prihodki od storitev oziroma opravljanja lastne dejavnosti. Tisti, ki imajo svoje premoženje, pa tudi s prihranki iz svojega premoženja. Izpostavili bi ožje dele MO Kranj, ki se financirajo tudi iz ekološke rente iz naslova obremenitve okolja in s subvencijami (Statut MOK, 2007). V večini mestnih občin je financiranje ožjih delov občin urejeno z odloki, kjer so določena merila in kriteriji, ki pa se seveda razlikujejo glede na naloge, ki so jim jih občine prenesle v izvajanje. Tako na primer MO Celje zagotavlja sredstva za vse ožje dele v enaki višini (Odlok o organizaciji in financiranju KS in MČ v MOC, 2013). MO Ljubljana skupno maso razdeli tako, da 65 % sredstev razdeli v enakem deležu, preostanek sredstev (35 %) pa razdeli po številu stalno prijavljenih prebivalcev (70 %) ter glede na površino (30 %) (Odlok o financiranju ČS v MOL, 2007). MO Murska Sobota financiranje razdeli na štiri področja: delovanje, naloge, tekoče vzdrževanje in obratovalni stroški objektov v lasti ali upravljanju ožjih delov občine ter vzdrževanje nekategoriziranih cest in drugih javnih prometnih površin, zelenic, parkov in drugih javnih zelenih površin (Odlok o nalogah ter kriterijih in merilih za financiranje delovanja in nalog KS in MČ MO MS, 2013). V MO Nova Gorica višino sredstev za financiranje delovanja KS določajo z merili, ki so število prebivalcev, površina, oddaljenost sedeža KS od sedeža občine in število zaokroženih območij poselitve. Druge naloge, ki jih KS opravlja, pa so financirane glede na hribovitost, višinsko lego poseljenih območji idr. (Odlok o KS v MO NG, 2013). V MO Velenje KS financirajo tako, da se 60 % sredstev razdeli med KS v enakem razmerju, ostalih 40 % pa razdelijo na 20 % glede na velikost prostorov KS, 10 % glede na število prebivalcev in 10 % glede na površino KS. Mestne četrti pa MO Velenje financira v pavšalnem znesku, in sicer za vsako četrt po 4.500 evrov –

znesek letno revalorizirajo z indeksom spremembe skupne kvote sredstev za delovanje ožjih delov občine (Pravilnik o financiranju KS in MČ v MO Velenje, 2009).

Sveti ožjih delov občin morajo za posamezno proračunsko leto oblikovati finančne načrte, v katerih morajo biti zajeti vsi prihodki in odhodki, ti finančni načrti pa predstavljajo sestavni del občinskega proračuna. Za izvajanje finančnih načrtov so v večini odgovorni predsedniki svetov. Če ožji deli povzročijo finančne obveznosti, ki niso bile zajete v finančnem načrtu, občina za njih ne more prevzeti odgovornosti. Ožji deli občin se seveda ne smejo zadolževati.

6 ANALIZA EMPIRIČNE RAZISKAVE MED SLOVENSKIMI MESTNIMI OBČINAMI

Poleg primerjalne analize ureditve ožjih delov mestnih občin v Sloveniji smo za potrebe magistrskega dela izvedli tudi empirično raziskavo s pomočjo strukturiranega anketnega vprašalnika, ki smo jo izvedli med slovenskimi mestnimi občinami. Obseg zajetih enot raziskovanja je bil omejen na enajst (11) mestnih občin, kar predstavlja 100 % populacije. Vzorec je bil nenaključen in namenski. Vprašanja v anketi so bila večinoma odprtega tipa za pridobitev ključnih podatkov, ki nam bodo poleg ostalih pridobljenih podatkov pomagali pri iskanju odgovorov na zastavljena raziskovalna vprašanja. Anketna vprašanja smo poslali po elektronski pošti direktorjem občinskih uprav mestnih občin oziroma uslužbencem, ki so na mestnih občinah zaposleni za opravljanje strokovnih del za ožje dele občin. Večina občin se je odzvala že po prvem opomniku; MO Velenje in MO Koper pa sta se odzvali šele po nekajkratnih opomnikih. Analizo ankete predstavljamo v štirih sklopih, torej po principu, kot je bila zastavljena tudi anketa sama. Vzorec anketnega vprašalnika se nahaja med prilogami tega dela.

6.1 PRVI SKLOP VPRAŠANJ

6.1.1 Sveti ožjih delov občine ali krajevni oziroma četrtni odbori ter ocene njihovega dela

Na začetku smo želeli izvedeti, ali imajo mestne občine ustanovljene svete ožjih delov občin ali odbore. V ZLS ostajata namreč obe možnosti in občine se glede ureditve lahko odločijo po lastni presoji. Od enajst (11) vprašanih mestnih občin so na vprašanje odgovorile vse vprašane mestne občine in tako smo dobili podatek, da imajo vse mestne občine ustanovljene svete v ožjih delih in niti ena mestna občina nima ustanovljenih krajevnih oziroma četrtnih odborov.

Nato smo mestne občine prosili, da ocenijo delo svetov ožjih delov občine. Od enajstih (11) vprašanih mestnih občin je devet (9) mestnih občin podalo mnenje, dve

(2) mestni občini pa mnenja nista podali. Večina vprašanih mestnih občin ocenjuje delo svetov ožjih delov kot:

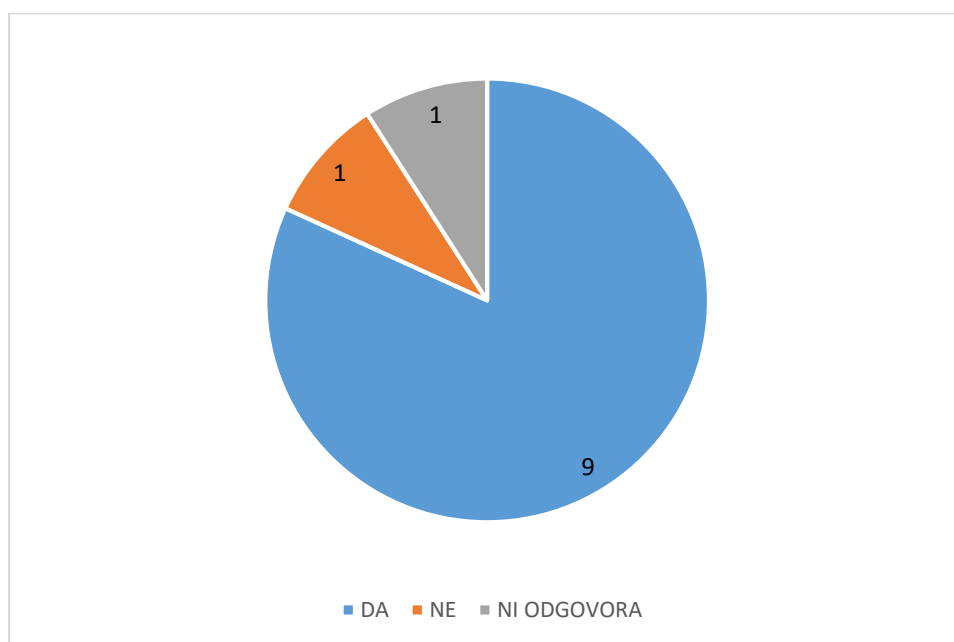
- »v večini odlično«;
- »izredno aktivne (sestajajo se 8–10-krat na leto, aktivno rešujejo problematiko)«;
- »dokaj koristno«;
- »zelo koristno, vendar odvisno od zavzetosti posameznikov (dojemanje zakonitosti delovanja ožjega dela občine še v začetni fazi)«;
- »eni dobro, drugi slabše (odvisno od sposobnosti vodstva za angažiranje ostalih)«;
- »sorazmerno uspešno glede na dane pristojnosti (odvisno od angažiranosti posameznih svetov)«;
- »so zelo aktivni in njihova vloga je pomembna za razvoj občine, treba jih je vključevati v odločitve občinske uprave ali mestnega sveta (izvajanje kulturnih, društvenih in športnih aktivnosti; opozarjajo na potrebe občanov; podajajo pobude; posegajo tudi na področje upravljanja z infrastrukturo; razvoj ožjih delov)«;
- »delo ožjih delov ocenjujemo kot dobro in konstruktivno. Ožji deli so »podaljšana roka« mestne občine, zato se trudimo, da sodelujemo usklajeno in uspešno – »z roko v roki«. Opazen je porast vloge in pomena krajevnih skupnosti in mestnih četrti, saj se je izkazalo, da se določene aktivnosti vodijo bolje in učinkoviteje preko ali s pomočjo krajevnih skupnosti, oziroma mestnih četrti. Te se vedno bolj uveljavljajo kot organizirana oblika civilne družbe. Ljudje ponovno vedno bolj čutijo pripadnost k »svoji« četrti oziroma skupnosti«.

Če povzamemo, lahko rečemo, da večina mestnih občin ocenjuje delo svetov ožjih delov kot dobro, nekje celo odlično, konstruktivno, aktivno, koristno in uspešno. Seveda pa je vse to odvisno od angažiranosti posameznih svetov oziroma sposobnosti vodstva za angažiranje ostalih. Opaziti je vedno večjo vlogo in pomen ožjih delov ter pripadnost občanov svoji skupnosti. Kot težavo nekje prepoznajo dojemanje zakonitosti delovanja ožjih delov občin in – kot omenjeno na začetku – angažiranost posameznih svetov ožjih delov občin.

6.1.2 Vpliv članov svetov ožjih delov občin in ocena dela mestnega sveta v zvezi s prejetjem pobud, predlogov, mnenj itd. s strani članov svetov ožjih delov občine

Najprej nas je zanimalo, ali mestni svet pred sprejetjem odločitve, ki se nanaša na posamezni ožji del občine, pridobi mnenje sveta ožjega dela občine. Od enajst (11) vprašanih mestnih občin je devet (9) mestnih občin odgovorilo pritrdilno, ena (1) negativno, ena (1) pa ni odgovorila niti z da niti z ne, ampak pojasnila, da obvezna pridobitev mnenja sveta ožjega dela občine ni predpisana, lahko pa svet ožjega dela občine posreduje mestnemu svetu mnenje, povezano s temo, ki se obravnava na mestnem svetu.

Graf 6.1: Pridobitev mnenja sveta ožjih delov občine pred sprejetjem odločitve, ki se nanaša na posamezni ožji del občine

Glede na odgovore lahko zapišemo, da v večini mestnih občin mestni svet pridobi mnenje svetov ožjih delov občine o zadevah, ki se tičejo njihovih prebivalcev oziroma njihovega okolja. Iz statotov, povzetih v prejšnjem poglavju tega dela, pa je razvidno, da žal mnenja ožjih delov občin niso zavezujoča. V nekaterih mestnih občinah pa že sama pridobitev mnenja ni obvezna.

Nato smo mestne občine prosili za pojasnilo, kako velik vpliv imajo člani svetov ožjih delov občin na odločanje o zadevah, ki se tičejo sub-občinske ravni, in prejeli smo naslednje odgovore:

- »Predsedniki svetov ožjih delov občine obravnavajo vsa gradiva pred obravnavo na mestnem svetu«.
- »Sveti ožjih delov lahko podajo mnenje k točkam dnevnega reda in predstavljajo sestavni del gradiva, ki ga obravnava mestni svet (do mnenja, ki ga sveti posredujejo k točki dnevnega reda, se lahko opredeli župan, predlagatelj gradiva ali pristojno delovno telo)«.
- »Posamezni sveti imajo dokaj velik vpliv na odločanje o zadevah, ki se tičejo sub-občinske ravni«.
- »Sveti ožjih delov predlagajo in sodelujejo pri postopku usklajevanja proračuna, ki pa ga sprejema mestni svet kot najvišji organ odločanja v občini«.
- »Sveti ožjih delov odločajo o nalogah, ki so v skladu s statutom in odlokom občine (svet ožjega dela občine obravnava vprašanja iz občinske pristojnosti, ki se nanašajo na območje ožjega dela občine in njegovo prebivalstvo ter oblikuje svoja stališča in mnenja, ki jih posreduje strokovnim službam in mestnemu svetu)«.
- »Sveti ožjih delov občine imajo dokaj velik vpliv«.
- »Mnenje svetov ožjih delov ni zavezujoče (kljub temu so vedno predhodno seznanjeni s pomembnimi zadevami, ki imajo vpliv na življenje občanov; enkrat mesečno imajo organizirane sestanke).
- Sveti ožjih delov predlagajo letne in štiriletne plane investicij, ki so ena od osnov pri sestavljanju proračuna občine (župan in občinska uprava se vsaj enkrat na štiri mesece sestanejo s predsedniki svetov ožjih delov občine)«.
- »Pobude in mnenja svetov ožjih delov se skuša v čim večji meri upoštevati in večkrat letno se mestna uprava z županom sreča na delovnih sestankih s predsedniki svetov ožjih delov občine«.
- »Sveti ožjih delov občine so pozvani, da pristojnemu oddelku posredujejo nabor investicijskih predlogov, ki bi jih bilo treba realizirati v nekem časovnem obdobju oziroma v obdobju proračunskega leta; strokovna služba na podlagi ugotovitev in okoliščin ter glede na finančne možnosti, določene projekte oziroma predloge vključi v proračun; realizacija je seveda odvisna od mnogo

dejavnikov (projektne dokumentacija, soglasja, finančne možnosti, morebitna pomoč sofinanciranja določenega dela ipd.); enaka praksa se izvaja tudi za t. i. neinvesticijsko področje (organiziranost, finančno poslovanje itd.)«.

- »V nekaterih zadevah je predhodno mnenje sveta ožjega dela občine obvezno pridobiti. Pridobi ga občinska uprava, vendar mnenje za odločanje na mestnem svetu ali v upravi ni zavezujoče«.

Sveti ožjih delov občin imajo vsekakor v vseh občinah možnost sodelovati pri sprejemanju odločitev o zadevah, ki se tičejo sub-občinske ravni, s podajanjem mnenj, predlogov, pobud itd., in občine ocenjujejo, da je njihov vpliv močan. Pa vendar njihova mnenja za odločevalce niso zavezujoča, torej kljub temu ostaja vprašanje, ali je njihov vpliv res tako velik.

Nadalje smo mestne občine prosili še za oceno dela mestnega sveta v zvezi s sprejemanjem pobud, predlogov, mnenj itd. s strani članov svetov ožjih delov občine in prejeli smo naslednje odgovore (povzetek odgovorov):

- »Korektno in konstruktivno (vedno bolj se pojavlja praksa, da mestni svetniki iz svojih okolij posredujejo pobude oziroma predloge ožjih delov)«.
- »Nekateri člani mestnega sveta dobro sodelujejo s sveti ožjih delov občine in prenašajo predloge in pobude na mestni svet«.
- »Sveti ožjih delov občine so s svojimi mnenji, predlogi in pobudami vključeni v proces odločanja v občini«.
- »Svet ožjega dela občine lahko poda pobude in predloge za sprejem odlokov in drugih splošnih aktov mestne občine v skladu s statutom in odlokom, ki jih mestni svet praviloma upošteva«.
- »Mestni svet sprejme pobude, predloge, mnenja s strani posameznih ožjih delov občine, jih obravnava in poda odgovore ali pa zaprosi, da odgovore posreduje občinska uprava«.
- »Včasih mestni svet v želji ugoditi posameznim pobudam svetov ožjih delov občine spregleda resnični javni interes vseh občanov«.
- »V veliki meri se upošteva mnenje svetov ožjih delov občine«.
- »Mnenje svetov ožjih delov občine ni zavezujoče, kljub temu se skuša najti skupno rešitev. Mestni svet se seznanja s pobudami in predlogi svetov ožjih

delov občine, vendar se odločijo na podlagi proučitve vseh okoliščin (mnenja, finančna situacija, strateški cilji, politika)«.

- »Mestni svet sprejema pobude in mnenja članov ožjih delov občine, vendar jih vedno postavlja v kontekst vseh potreb občine in razpoložljivih sredstev v proračunu občine«.
- »Člani mestnega sveta pobude, mnenja in predloge svetov ožjih delov občine sprejemajo načeloma soglasno, saj se njihovi predlogi prej dobro uskladijo na raznih občinskih odborih«.

Glede na oceno lahko zaključimo, da mestni sveti delajo v skladu s statuti (prejšnje poglavje tega dela) in je njihovo delo korektno, saj pred odločitvami o zadevah, ki se tičejo sub-občinske ravni, sprejmejo mnenja, pobude, pripombe svetov ožjih delov občin. Seveda pa le-te za dokončno odločitev mestnega sveta niso zavezujoče, ker je tako določeno s samimi statuti.

6.1.3 Financiranje ožjih delov občine ter zagotavljanje strokovne pomoči oziroma podpore strokovne službe pri oblikovanju mnenj, predlogov, pobud itd.

Občine smo prosili, da odgovorijo na vprašanja v zvezi s financiranjem ožjih delov občine ter nudenjem strokovne pomoči oziroma podpore strokovne službe svetom ožjih delov občin. Odgovori so prikazani v Tabeli 6.1.

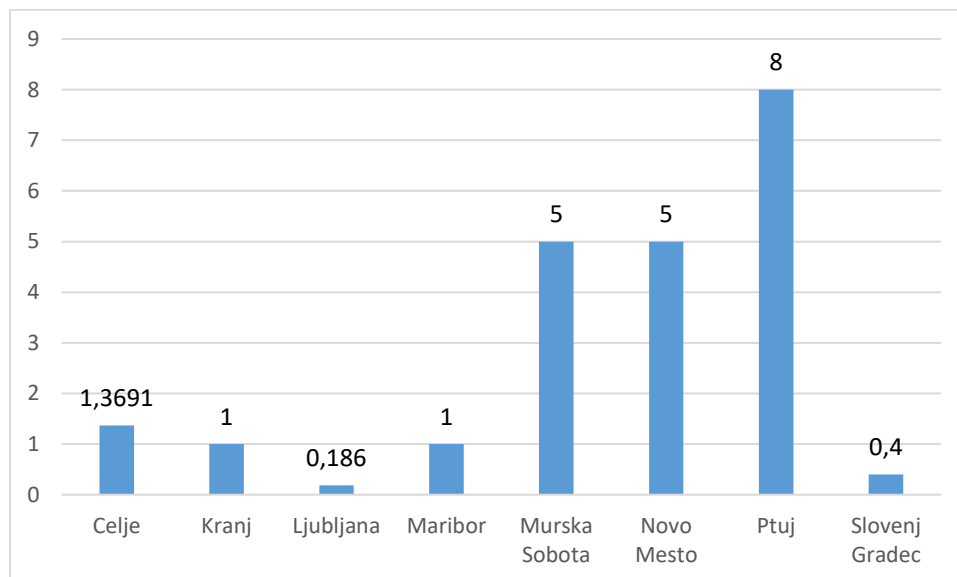
Tabela 6.1: Financiranje ožjih delov občin in zagotavljanje strokovne podpore

Ali ožjim delom občine za izvajanje njihovih pristojnosti in nalog ...	NE	DA
<i>... v proračunu namenjate finančna sredstva?</i>	0 %	100 %
<i>... nudite podporo strokovne službe občine?</i>	0 %	100 %
<i>... nudite strokovno pomoč pri oblikovanju predlogov, pobud, mnenj itd.?</i>	10 %	90 %

Vse mestne občine za izvajanje pristojnosti in nalog ožjim delom občine namenjajo finančna sredstva. Pri določenih mestnih občinah ni bilo konkretnega podatka v številkah oziroma odstotkih, zato niso zajete v spodnjem grafu. V Grafu 6.2 je v

odstotkih (%) celotnega proračuna občine prikazana višina sredstev, ki jih mestne občine namenjajo delovanju ožjim delom občin.

Graf 6.2: Sredstva, namenjena za delovanje ožjih delov občin v odstotkih celotnega proračuna (v %)

Sredstva, ki jih mestne občine namenjajo za delovanje ožjih delov občin in izvajanje nalog, se gibljejo od 0,186 % do 8 % glede na celotni proračun posamezne mestne občine. Odgovor na vprašanje, zakaj tako velik razpon, je treba iskati na dveh mestih. Prvič: mestne občine razpolagajo z zelo različnimi višinami proračunov, in drugič: ožji deli občin imajo v pristojnosti zelo različne naloge, za izvajanje katerih je seveda potrebna zelo različna višina sredstev.

Mestne občine nudijo ožjim delom občine podporo strokovnih služb občin oziroma strokovno pomoč pri oblikovanju predlogov, pobud, mnenj itd. Določene mestne občine imajo celo od enega do več zaposlenih, ki delajo izključno kot strokovna podpora ožjim delom občine ali celo v obliki posebnega organa občine, ki je pristojen za lokalno samoupravo. Le ena občina je komentirala, da zaradi omejenih finančnih sredstev in kadrovskih potencialov ni omogočeno kakovostno nudenje strokovne podpore ožjim delom občine. Iz statotov, povzetih v prejšnjem poglavju tega dela, pa je razvidno, da lahko določeni ožji deli celo sami zaposlijo uslužbenke, seveda v soglasju z županom, vendar pa je to dejanje v neskladju z ZLS.

6.2 DRUGI SKLOP VPRAŠANJ

V drugem sklopu vprašanj nas je zanimalo, kakšen je bil namen notranje členitve in ali po njihovi oceni služi svojemu namenu. Zanimalo nas je tudi, zakaj so se občine odločile za takšen obseg pristojnosti ožjih delov občine.

Na vprašanje, kakšen je bil namen notranje členitve občine, smo dobili naslednje odgovore:

- »Da bi posamezni ožji deli občine lažje uresničevali svoje želje in cilje«.
- »Večja vključenost občanov v dogajanja v občini, skrb za življenje v ožjem delu občine, delo na področju združevanja občanov v športnih, kulturnih in drugih družbenih dejavnostih«.
- »Da se vzpostavi čim boljše sodelovanje občinske uprave z ožjimi deli občine«.
- »Novonastala občina je avtomatično prevzela sistem pretekle organiziranosti«.
- »Lokalno samoupravo čim bolj približati ljudem«.
- »Približevanje potrebam občanov«.
- »Zagotavljanje skupnih potreb občanov na območju posameznih naselij, kar pomeni v teritorialnem, funkcijskem, organizacijskem, premoženjsko-finančnem in pravnem smislu«.
- »Organizacija in delovanje sta se določila v skladu z načelom subsidiarnosti in decentralizacije«.
- »Zagotavljanje manifestacije interesov ožjega dela občine«.
- »Ožji deli občine so pomemben del lokalne samouprave, saj funkcionirajo ravno na tistem segmentu, ki ga občina ne more pokrivati, niti to ne bi bilo smotrno in gospodarno«.
- »Ne vem«.

Razen ene občine, ki je odgovorila, da ne ve, kakšen je bil namen notranje členitve, so ostale občine odgovorile, da je bil namen predvsem približati se občanom in jih bolj vključevati v dogajanje in odločanje v občini.

Na vprašanje, zakaj se je občina odločila za takšen obseg pristojnosti in nalog za ožje dele občine, smo prejeli naslednje odgovore:

- »Občina ima v statutu določen obseg pristojnosti ožjih delov občine, pri tem je v interesu občine, da te pristojnosti tudi dejansko izvršujejo«.
- »Na podlagi izkušenj«.
- »Na osnovi prepričanja, da ni smotrno, da bi bili ožji deli občine pravne osebe in imeli svoj proračun«.
- »Z željo, da so ožji deli občine vključeni v vse sfere javnih zadev v občini in da kot enakopraven partner sodelujejo pri sprejemanju odločitev z organi občine, mestno upravo in organizacijami, katerih ustanovitelj je občina.
- Zaradi zadovoljevanja posebnih skupnih potreb občanov na območju posameznih naselij«.
- »Izvajanje potreb krajanov«.
- »Lokalno samoupravo čim bolj približati ljudem«.
- »Novonastala občina je avtomatično prevzela sistem pretekle organiziranosti. Sicer so se pristojnosti nekoliko zmanjšale, vendar ni bilo večjih sprememb«.
- »Zaradi zadovoljevanja potreb občanov na območju posameznih naselij«.
- »Na teh področjih so bile izkazane večje potrebe«.

Občine so se za takšen obseg pristojnosti odločile iz različnih razlogov: na podlagi izkušenj; da so ožji deli občine vključeni v vse sfere javnih zadev v občini in da so enakopraven partner pri odločanju v občini; zaradi zadovoljevanja potreb občanov posameznih ožjih delov občine; zaradi potreb, ki so se izkazale na določenih področjih itd. V eni od občin se je sistem povzel po preteklem sistemu, vendar pa glede na statute (iz prejšnjega poglavja magistrskega dela) očitno ni edina občina, ki je na tak način dodelila pristojnosti ožjim delom občin.

Na koncu smo občine še vprašali, ali menijo, da notranja členitev občine služi svojemu namenu ter jih prosili, da izpostavijo prednosti in morebitne pomanjkljivosti notranje členitve občine. Zaradi boljše preglednosti so odgovori zbrani v Tabeli 6.2.

Tabela 6.2: Prednosti in pomanjkljivosti notranje členitve občine

Ali notranja členitev služi svojemu namenu? DA/NE	PREDNOSTI	POMANJKLJIVOSTI
Da	»Ožji deli lahko dejansko	»Kdaj pa kdaj nastane

Ali notranja členitev služi svojemu namenu? DA/NE	PREDNOSTI	POMANJKLJIVOSTI
	realizirajo svoje želje in načrte«.	problem zaradi različnega tolmačenja pristojnosti ožjih delov občine«.
Da	»Boljše razumevanje problemov v lokalnih okoljih«.	»Ožji deli se zapirajo in ne sodelujejo«.
Da	»Skrb za občane, povezovanje, dogajanje, aktivno vključevanje v odločitve mestnega sveta ali župana«.	»Omejene pristojnosti, kljub temu sveti skušajo vplivati tudi na področja izven njihove pristojnosti«.
Da	»Hitrejša pretočnost informacij, hitrejše reševanje težav v posameznih naseljih, povezovanje krajanov z družabnimi, športnimi in drugimi prireditvami ...«	
Da	»Boljše poznavanje ozkega lokalnega področja in s tem povezanih problemov, neposredni kontakt s krajan in zaznavanje njihovih potreb«.	»Nedorečenost pristojnosti in omogočanje nadzora nad delom ožjih delov občine«.
Da.	»Dobro poznavanje potreb občanov«.	»Težji nadzor nad porabo proračunskih sredstev«.
Da.	»Lažje prepoznavanje osnovnih potreb občanov«.	»Pomanjkanje dobro usposobljenega kadra za pomoč ožjim delom

Ali notranja členitev služi svojemu namenu? DA/NE	PREDNOSTI	POMANJKLJIVOSTI
		občine in posledično velik pritisk na organe občinske uprave, ki je prav tako kadrovsko podhranjena«.
Da.	»Ožji deli občine so vedno bolj pomemben akter pri sooblikovanju politike razvoja komunalne infrastrukture in prostora občine. Programi, ki jih ožji deli občine izvajajo, služijo medgeneracijskemu druženju prebivalcev skupnosti in predstavljajo velik socialni kapital, ki temelji na spoznavanju in s tem krepí medsebojno solidarnost«.	
Da	»Identifikacija problemov in želja v ožjem okolju ter določanje prioritete v tem okolju«.	
Da.	»Funkcioniranje na tistih področjih, ki jih občina ne more pokrivati. Krepitev zavedanja prebivalcev, da lahko preko ožjih delov občine uspešneje uresničujejo svoje interese v lokalnem okolju«.	

Vse občine menijo, da notranja členitev občin služi svojemu namenu in večina je naštel le prednosti, nekaj pa jih je izpostavilo tudi pomanjkljivosti, ki so težji nadzor nad porabo proračunskih sredstev, nedorečenost pristojnosti, različno razumevanje pristojnosti, omejene pristojnosti, nesodelovanje s strani ožjih delov občin ter pomanjkanje usposobljenega kadra za strokovno pomoč pri delovanju ožjih delov občin in izvajanju nalog.

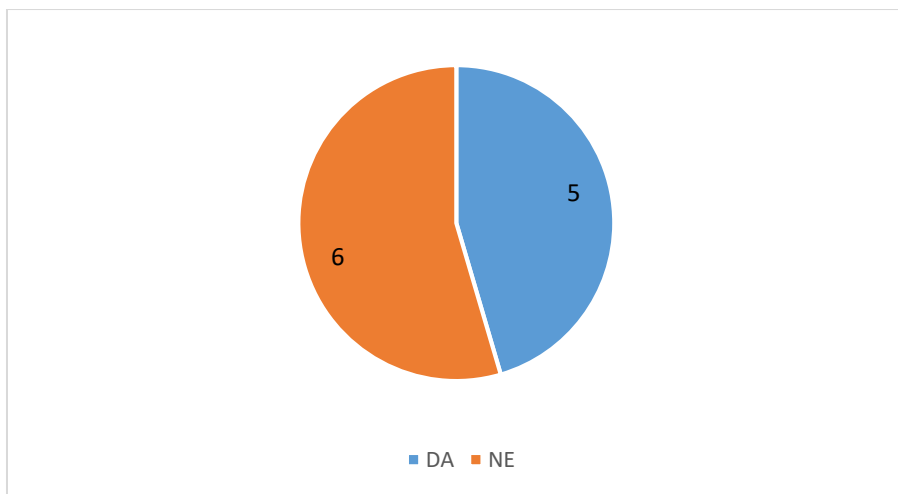
6.3 TRETJI SKLOP VPRAŠANJ

V tretjem sklopu smo občinam postavili šest trditev in jih prosili, da se glede njih opredelijo. S pomočjo Tabele 6.3 so prikazane trditve in odgovori v odstotkih (%). V nadaljevanju pa je prikazana vsaka trditev z odgovori posebej v grafikonu.

Tabela 6.3: (Ne)Strinjanje s podanimi trditvami

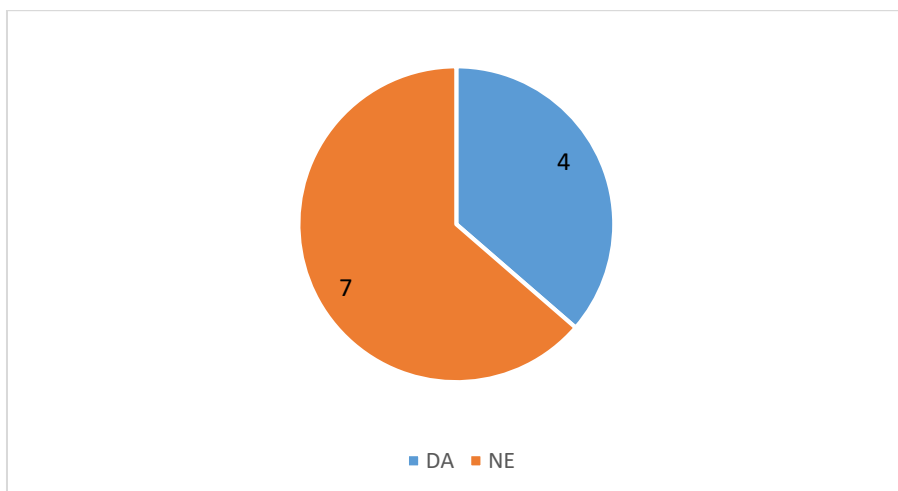
TRDITVE/ODGOVORI	DA	NE
Pristojnosti ožjih delov občin izhajajo iz finančnih sredstev.	45 %	55 %
Več finančnih sredstev bi pomenilo večjo samostojnost pri izvajanju pristojnosti in nalog ožjih delov občine.	36 %	64 %
Ožji deli občin v Sloveniji imajo premalo pristojnosti, ker jim občine namenjajo premalo finančnih sredstev.	10 %	90 %
Ožji deli občin v Sloveniji imajo premalo pristojnosti, kar je odraz neučinkovite komunikacije med sub-občinsko in občinsko ravno.	10 %	90 %
Zakon o lokalni samoupravi bi moral jasno določati ureditev ožjih delov občin in odločitev ne prepuščati občinam samim.	73 %	27 %
Zakon o lokalni samoupravi v delu, kjer predpisuje posvetovalno funkcijo ožjim delom občin, ne upošteva načela subsidiarnosti, ki pravi, da se mora odločanje o javnih zadevah izvrševati s strani oblasti, ki je državljanom najbližja.	54 %	36 %

Graf 6.3: (Ne)strinjanje s trditvijo: »Pristojnosti ožjih delov občin izhajajo iz finančnih sredstev.«

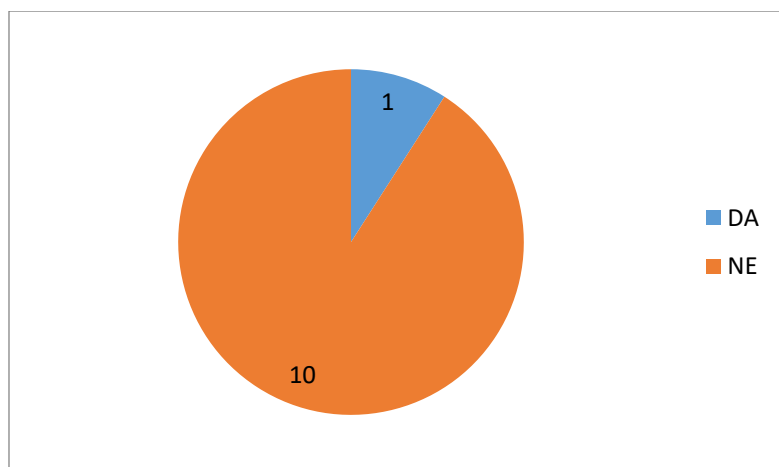
Od enajst (11) vprašanih je pet (5) mestnih občin odgovorilo pritrdilno, šest (6) pa negativno. Zaključimo lahko, da večina mestnih občin meni, da pristojnosti ožjih delov občin ne izhajajo iz finančnih sredstev.

Graf 6.4: (Ne)strinjanje s trditvijo »Več finančnih sredstev bi pomenilo večjo samostojnost pri izvajanju pristojnosti in nalog ožjih delov občine.«

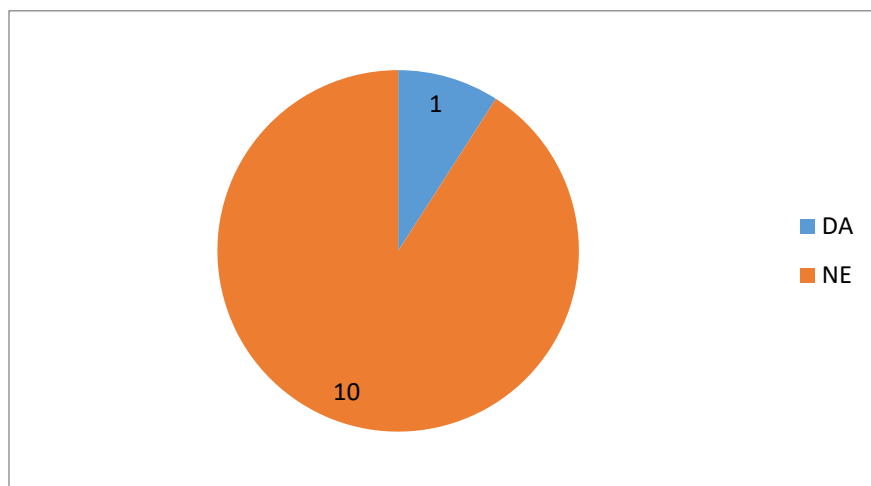
Od enajst (11) vprašanih mestnih občin so štiri (4) odgovorile pritrdilno, sedem (7) pa nikalno. Zaključimo lahko, da večina mestnih občin meni, da več finančnih sredstev ne bi pomenilo večje samostojnosti pri izvajanju pristojnosti in nalog ožjih delov občin.

Graf 6.5: (Ne)strinjanje s trditvijo: »Ožji deli občin v Sloveniji imajo premalo pristojnosti, ker jim občine namenjujejo premalo finančnih sredstev.«

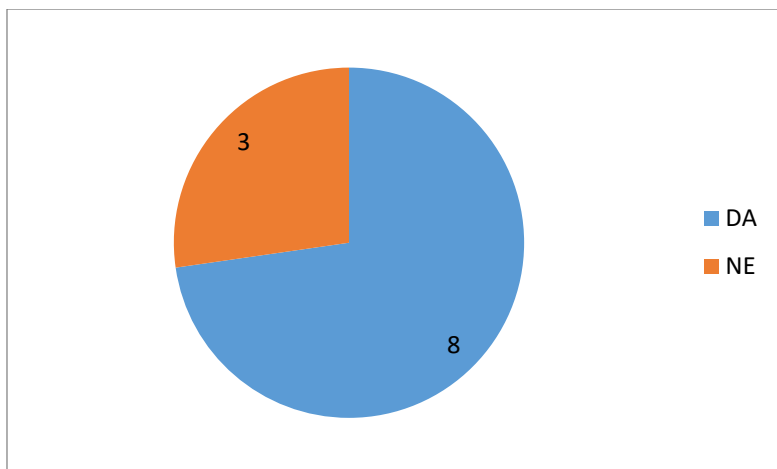
Od enajst (11) vprašanih je ena (1) mestna občina odgovorila pritrdilno, deset (10) pa se jih s trditvijo ni strinjalo. Zaključimo lahko, da pomanjkanje pristojnosti ožjih delov občin ni posledica premalo dodeljenih sredstev s strani občine.

Graf 6.6: (Ne)strinjanje s trditvijo: »Ožji deli občin v Sloveniji imajo premalo pristojnosti, kar je odraz neučinkovite komunikacije med sub-občinsko in občinsko ravno.«

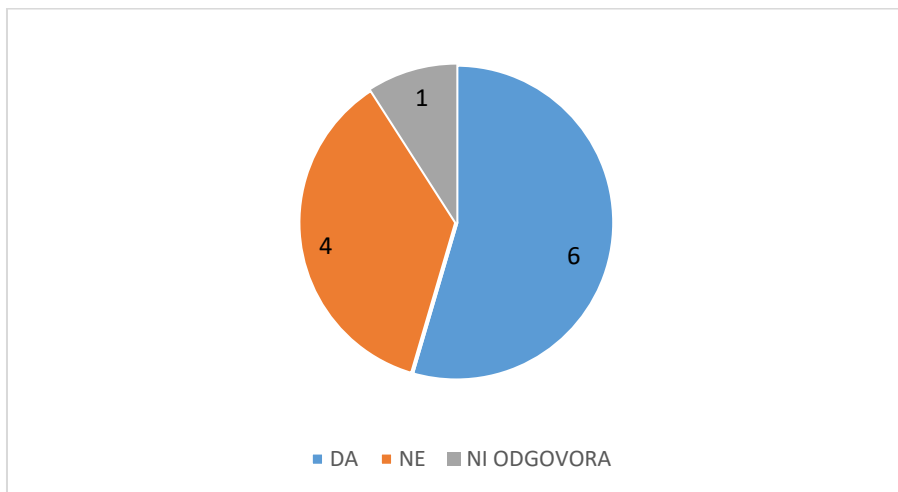
Od enajst (11) vprašanih mestnih občin je ena (1) odgovorila pritrdilno, deset (10) mestnih občin pa negativno. Zaključimo lahko, da pomanjkanje pristojnosti ožjih delov občin ni odraz neučinkovite komunikacije med sub-občinsko in občinsko ravno.

Graf 6.7: (Ne)strinjanje s trditvijo: »Zakon o lokalni samoupravi bi moral jasno določati ureditev ožjih delov občin in odločitev ne prepuščati občinam samim.«

Od enajst (11) vprašanih mestnih občin jih je osem (8) odgovorilo pritrdilno, tri (3) mestne občine pa negativno. Zaključimo lahko, da bi ZLS moral jasno določati ureditev ožjih delov občin in odločitev ne prepuščati občinam samim.

Graf 6.8: (Ne)strinjanje s trditvijo: »Zakon o lokalni samoupravi v delu, kjer predpisuje posvetovalno funkcijo ožjim delom občin, ne upošteva načela subsidiarnosti, ki pravi, da se mora odločanje o javnih zadevah izvrševati s strani oblasti, ki je državljanom najbližja.«

Od enajst (11) vprašanih mestnih občin je šest (6) mestnih občin odgovorilo pritrdilno, štiri (4) negativno, ena (1) pa ni odgovorila. Zaključimo lahko, da se občine v večini strinjajo z dano trditvijo.

6.4 ČETRTE SKLOP VPRAŠANJ

V zadnjem delu ankete pa smo želeli pridobiti mnenje občin glede trenutne zakonodaje, prednosti in slabosti trenutne zakonodaje ter poenotenja ureditve ožjih delov občin. Odgovori so bili naslednji:

- »Sedanja ureditev je še kar primerna, mogoče bi bilo treba poenotiti ureditve ožjih delov po občinah, menimo pa, da je z vidika decentralizacije boljše ne spreminjati ureditve oz. da se ožji deli občine ne ukinejo«.
- »Sedanja zakonodaja glede področja urejanja ožjih delov občin, ki dopušča odprte možnosti občinam glede ureditve, se nam zdi primerna. Takšna ureditev omogoča odločitve o prenosu nalog na ožje dele občin za področja, ki niso del gospodarskih javnih služb. Ožji deli občin ne bi smeli imeti pravne subjektivitete, ker odločitve svetov in predstojnikov ožjih delov občin niso vedno strokovne, učinkovite in v nekaterih primerih tudi nezakonite, kljub samostojnosti ožjih delov občin pa vedno subsidiarno odgovarja občina«.
- »Prav je, da vsaka občina, glede na svoje značilnosti in potrebe določi obseg nalog in pristojnosti svojega ožjega dela. Obstoječa zakonodaja daje vse možnosti soodločanja ožjim delom, vendar realizacija velikokrat zadeva politično kulturo v lokalni skupnosti«.
- »Sedanja zakonodaja na področju urejanja ožjih delov občin, ki dopušča odprte možnosti občinam glede ureditve, ni primerna. Zakonodaja bi se morala oz. bi jo bilo treba spremeniti tako, da bi se poenotila ureditev ožjih delov občin za vse občine oz. vsaj za mestne občine«.
- »Na prvo vprašanje je odgovor v enem delu ne. Predvsem je tu nedopustno, da zakon omogoča pravno subjektiviteto tudi ožjim delom občine. Tako je zmešnjava na tem področju v Sloveniji popolna. Drugi del je določanje pristojnosti ožjih delov občin. Tudi tu bi seveda morale biti te pristojnosti jasneje določene, vendar tako, da ne bi prihajalo do kolizije z drugo zakonodajo (npr. ZJF, ki nedvoumno določa, da je za izvrševanje proračuna odgovoren župan, pristojnosti za del proračuna pa so dane svetom ožjih delov občin, ki so za povrhu lahko še samostojne pravne osebe). Kaj bi bilo treba storiti, pa je predolga zgodba in se vsekakor nanaša na urejanje celotnega sistema lokalne samouprave in v tej zvezi tudi celotne državne uprave (pokrajine, občine, ožji deli občin)«.

- »Delno je primerna, občina lahko pristojnosti ožjih delov prilagaja svojim potrebam. V kolikor bi bilo določeno z zakonom, bi se občine prilagodile zakonodaji in bi bilo upravljanje ožjih delov občin enakomernejše«.
- »Zakonodaja je po našem mnenju primerna. Ožji deli občin imajo specifične želje in potrebe, ki se v večini nanašajo na komunalno infrastrukturo in kakšno igrišče, zato ne »vidijo« celotnih nalog občine in ne zmorejo celostno presojati alokacije proračunskih sredstev. Ureditev naj ostane, kot je«.
- »V naši občini sodelovanje z ožjimi deli občin poteka odlično, zato ne vidimo potrebe po spremembah. Poenotiti ureditev ožjih delov za vse občine mislimo da ni potrebno, ker ima vsaka občina neke specifične lastnosti in utečena sodelovanja. Vsi sveti ožjih delov imajo težave predvsem v tem, da opravljajo člani svetov delo prostovoljno. To sicer ne pomeni, da si želijo plačilo za delo, vendar jim zaradi tempa življenja, služb ipd. zmanjka časa za vse aktivnosti, ki jih v kraju izvajajo. Zato jim skušamo zaposleni v naši občini v čim večji meri pomagati«.
- »Ožji deli občine imajo omejeno vlogo. ZLS določa, da je najnižji nivo lokalne samouprave občina. Dopustiti bi bilo treba različne rešitve. Če ima občina 1000 prebivalcev, je vloga ožjih delov bistveno manjša, kot če jih ima 50.000. Prenos večjega števila pristojnosti na ožje dele pa lahko povzroči večanje birokratskega aparata«.
- Ne, tovrstna ureditev se nam ne zdi primerna. Po našem mnenju bi bilo čim prej treba spremeniti in na državni ravni poenotiti ureditev ožjih delov, saj so »prakse« po Sloveniji zelo različne od občine do občine. Spremembe na tem področju se po naših informacijah obetajo v začetku prihodnjega leta. Menimo, da so za cilj decentralizacije potrebni strukturni ukrepi na vseh nivojih, začeni na občinskem, regionalnem, državnem itd.«.

Na podlagi danih odgovorov lahko ugotovimo, da se mnenja glede teh vprašanj delijo. Na eni strani so občine, ki se jim zdi sedanja zakonodaja primerna, saj jim pušča odprte možnosti glede ureditve. Občine so si med seboj različne in prav je, da vsaka sama področje uredi tako, kot ji to najbolj ustreza. Na drugi strani pa so občine, ki menijo, da ureditev ni primerna, predvsem zato, ker dopušča pravno subjektiviteto ožjim delom občine, ker pristojnosti niso bolj jasno določene oziroma zato, ker bi bilo treba ureditev poenotiti.

6.5 IZSLEDKI DRUŽBOSLOVNIH INTERVJUJEV

Kot eno od raziskovalnih metod smo uporabili tudi poglobljen družboslovni intervju z namenom pridobitve strokovnega mnenja o temi, ki jo v magistrskem delu proučujemo. K sodelovanju smo povabili dr. Romana Lavtarja, vodjo Službe za lokalno samoupravo na Ministrstvu za javno upravo in mag. Andreja Čokerta, sekretarja te službe.⁴ Intervjuja sta bila izvedena osebno v prostorih Službe za lokalno samoupravo na Ministrstvu za javno upravo, Tržaška cesta 19/a, Ljubljana, in sicer 13. aprila 2016. Dobesedni prepis se nahaja med prilogami magistrskega dela.

V prvi vrsti smo želeli izvedeti, kako stroka gleda na ožje dele občin. Dr. Lavtar je poudaril, da v Sloveniji za ožje dele ustavnega koncepta ni. Z novo zakonodajo je bilo sicer vnesenih nekaj izkušenj iz preteklosti in je na začetku obstajalo prepričanje, da so ožji deli občin nekakšne »pomanjšane občine«. Vendar temu ni tako. V slovenskem modelu lokalne samouprave je občina temeljna enota lokalne samouprave. Ožji deli občin morajo v sodobnem sistemu lokalne samouprave funkcionirati kot teritorialna oblika sodelovanja prebivalcev. Na eni strani obstajajo družbene skupine, ki imajo neke svoje ožje interese. Na drugi strani pa so interesi določenih teritorijev in ta ožji del občin mi vidimo kot teritorialno obliko sodelovanja prebivalcev. Kaj je tisto, kar je specifično za neko zaokroženo teritorialno območje in zanima prebivalce.

Zanimalo nas je tudi, zakaj pravna subjektiviteta predstavlja problem. Dr. Lavtar je pojasnil, da je bilo leta 2013 v Sloveniji, od približno 1100 ožjih delov občin, 888 ožjih delov občin s pravno subjektiviteto. To na nek način pomeni, da so nekaj sami zase, vendar morajo vseeno imeti v proračunu občine svojo podpostavko, zato dr. Lavtar meni, da je to čisto nepotrebno in da predstavlja administrativno breme in strošek. Že sedaj delujejo ožji deli občin, ki nimajo pravne subjektivitete in čisto v redu funkcionirajo.

Oba sogovornika smo vprašali, ali menita, da je trenutna zakonodaja primerna, glede na to, da pušča odprte možnosti glede ureditve ožjih delov občinam samim. Oba sta odgovorila pritrdilno. Dr. Lavtar je povedal, da je eno od načel lokalne samouprave, da občine same urejajo svoje zadeve. S poenotenjem ureditve bi posegali v njihove pristojnosti. Znotraj občine se občina sama organizira. Določi se lahko kvečjemu to,

⁴ Obema sodelujočima se iskreno zahvaljujemo za pomoč.

da morajo imeti občine, večje od 5000 prebivalcev, ožje dele. Poleg tega se mu zdi bolj pomembno, da kadar občine želijo, da lahko enostavne naloge prenesejo na ožje dele in da se pri odločanju o zadevah iz sub-občinske ravni vpraša prebivalce o mnenju. Mag. Čokert meni, da je širok, pester nabor, ki je trenutno omogočen z zakonodajo, kar primeren. Povedal je, da je bil zakon na začetku bolj tog. Nato pa so ugotovili, da je na tem področju treba pustiti največjo pestrost, zato je zadeva taka, kot je in se lahko kombinira marsikaj. Kot primer je navedel, da želi Služba za lokalno samoupravo ukiniti status pravne osebe, vendar občine temu zelo nasprotujejo. To je ena od zadev, ki bi jo lahko poenotili, vendar tega ne želijo. Z njihove strani je to trenutno najbolj moteča zadeva in bi jo bilo treba urediti.

Zanimalo nas je, zakaj zakon ožjim delom občin namenja le posvetovalno funkcijo. Dr. Lavtar je povedal, da ožji deli občin niso pomanjšane občine in zato ne morejo odločati. Ustava ne predvideva, da bi občine znotraj sebe imele manjše enote, ki bi samostojno lahko odločale. Izpostavil je problem, ki lahko nastane, in sicer ko pride do konfliktov interesov, kako odločiti, kdo ima bolj prav? Voljeni občinski svet ali voljeni sub-občinski svet? Oba imata prav. S tem se žal ustvarja nek umeten konkurenčni sistem. Mag. Čokert je poudaril, da je občinski svet odločevalni organ. Meni, da bi v primeru, da bi lahko ožji deli odločali, šlo za neko vrsto prenašanja odgovornosti, mogoče je bilo to v prejšnjem sistemu, sedaj pa to ni tako.

Nato smo želeli izvedeti, ali zakon krši načelo subjektivitete, ker ožjim delom določa le posvetovalno funkcijo. Dr. Lavtar je odločno ogovoril, da ne. Upravno politično namreč sub-občinska enota sploh ne obstaja. Subsidiarnost je politično načelo, ki favorizira neko oblast, vendar gre tukaj za razmerje država–občina in ne občina–ožji del. Tudi mag. Čokert je poudaril, da gre pri načelu subsidiarnosti za odnos med oblastmi, da preneseš neko nalogo v izvajanje najnižji oblasti. Vendar pri ožjih delih občin ne govorimo o oblasti.

Na tem delu smo komentirali, da pa vendar svet ožjega dela je neke vrste oblast, ki je najbližje prebivalcem, vendar sta nas sogovornika popravila, da svet ožjega dela občine nima izvršnih pristojnosti. Dr. Lavtar je povedal, da gre za predstavniško telo, ki nima ne aparata ne izvršilnega organa. Zato sveti ožjih delov občin ne morejo samostojno odločati, ker niso občina. Položaj teh organov ni tak, da bi samostojno odločali. Deliberativna demokracija pomeni obliko participacije, torej sodelovanje.

Vendar to ne more nadomestiti legalnega, izvoljenega, aparata, ki pa je v našem primeru mestni oziroma občinski svet. Ključ demokracije ni, da sami odločajo, ampak da so vprašani, da so informirani. Ne da vsak zase nekaj odloča. Mag. Čokert je komentiral, da je tukaj nastal velik problem, saj se ožje dele občin razume narobe.

Na koncu smo želeli še izvedeti, ali bi lahko ta problem dojemanja ožjih delov občin rešili tako, da bi v zakonu predvideli drugačne oblike predstavniškega organa na sub-občinski ravni. Oba sta odgovorila, da že sedaj zakon vse to ureja in omogoča. Mag. Čokert je povedal, da je v zakonu ogromno variant, samo brati in razumeti ga je treba. Še enkrat je poudaril, da je na zadevo treba gledati kot na obliko participacije in ne kot na obliko oblasti. Dr. Lavtar pa je izpostavil, da zakon omogoča oblikovanje krajevnih oziroma četrtnih odborov, samo občine bi morale spremeniti statute. Na koncu je še poudaril, da ključ demokracije ni, da prebivalci sami odločajo, ampak da so vprašani in da so informirani.

6.6 SKLEP: VZROKI ZA RAZLIKE V PRENOSU PRISTOJNOSTI NA OŽJE DELE OBČIN

Na problematiko je treba gledati iz več zornih kotov. Začnimo na začetku. Svet Evrope je s sprejetjem MELLIS (1996) želel poenotiti ureditev lokalne samouprave, s poudarkom na spoštovanju demokratičnih načel, kar je, sploh v državah bivšega vzhodnega bloka, sprožilo val reform. Države so morale v zelo kratkem času ureditve uskladiti z zahtevami Sveta Evrope in novonastale ureditve so bile ne malo kje postavljene na krhke temelje. Tukaj je vidna ena od slabih strani decentralizacije. Tako je tudi v zelo kratkem času nastal ZLS. Na začetku je bil v delu, ki je urejal ožje dele občin, zelo tog in je vseboval nekaj praks iz preteklosti, ki so jih občine povzele v statute. Vse do danes pa je zakon doživel že nešteto novel, tudi na področju ožjih delov občin. Zaradi toliko sprememb v tako kratkem času je nastalo precej zmede. Marsikatera občina statuta še vedno nima napisanega v skladu s spremembami zakona.

Kot je bilo opisano, občine na podlagi ZLS (2007) s statuti in ponekod tudi odloki urejajo delovanje ožjih delov občin. Nihče od sodelujočih v raziskavi ne zanika, da zakon veliko zadev prepušča v odločitve občinam in da ne vsebuje konkretnjših

določil glede ureditve. Po tem lahko sklepamo, da občine dejansko lahko izberejo nešteto možnosti in variant za ureditev ožjih delov, saj so si tudi same močno različne. To je eden od vzrokov, ki pa ni slab, saj lahko občine ureditev prilagodijo svojim specifičnim potrebam, hkrati pa je to njihova ustavna pravica, da same urejajo svoje zadeve.

Eden od vzrokov je lahko tudi sama raznolikost občin, ki glede na svoje potrebe ožjim delom pripisujejo različne pristojnosti. V Sloveniji imajo mestne občine tudi veliko ruralnega območja in tako vsekakor ne bi mogli v zakonu za vse občine posplošiti, da so ožji deli četrtne skupnosti oziroma mestne četrti, kar je značilno za velika evropska mesta. Je pa prav, da obstajajo tudi druge možnosti. Mnogi ožji deli na teritorialno oddaljenih območjih opravljajo veliko javnih služb samostojno, saj je to za občino bolj smotrno.

Kot enega od vzrokov za razlike pa lahko omenimo tudi problematiko dojemanja ožjih delov občin. KS so imele v komunalnem sistemu veliko pristojnosti in v prehodu na nov sistem je marsikatera občina ureditev ožjih delov povzela po prejšnji ureditvi. Zato tudi prihaja do različnih interpretacij pomena pristojnosti in predvsem pomena ožjih delov občin v trenutnem sistemu lokalne samouprave. Zato so statuti določenih občin v neskladju z ZLS, saj ožjim delom občin pripisujejo preveč pristojnosti in delujejo kot občine v malem. Imajo svoje tekoče račune, lahko zaposlujejo uslužbence, upravljajo s svojim premoženjem itd.

Če primerjamo odgovore občin in stroke, lahko ugotovimo, da se ne strinjajo v vsem. Izpostavljamu mnenja o poenotenju določil v zakonu ter mnenja o tem, ali zakon krši načelo subsidiarnosti, ker imajo ožji deli občin le posvetovalno funkcijo. Glede poenotenja določil v zakonu se mestne občine v večini strinjajo, da bi bilo poenotenje bolj primerno, medtem ko stroka temu nasprotuje. Stroka meni, da bi s tem posegali v ustavno pravico občin, ki pravi, da občine same urejajo svoje zadeve. Poleg tega bi bilo nemogoče tako poenotiti določila, da bi bilo dobro za vse občine. Stroka je tako izpostavila problematiko pravne subjektivitete, katero želijo črtati iz zakona, vendar določene občine temu nasprotujejo, saj njihova ureditev ožjih delov to potrebuje zaradi izvajanja določenih nalog, ki jih je nanje prenesla občina (komunala, pokopališča, urejanje cest itd.). Nadalje pa je večina občin odgovorila, da zakon krši načelo subsidiarnosti, ker ožjim delom občin predpisuje samo posvetovalno funkcijo.

Stroka je pojasnila, da temu ni tako, saj ožji deli občin ne predstavljajo obliko oblasti, ampak obliko participacije prebivalcev. Tako je oblast, ki je najbližja prebivalcem, občinski svet. Iz tega je razvidno, da večina občin še vedno obravnava ožje dele občin kot v preteklem sistemu, ko so KS predstavljale temeljno obliko lokalne samouprave; na drugi strani pa stroka opozarja, da ožjih delov občine ne smemo obravnavati kot »pomanjšane občine«, saj le-te niso ustavna kategorija.

7 ZAKLJUČEK

Lepota študije primera je v tem, da ti da možnost pridobiti globlji vpogled v problematiko. Ko smo začeli s proučevanjem, smo na problematiko gledali precej ozko, raziskava pa nam je dala širino in ugotovili smo, da je na problematiko treba gledati iz več zornih kotov, saj je prisotnih več igralcev in vsi imajo na nek način prav. Posploševanje in enačenje bi bilo nekorektno. V raziskavo smo zajeli enajst mestnih občin v Sloveniji in že samo s primerjalno študijo občinskih aktov, ki urejajo delovanje in financiranje ožjih delov občin, smo ugotovili precej razlik. Mnenje o tej tematiki pa smo želeli pridobiti tudi s strani občin samih ter stroke, zato smo izvedli še anketo ter intervjuja z dr. Lavtarjem in mag. Čokertom. V izvedeni raziskavi se je izkazalo, da se občine in stroka ne strinjajo v vsem, kar seveda predstavlja precejšnja težavo v ureditvi celotnega sistema.

Na začetku naloge smo si zastavili dve glavni vprašanji, in sicer zakaj prihaja do razlik v ureditvi ožjih delov občin ter zakaj prihaja do razlik v prenosu pristojnosti na ožje dele občin. V pomoč smo postavili tudi dve hipotezi, od katerih lahko potrdimo samo eno, argumenti pa so predstavljeni v nadaljevanju.

Prva hipoteza se je glasila: **»Do razlik v ureditvi ožjih delov občin prihaja zaradi Zakona o lokalni samoupravi, ki ureditve ne predpisuje, ampak jo prepušča v ureditev občinam z občinskimi akti.«** S pomočjo zbranih podatkov lahko hipotezo potrdimo. Ker so možnosti odprte, imajo občine različno urejene ožje dele, od samih oblik do pristojnosti in nalog, ki jih prenesejo na ožje dele. Ta trditev je imela sicer na začetku negativen prizvok, vendar sedaj lahko rečemo, da temu ni tako. Prav je, da zakon občinam pušča odprte možnosti glede ureditve ožjih delov. V prvi vrsti je to ustavna pravica občin, da svoje zadeve urejajo same, brez vmešavanja države. Kot drugo pa so si že občine same zelo različne in imajo seveda tudi različne probleme in potrebe. Zato je v bistvu idealno, da lahko same določijo, kaj je zanje najbolje. Vendar pa je v anketi kar 73 % mestnih občin odgovorilo, da pa bi vendar zakon moral jasno določati ureditev in tega ne prepuščati njim samim. Zakaj je mnenje občin takšno, ni jasno. Lahko samo ugibamo, da mogoče zato, ker bi bilo potem iz vidika občin veliko lažje odgovarjati na očitke, zakaj imajo ožje dele občin tako urejene. Zaradi zakona. Stroka pa meni, da to absolutno ne bi bilo prav, saj bi s tem

posegali v pristojnosti občine, hkrati pa bi bilo nemogoče ureditev tako poenotiti, da bi bila ustrezna za vse občine.

Druga trditev se je glasila: »**Občine ne prenesejo na sub-občinsko raven vseh pristojnosti in nalog:**

- 1. ker bi zato morale ožjim delom občin zagotoviti določena finančna sredstva in**
- 2. ker bi zato morale ožjim delom občin zagotoviti podporo oziroma pomoč strokovne službe.«**

Prvega dela trditve ne moremo ne potrditi in ne zavrniti. Trditev je bila postavljena na podlagi teorije. Že sami pravni akti od MELLIS dalje pravijo, da je decentraliziranim enotam treba zagotoviti zadostna finančna sredstva za opravljanje nalog, ki se jim določijo. Na trditev, ki smo jo postavili v anketi, da pristojnosti ožjih delov občin izhajajo iz finančnih sredstev, je 55 % mestnih občin trditev zanikalo. Ker je le majhen odstotek prevesil večino odgovorov v negativno, je težko posploševati. Občine svojim ožjim delom namenjajo od 0,186 % do 8 % sredstev na ravni celotnega proračuna. Razlike nastajajo, ker imajo občine seveda različno visoke zneske proračunov in tudi zaradi različnih pristojnosti, ki jih imajo ožji deli občin. Tukaj bi lahko zaključili, da več pristojnosti pomeni več sredstev. Vendar pa imajo ožji deli, ki imajo več nalog in tudi naloge, ki jih samostojno opravljajo, tudi svoje prihodke od dejavnosti oziroma storitev, s pomočjo katerih se financirajo.

Dругega dela trditve ne moremo potrditi. Občine namreč že sedaj nudijo podporo strokovnih služb mestne uprave, nekatere pa imajo celo zaposlene uslužbence, od enega ali več, ki opravljajo dela izključno kot strokovna podpora ožjim delom občin. V določenih občinah celo v obliki posebnega organa mestne uprave, ki je pristojen za lokalno samoupravo. V anketi je le ena mestna občina komentirala, da zaradi omejenih finančnih sredstev in kadrovskih potencialov ni omogočeno kakovostno nudenje strokovne podpore ožjim delom občine. V določenih ožjih delih pa obstaja celo možnost, da lahko ožji deli sami zaposlijo uslužbence.

Z raziskavo pa smo, po vsej verjetnosti, odkrili glavni vzrok problematike pristojnosti ožjih delov občin. Gre namreč za to, da se pomen ožjih delov občin dojema napačno. Z vidika ZLS in stroke na ožje dele občin ne smemo gledati kot na neko obliko

oblasti, ampak kot na obliko participacije prebivalcev. Na prehodu iz prejšnjega sistema ni bilo dovolj jasno načrtano, kakšen pomen naj bi imeli ožji deli in obstajalo je prepričanje, da bodo obdržali podobne, če ne celo iste pristojnosti kot krajevne skupnosti komunalnega sistema. Čeprav je v anketi večina mestnih občin odgovorila, da je bil namen notranje členitve ravno omogočanje participacije občanov. Vendar pa se pojavljajo dvomi o pomenu in namenu ožjih delov, če ti nimajo dovolj pristojnosti in ne morejo odločati o zadevah na lokalni ravni. Ukinitev ožjih delov občin nikakor ni rešitev. Dejansko predstavljajo pomembno obliko participacije prebivalcev pri odločanju o lokalnih zadevah. Sistem je namreč dobro zastavljen, za realizacijo pa je potrebna politična kultura v lokalni skupnosti. Treba pa bi bilo razmisliti o tem, da bi mnenja, predlogi, pobude itd. ožjih delov občin dobili neko težo v odločanju o zadevah na lokalni ravni s strani občinskih svetov in mestnih uprav. Seveda pa bi bilo treba vsem ključnim akterjem pojasniti, kakšen je pomen ožjih delov občin v sistemu lokalne samouprave, nato pa delovati tako, da bi njihov namen dobil smisel v polnosti.

8 LITERATURA

1. Bäck, Henry, Folke Johansson in Helge Larsen. 2000. Local government in Nordic Big Cities. V *Urban Democracy*, ur. Oskar Gabriel, Vincent Hoffman-Martinot in Hank Savitch, 31–72. Opladen: Laske + Budrich.
2. Bäck, Henry, Gunnar Gjelstrup, Marit Helgesen, Folke Johansson in Jan Erling Klausen. 2005. *Urban Political Decentralization – Six Scandinavian Cities*. Wiesbaden: VS Verlag für Socialwissenschaften.
3. Bačlija, Irena in Miro Haček. 2004. *Četrtna skupnosti kot nova kvaliteta v politični participaciji? Primer Mestne občine Ljubljana*. Dostopno prek: http://www.lex-localis.info/files/5cbcf160-7156-4f48-9c02-10c9eac29eb3/632898838805625000_2004_03_04.pdf (10. december 2015).
4. Brezovnik, Boštjan. 2008. *Decentralizacija v teoriji in praksi*. Dostopno prek: http://www.lex-localis.info/files/14573914-cb5f-4c22-8bc1-280c0a26bee9/633415636460000000_lex%20localis_1-2008_pp.%2087-103,%20brezovnik.pdf (20. november 2015).
5. Brezovšek, Marjan. 2005. Pojemovno-teoretični okvir razvoja lokalne demokracije. V *Lokalna demokracija II: Uresničevanje lokalne samouprave v Sloveniji*, ur. Marjan Brezovšek in Miro Haček, 5–24. Ljubljana: FDV.
6. Brezovšek, Marjan in Miro Haček. 2005. Krajevna samouprava v Sloveniji. V *Lokalna demokracija II: Uresničevanje lokalne samouprave v Sloveniji*, ur. Marjan Brezovšek in Miro Haček, 177–202. Ljubljana: FDV.
7. Brezovšek, Marjan in Simona Kukovič. 2012. *Organizacija lokalne oblasti v Sloveniji*. Ljubljana: FDV.
8. Brezovšek, Marjan in Simona Kukovič. 2012. Demokracija in participacija na lokalni ravni (konceptualni vidik). V *Lokalna demokracija 4, Aktualni problemi slovenske lokalne samouprave*, ur. Irena Bačlija, 19–37. Maribor: Inštitut za lokalno samoupravo in javna naročila.
9. Brezovšek, Marjan in Simona Kukovič. 2013. Koncept lokalne demokracije, lokalno vladovanje in lokalna demokratična oblast v Sloveniji. V *Koncept in prakse lokalnega vladovanja*, ur. Irena Bačlija, 27–62. Zagreb in Ljubljana: Friedrich Erbert Stiftung in FDV.

10. Burns, Danny, Robin Hambleton in Paul Hoggett. 1994. *The Politics of Decentralization: Revitalising Local Democracy*. Houndmills, Basingstoke, Hampshire in London: The Macmillan Press.
11. De Vries, S. Michael. 2014. Decentralization and Living Conditions in the EU. V *Centralization Decentralization Debate Revisited*, ur. Korel Göymen in Onur Sazak, 72–96. Dostopno prek: http://ipc.sabanciuniv.edu/en/wp-content/uploads/2014/06/IPC_2014_FINAL_4_DIGITAL2.pdf (03. marec 2016).
12. E-učbeniki. 2016. *Občine in kataster*. Dostopno prek: http://eucbeniki.sio.si/admin/documents/learning_unit/2614/geo9-3-1_1448278145/index6.html (30. marec 2016).
13. Franke, Thomas in Rolf Peter Löhr. 2001. *Neighbourhood Management: A Key Instrument in Integrative Urban District Development*. Berlin: Deutsches Institut für Urbanistik.
14. Grafenauer, Božo. 2000. *Lokalna samouprava na Slovenskem: teritorialno-organizacijske strukture*. Maribor: Pravna fakulteta.
15. Haček, Miro, Marjan Brezovšek in Irena Bačlija. 2008. *Upravljaljska sposobnost in koalicijsko povezovanje v Slovenskih občinah*. Ljubljana: FDV.
16. Haček, Miro in Anja Grabner. 2013. Local sub-decentralization and sub-municipal divisions in Slovenia. *Croatian and comparative public administration* 13 (1): 213–230.
17. Hambleton, Robin in Paul Hoggett. 1990. *Beyond Excellence: Local Government in the 1990s*. Working Paper 85. Bristol: School for Advanced Urban Studies, University of Bristol.
18. Kaučič, Igor in Franc Grad. 2003. *Ustavna ureditev Slovenije*. Ljubljana: GC Založba.
19. Kukovič, Simona. 2009. Naloge in pristojnosti pokrajin: decentralizacija ali dekoncentracija? V *Lokalna demokracija III: Ob petnajsti obletnici ponovne uvedbe lokalne samouprave v Republiki Sloveniji*, ur. Miro Haček, 139–155. Ljubljana: FDV.
20. Lavtar, Roman. 2007. *Sodelovanje prebivalcev v Slovenskih občinah: participacija prebivalcev pri odločanju o javnih zadevah na lokalni ravni v Sloveniji*. Maribor: Inštitut za lokalno samoupravo in javna naročila.

21. Lex localis. 2015. *Statutarna ureditev občine*. Dostopno prek: <http://www.lex-localis.info/TabView/VsebinaTabs.aspx?SectionID=a79aff9b-5e43-48ac-a23f-8c4cbd141761> (04. december 2015).
22. Lowndes, Vivien in Helen Sullivan. 2008. How Low Can you Go? Rationales and Challenges for Neighbourhood Governance. *Public Administration* 86 (1): 53–74.
23. Milunovič, Vilma. 2009. Pregled sistema financiranja občin v zadnjem desetletju. V *Lokalna demokracija III: Ob petnajsti obletnici ponovne uvedbe lokalne samouprave v Republiki Sloveniji*, ur. Miro Haček, 173–195. Ljubljana: FDV.
24. Nemeč, Juraj in Lenka Matejova. 2014. Decentralisation: Pros and Cons (theory and empirical evidence). V *Centralization Decentralization Debate Revisited*, ur. Göymen, Korel in Onur Sazak, 97–118. Dostopno prek: http://ipc.sabanciuniv.edu/en/wpcontent/uploads/2014/06/IPC_2014_FINAL_4_DIGITAL2.pdf (03. marec 2016).
25. *Odlok o financiranju četrtih skupnosti v Mestni občini Ljubljana*. 2007. Dostopno prek: <https://www.uradni-list.si/1/content?id=82542> (06. marec 2016).
26. *Odlok o krajevnih skupnostih in mestnih četrtih v Mestni občini Velenje*. 2008. Velenje: interno gradivo.
27. *Odlok o krajevnih skupnostih v Mestni občini Nova Gorica*. 2013. Dostopno prek: <https://www.uradni-list.si/1/content?id=113642> (10. marec 2016).
28. *Odlok o mestnih četrtih in krajevnih skupnostih*. 1996; 2000. Dostopno prek: <http://mb.zadruga.si:81/mestna-obcina/mestne-cetrsti-in-krajeвне-skupnosti/> (09. marec 2016).
29. *Odlok o nalogah ter kriterijih in merilih za financiranje delovanja in nalog krajevnih skupnosti in mestnih četrti Mestne občine Murska Sobota*. 2013. Dostopno prek: <https://www.uradni-list.si/1/content?id=112981> (15. marec 2016).
30. *Odlok o organizaciji in financiranju krajevnih skupnosti in mestnih četrti v Mestni občini Celje*. 2013. Dostopno prek: <https://www.uradni-list.si/1/content?id=116051> (15. marec 2016).
31. Ostaaijen, Julien van, Alberto Gianoli in Andrew Coulson. 2012. The Added Value of Intra-municipal Decentralization: Comparing Bologna, Rotterdam and

- Birmingham. V *Renewal in European Local Democracies*, ur. Schaap, L. In Daemen, H., 145–163. VS Verlag für Sozialwissenschaften. Springer Fachmedien Wiesbaden.
32. Phillips, Anne. 1996. Why does local democracy matter? V *Local democracy and Local government*, ur. Pratchett, L. In Wilson, D., 38–61. MacMillan: Basingstoke.
33. Pratchett, Lawrence. 2001. *Towards a Separation of Local Autonomy and Local Democracy*. Dostopno prek: <https://ecpr.eu/Filestore/PaperProposal/ac274d88-9011-471b-a03a-2f9c9e842d39.pdf> (15. december 2015).
34. *Pravilnik o financiranju krajevnih skupnosti in mestnih četrti v Mestni občini Velenje*. 2009. Velenje: interno gradivo.
35. Rožen, Tomaž in Miro Haček. 2014. *Merjenje upravljaljske sposobnosti lokalnih samoupravnih skupnosti: primer slovenskih občin*. Ljubljana: FDV.
36. *Statut Mestne občine Celje*. 2013. Dostopno prek: <https://uradni-list.si/1/content?id=115537> (04. januar 2016).
37. *Statut Mestne občine Koper*. 2000. Dostopno prek: <http://www.koper.si/index.php?page=documents&item=71> (04. januar 2016).
38. *Statut Mestne občine Kranj*. 2007. Dostopno prek: http://www.kranj.si/KRANJ_SI,,mestna_obcina,statut.htm (04. januar 2016).
39. *Statut Mestne občine Ljubljana*. 2016. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlurid=20160966> (05. april 2016).
40. *Statut Mestne občine Maribor*. 2011. Dostopno prek: <http://www.maribor.si/dokument.aspx?id=15314> (05. januar 2016).
41. *Statut Mestne občine Murska Sobota*. 2007. Dostopno prek: <https://www.uradni-list.si/1/content?id=79037> (04. januar 2016).
42. *Statut Mestne občine Nova Gorica*. 2012. Dostopno prek: <https://www.uradni-list.si/1/content?id=107540> (05. januar 2016).
43. *Statut Mestne občine Novo mesto*. 2012. Dostopno prek: <https://www.uradni-list.si/1/content?id=111720> (05. januar 2016).
44. *Statut Mestne občine Ptuj*. 2007. Dostopno prek: http://www.ptuj.si/_pdf/statut_mop.pdf (05. januar 2016).
45. *Statut Mestne občine Slovenj Gradec*. 2008. Dostopno prek: <https://www.uradni-list.si/1/content?id=86444> (05. januar 2016).

46. *Statut Mestne občine Velenje*. 2006. Dostopno prek: <http://www.velenje.si/files/default/uprava/dokumenti/statut-poslovnik-2010-neuradno-precisceno.pdf> (05. januar 2016).
47. *Strategija razvoja lokalne samouprave v Republiki Sloveniji. Gradivo za javno razpravo*. 2015. Dostopno prek: http://www.mju.gov.si/fileadmin/mju.gov.si/pageuploads/JAVNA_UPRAVA/BESIDILO-javna_razprava_25_11_2105.pdf (05. marec 2016)
48. Swianiewicz, Pawel. 2014. Intra-municipal Units in Urban Political Systems in Poland: Vicious Roundabout of Marginalization or Dead-End Street? *NISPACEE Journal of Public Administration and Policy* 7 (2): 173–198.
49. Šmidovnik, Janez. 1994. *Občina – temeljna samoupravna lokalna skupnost*. dLib.si. Dostopno prek: www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:doc-CMROMFFJ/83e7f1d6.../PDF (23. november 2015).
50. Šmidovnik, Janez. 1995. *Lokalna samouprava*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
51. Uradni list Republike Slovenije. 2013. *Zakon o lokalni samoupravi (ZLS): neuradno prečiščeno besedilo*. Ljubljana: Narodna in univerzitetna knjižnica.
52. *Ustava Republike Slovenije*. Ur. I. RS 33/1991. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/content?id=61579&part=u&highlight=ustava+republike+slovenije#!/Ustava-Republike-Slovenije> (22. marec 2016).
53. Virant, Gregor. 1996. Ožji del občine – organizacijski ukrep, ne pa občina v občini. V *Zbornik referatov: III. Srečanje upravnih delavcev Slovenije, Portorož 1996*, ur. Darinka Marguč, 155–165. Ljubljana: Visoka upravna šola.
54. Virant, Gregor. 2002. *Pravna ureditev javne uprave*. Ljubljana: Fakulteta za upravo.
55. Vlaj, Stane. 1998. *Lokalna samouprava: občine in pokrajine*. Ljubljana: FDV.
56. Vlaj, Stane. 2001. *Lokalna samouprava: s poudarkom na načelu subsidiarnosti*. Ljubljana: Visoka upravna šola.
57. Vlaj, Stane. 2005. Lokalna samouprava v Sloveniji: centralizem ali decentralizacija. V *Lokalna demokracija II: Uresničevanje lokalne samouprave v Sloveniji*, ur. Marjan Brezovšek in Miro Haček, 25–42. Ljubljana: FDV.
58. Vlaj, Stane. 2006. *Lokalna samouprava: teorija in praksa*. Ljubljana: Fakulteta za upravo.

59. World Bank. 2016. *What is Decentralization?* Dostopno prek: http://www.ciesin.org/decentralization/English/General/Different_forms.html (01. marec 2016).
60. *Zakon o javnem naročanju (ZJN-3)*. Ur. l. 91/15 (30.11.2015).
61. *Zakon o lokalni samoupravi (ZLS)*. Ur. l. RS 72/1993 (31. december 1993).
62. *Zakon o lokalni samoupravi (ZLS-UPB2)*. Ur. l. RS 94/2007 (16. oktober 2007).
63. *Zakon o ratifikaciji Evropske listine lokalne samouprave (MELLS)*. Ur. l. RS 57/1996. Dostopno prek: <https://www.uradni-list.si/1/content?id=8856> (15. november 2015).

PRILOGE

PRILOGA A

Vzorec anketnega vprašalnika

MAGISTRSKO DELO

PROBLEMATIKA PRISTOJNOSTI OŽJIH DELOV OBČIN V SLOVENIJI

1. Prosim, odgovorite.

1.1 Ali so v vaši občini ustanovljeni sveti ožjih delov občine?

DA NE

→ Če DA; glede na dane pristojnosti, kako ocenjujete njihovo delo?

1.2 Ali so v vaši občini namesto svetov ustanovljeni krajevni oziroma četrtni odbori?

DA NE

→ Če DA; kako ocenjujete delo teh odborov?

1.3 Ali mestni svet pred sprejemom odločitve, ki se nanaša na posamezni ožji del občine, pridobi mnenje sveta oz. odbora tega ožjega dela občine?

DA NE

→ Prosimo, pojasnite, kako velik vpliv imajo člani svetov oz. odbori ožjih delov vaše občine na odločanje o zadevah, ki se tičejo sub-občinske ravni?

→ Kako v splošnem ocenjujete delo mestnega sveta v zvezi s sprejemanjem pobud, predlogov, mnenj itd. s strani članov svetov ožjih delov vaše občine oz. odborov?

1.4 Ali ožjim delom občine za izvajanje njihovih pristojnosti in nalog ...

... v proračunu namenjate finančna sredstva?	NE	DA	Če DA, v kolikšnem obsegu (v odstotkih proračuna)?
... nudite podporo strokovne službe občine?	NE	DA	Prosimo, na kratko pokomentirajte odgovor:
... nudite strokovno pomoč pri oblikovanju predlogov, pobud, mnenj itd.?	NE	DA	Prosimo, na kratko pokomentirajte odgovor:

2. Prosimo, na kratko opišite:

→ Kakšen je bil namen notranje členitve vaše občine?

→ Zakaj se je vaša občina odločila za takšen obseg pristojnosti in nalog za ožje dele občine?

→ Ali menite, da notranja členitev vaše občine služi svojemu namenu? Prosim, izpostavite prednosti in pomanjkljivosti.

--

3. Ali se strinjate z naslednjimi trditvami?

Pristojnosti ožjih delov občin izhajajo iz finančnih sredstev.	DA	NE
Več finančnih sredstev bi pomenilo večjo samostojnost pri izvajanju pristojnosti in nalog ožjih delov občine.	DA	NE
Ožji deli občin v Sloveniji imajo premalo pristojnosti, ker občine namenjajo premalo finančnih sredstev ožjim delom občin.	DA	NE
Ožji deli občin v Sloveniji imajo premalo pristojnosti, kar je odraz neučinkovite komunikacije med sub-občinsko in občinsko ravno?	DA	NE
Zakon o lokalni samoupravi bi moral jasno določati ureditev ožjih delov občin in odločitev ne prepuščati občinam samim.	DA	NE
Zakon o lokalni samoupravi v delu, kjer predpisuje posvetovalno funkcijo ožjim delom občin ne upošteva načela subsidiarnosti, ki pravi, da se mora odločanje o javnih zadevah izvrševati s strani oblasti, ki je državljanom najbližja?	DA	NE

4. Ali menite, da je sedanja zakonodaja glede področja urejanja ožjih delov občin, ki dopušča odprte možnosti občinam glede ureditve, primerna? Kje vidite prednosti oz. pomanjkljivosti takšne ureditve? Bi bilo po vašem mnenju treba spremeniti in poenotiti ureditev ožjih delov za vse občine? Kaj bi bilo z vidika uspešne decentralizacije treba spremeniti (če sploh kaj)?

PRILOGA B

Intervju z dr. Romanom Lavtarjem, vodjo Službe za lokalno samoupravo na Ministrstvu za javno upravo

Kaj so ožji deli občin v sistemu lokalne samouprave?

Ustavnega koncepta ni. Z novo zakonodajo, ob reformi lokalne samouprave, smo potegnili nekaj teh izkušenj iz preteklega režima. Zato je bilo dolgo časa slutiti, kot da so ožji deli občin neke vrste »pomanjšane občine«. Kar je seveda narobe. V slovenskem modelu lokalne samouprave, v ustavnem konceptu, je občina temeljna enota lokalne samouprave.

Ožji deli občin so na začetku imeli nekaj nalog, kjer so bili kot izvajalci teh nalog. Govorim o primeru, ko ne samo, da imam pooblastilo, ampak tudi storim nekaj, kot npr. pogrebne storitve, upravljanje z vaškimi vodovodi itd., kar je iz današnjega vidika čisto mimo, glede na zakonodajo o zdravju in varstvu voda itd. Izvajalska vsebina ožjih delov občine se tako prazni, saj gre za zelo specializirane naloge, ki jih prebivalci sami ne morejo opravljati.

Zaključek tega je, da ožji deli občin funkcionirajo oziroma morajo funkcionirati v sodobnem sistemu lokalne samouprave kot teritorialna oblika sodelovanja prebivalcev.

Kaj pa ožji deli občin kot oblika participacije?

Participacija je mnogoteri. Na eni strani obstajajo formalne oblike, kot so referendumi, volitve Na drugi strani pa imamo veliko sodobnih oblik participacije – pravimo, da je obdobje deliberativne demokracije, kjer se veliko pogovarjamo o tem, kako konkretne oblasti nekaj izpeljejo, kaj bodo storile v prihodnje ... Volivci želijo biti obveščeni tudi vmes med mandatom in imeti pravico se izjasniti o določenih družbenih problemih.

Na eni strani so družbene skupine: ženske, mladi, starejši, nevladne organizacije, gasilci – družbene skupine, ki imajo neke svoje ožje interese. Na drugi strani pa so interesi določenih teritorijev in ta ožji del občin mi vidimo kot teritorialno obliko sodelovanja prebivalcev. Kaj je tisto, kar je specifično za neko zaokroženo teritorialno območje in zanima prebivalce.

V čem vidite težave pravne subjektivitete ožjih delov občin?

V preteklosti (iz tega izvira tudi današnje stanje, da imajo nekateri ožji deli občin pravno subjektiviteto) so ožji deli občin imeli status samostojne osebe javnega prava. Iz tega stanja gre še ena posledica, in sicer da so v določenem obdobju olastninjenja dobili lastninsko pravico za stvari, ki bi morale biti občinske. Občina tako brez odločitve sveta ožjega dela občine s to nepremičnino nima kaj početi. To sedaj otežuje zadeve, saj imamo dva upravljalca lastnine, ki je občinska.

V Sloveniji je bilo leta 2013 približno 1100 ožjih delov občin, od tega je bilo 888 ožjih delov občin oseb javnega prava – malih firmic, ki morajo letno poročati Ajpesu, ki morajo imeti lastno računovodstvo itd. Kot da so nekaj sami zase, vendar morajo vseeno imeti v proračunu občine svojo podpostavko, zato je to čisto brez zveze. To predstavlja administrativno breme in strošek ali lahko tudi obvod za neko skrivanje, če hočete. To administrativno oviro bi bilo treba odpraviti. Nekateri predstavniki občin pa temu močno nasprotujejo.

Mogoče temu bolj nasprotujejo predstavniki ožjih delov občin, saj je bojijo, da bodo izgubili še eno pristojnost.

Ta trditev je prazna, saj že sedaj delujejo ožji deli občin, ki nimajo pravne subjektivitete in čisto v redu funkcionirajo.

Še ena težava: občine bi morale biti edini delodajalec. Še vedno imamo nekaj primerov, kjer so v ožjih delih občine zaposleni ljudje s strani sveta ožjega dela občine. Ampak za tako stanje ni odgovorna država, ampak občine.

Ali je trenutna ureditev, ko zakon pušča odprte možnosti občinam glede ureditve ožjih delov in pristojnosti, primerna?

To je eno od načel lokalne samouprave, da občine same urejajo take zadeve. S tem bi posegali v njihove pristojnosti. Znotraj občine se občina sama organizira. Mi lahko kvečjemu rečemo, da občine, večje od 5000 prebivalcev, morajo imeti ožje dele.

Javne službe se izvajajo na podlagi aktov, sprejetih na podlagi občinskih svetov, ne svetov ožjih delov občin. Bolj pomembno je, da kadar občine želijo, da lahko enostavne naloge prenesejo na ožje dele in da se pri odločanju o zadevah iz sub-občinske ravni vpraša prebivalce, kaj menijo. To je bolj pomembno kot pa izvajanje

neke pogrebne službe. Občina pa se mora seveda sama odločiti, kaj je za njo najboljše.

Občine so mnenja, da bi morali sistem poenotiti.

Ampak, saj zakon je zadosti obširen in nakazuje, katere vsebine ... kot neka programska določba. Kako in kaj pa mora občina sama odločiti. Ožji del občine ni ustavna kategorija in ga ne moremo tako urediti.

Zakaj samo posvetovalna funkcija ožjim delom občin?

Ker niso pomanjšane občine. Ustava ne predvideva, da bi občine znotraj sebe imele manjše enote, ki bi samostojno lahko odločale.

Imamo pa svete ožjih delov občin, ki so bili izvoljeni s strani občanov in čutijo kot da bi morali imeti neko moč odločanja.

Če jim je natančno razloženo, zakaj in kakšno vlogo imajo, ne bi smelo biti problemov. To je odsev prejšnjega sistema, ko je krajevna skupnost bila temeljna enota lokalne samouprave. Sedaj pa temu ni tako.

Ko pride do konfliktov interesov, kdo ima bolj prav? Voljeni občinski svet ali voljeni sub-občinski svet? Oba imata prav. S tem se žal ustvarja nek umeten konkurenčni sistem. Brez potrebe. Občina je vse, ožji del je nič – iz ustavnega vidika.

Volitve v svete ožjih delov občin so tudi velik problem iz finančnega in organizacijskega vidika. Sistem je čisto prezapleten in čedalje večkrat se zgodi, da ožji deli občin nimajo izvoljenih svetov, ker ni primernih ali dovolj kandidatov. Zato razmišljamo o poenostavitvi postopkov oblikovanja organov v ožjih delih občine.

Ali zakon krši načelo subsidiarnosti, ker ne odloča oblast, ki je najbližje prebivalcem – s tem mislimo svete ožjih delov občin?

Ne. Upravno politično ta enota ne obstaja. Subsidiarnost je test, s katerim se določa, komu pripada oziroma kdo naj bi najbolj učinkovito, poceni in kakovostno opravljal neko storitev za prebivalce. Ta test se opravlja za oblasti. Subsidiarnost je politično načelo, ki favorizira neko oblast. Gre za razmerje država–občina in ne občina–ožji del. Gre za razmerja med oblastmi.

Pa vendar svet ožjega dela občine je neke vrste oblast, tista ki je najbližje prebivalcem.

Nima izvršnih pristojnosti. Predstavniško telo je to. Nima nič, ne aparata ne izvršilnega organa. Nič nima. Občina ima vse. V primeru večjih mest, kot je npr. Berlin, imajo neke vrste pomanjšane občine. Imajo tudi sredstva, zagotovljena za določene storitve za prebivalce, tam je to drugače. V Sloveniji takega sistema ni.

Zakaj pa potem so ožji deli občin?

Participacija prebivalcev.

Ljudje imajo občutek, da preko teh organov, ki so v ožjih delih občin, nimajo možnosti vključevati se v sprejemanje nekih odločitev. Bi bila potem boljša neposredna participacija?

Ta trditev je točna. Na ta očitek je treba odgovoriti pritrdilno. Ne morejo samostojno odločati, ker niso občina. Položaj teh organov ni tak, da bi samostojno odločali. Deliberativna demokracija pomeni obliko participacije torej sodelovanje. Vendar to ne more nadomestiti legalnega, izvoljenega aparata, ki pa je v našem primeru mestni oziroma občinski svet.

Primer: občine, kjer so s statuti določili, da ima župan posvetovalno telo, da se sestaja s predsedniki svetov ožjih delov, zato da se vse prihodnje rešitve »skomunicira«, še preden pridejo na občinski svet. To je sodelovanje, ne pa odločanje. To se ne sme zmešati. Jaz verjamem, da bi radi sami odločali. Zato so pa nastajale manjše občine.

Ljudje pozabljajo, da to ni isti sistem kot v preteklosti. Ali ne bi bilo bolje, da bi z zakonom določili neke druge oblike ...

Krajevni odbori. Zakon to že omogoča, občina mora samo spremeniti statut.

Vendar tukaj se določi člane s strani občinskega sveta in to ni najbolj ...

Zakaj pa ne? Če so to predstavniki, ki živijo na tem območju ... Imamo več registrov, kako naj bi občani sodelovali, možnosti je več. Ne morejo pa odločati.

Ključ demokracije ni, da sami odločajo, ampak da so vprašani, da so informirani. Ne, da vsak zase nekaj odloča.

PRILOGA C

Intervju z mag. Andrejem Čokertom, sekretarjem v Službi za lokalno samoupravo na Ministrstvu za javno upravo

Ali je trenutna ureditev, ko zakon pušča odprte možnosti občinam glede ureditve ožjih delov in pristojnosti, primerna?

Mislím, da je ta širok, pester nabor, ki je trenutno omogočen z zakonodajo kar primeren. Morda bodo s strategijo, ki jo pripravljamo, kakšni drugačni poudarki, vendar je vprašljivo, kaj se bo potem na tem področju zgodilo.

V letu 1993, ko se je zakon pripravjal, je bilo bolj togo. Nato smo ugotovili, da je na tem področju treba pustiti največjo pestrost, zato je zadeva taka, kot je in se lahko kombinira marsikaj.

Občine menijo, da bi morali sistem poenotiti.

Govorijo nekaj, pišejo nekaj drugega. Mi na primer želimo ukiniti status pravne osebe, občine pa temu zelo nasprotujejo. To je ena stvar, ki bi jo lahko poenotili, vendar tega ne želijo. Z naše strani pa je to trenutno najbolj moteča zadeva in bi jo bilo treba urediti. Bo pa seveda velik odpor.

Primer MO Koper: gre za mestno občino, ki ima popolnoma podeželsko zaledje. Če tukaj ne bi pustili pestrosti v urejanju, kako bi uredili podeželska zaledja. Ne moreš imeti četrti, če imaš podeželje. Problemi na podeželju so popolnoma drugačni kot v mestu. In tukaj se država ne more vtikati, edino kar se tiče pravne osebe, ostalo pa je v pristojnosti občine, da uredi.

Zakaj samo posvetovalna funkcija ožjim delom občin?

Občinski svet je odločevalni organ. Šlo bi za neko vrsto prenašanja odgovornosti, mogoče je bilo to v prejšnjem sistemu, sedaj pa temu ni tako.

Ali zakon krši načelo subsidiarnosti, ker ne odloča oblast, ki je najbližje prebivalcem – s tem mislimo svete ožjih delov občin?

Pri subsidiarnosti gre za odnos med oblastmi, da preneseš neko nalogo v izvajanje najnižji oblasti. Vendar pri ožjih delih občin ne govorimo o oblasti. In tukaj je problem, ker se ožje dele občin razume narobe.

Kakšna je druga rešitev? Namesto svetov druge oblike.

Že sedaj zakon vse to omogoča, samo treba ga je brati in razumeti. V zakonu je ogromno variant. To je občinski problem.

Treba je gledati na zadevo kot na obliko participacije in ne kot na obliko oblasti. Tukaj nastaja največji problem.

Problem je nastal na prehodu ureditve, ko so občine dobile na moči, krajevne skupnosti pa so izgubile. Prišlo je do konflikta, kdo je sedaj prava oblast, in problematike statusa pravne osebe, kajti vsi so bili pravne osebe.

Komunalni sistem je imel 62 občin do leta 1994, znotraj tega je bilo 2000 enot, ki so izvajale veliko občinskih nalog in so bile ustavne kategorije – obvezen del lokalne samouprave. Tedanja občina je opravljala 85 % državnih nalog, samo 15 % je bilo lokalnih nalog in te so opravljali v krajevnih skupnostih.

Kako te težave urejati v mestu, ko imaš mesto in nekaj 10 km oddaljeno podeželje. Kaj ima ta del s težavami v mestu? Kako to urejati? Mnogokrat občine pozabijo na tiste dele, ki so oddaljeni, zato prihaja do konfliktov. Zakon daje obilo možnosti, da občine uredijo zadeve, tako da je za njih najbolje. Težko bi z zakonom vse poenotili.